

KOREOGRAFIENS HUS

et produserende ressurscenter
for dansekunst i Oslo

NORSKE
DANSE_
_KUNST
NERE__

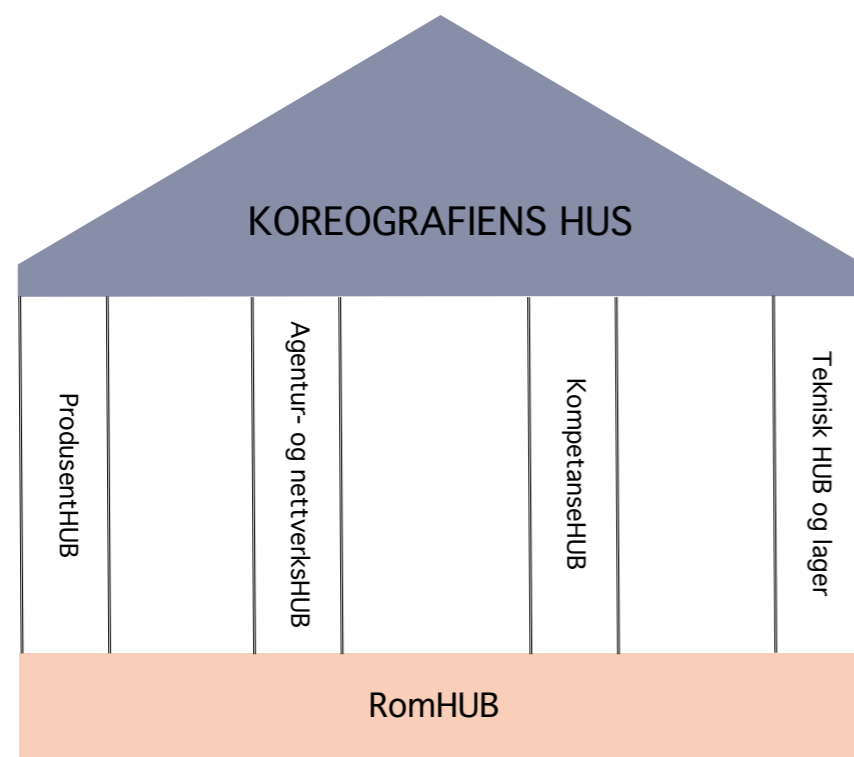
INNHOLDSFORTEGNELSE

Sammendrag	4
Om prosjektet	7
Team	7
Problemstilling og føringer for konseptet	8
Løsningsforslaget presenteres i to deler	10
Metode og informasjonstilfang	11
Innsikt: Hvorfor Koreografiens Hus i Oslo?	15
Dansens produksjonsvilkår i Oslo i dag	15
Historisk bakteppe	18
Politisk satsing på dans som kunstform i Norge	18
Historisk oversikt over institusjoner og tiltak for dansekunsten	20
Gjennomgang av behov	25
Hva gjenstår å utvikle av infrastruktur for dans i Oslo?	25
Kartlegging av dansekunstnerens behov i Oslo 2024	25
Behov for fysisk infrastruktur for dans i Oslo	26
Behov for et profesjonelt produksjonsapparat for dansekunst i Oslo	28
Koreografenes medvirkning til hva et Koreografiens Hus i Oslo bør være	29
Behov for teknisk bistand, utstyr og lagerfasiliteter	38
Behov for en residensordning i Oslo	39
Om ansettelsesmuligheter for koreografer ved scenekunstinstitusjoner	39
Tidlige anbefalinger for et Dansens Hus	40
Dansens Hus i 2024	42
Dansens Hus' ønske om styrking av tjenester til det frie dansekunstheltet	44
Koreografiens Hus som tilskudd og koblingsprosjekt	44
Konseptet for Koreografiens Hus	47
Proessen frem til anbefalt konsept	47
Dramatikkens Hus som inspirasjonsmodell	48
Sprechstunde som inspirasjonsmodell	51
Anbefalt konsept for Koreografiens Hus i Oslo	55
Koreografiens Hus innretning og tjenestetilbud	55
ProdusentHUB	57
Bakgrunn for anbefaling av ProdusentHUB	60
RomHUB	62
Bakgrunn for innretningen av RomHUB	64
Agentur- og nettverksHUB	65
Bakgrunn for anbefaling av Agentur- og nettverksHUB	66
KompetanseHUB	68
Bakgrunn for anbefaling av KompetanseHUB	71
Teknisk HUB	72
Bakgrunn for anbefaling av Teknisk HUB	72
Driftsmodell for et Koreografiens Hus	73
Incentivordning for ny koreografi	74
Anbefalt videre arbeid med Koreografiens Hus	77
Opprette et team som utvikler Koreografiens Hus som prosjekt og tjenestetilbud	77
Ansettelse av prosjektleder	78
Etablering av ProdusentHUB	78
Etablering av RomHUB	81
Etablering av Agentur- og nettverksHUB	82
Etablering av KompetanseHUB	82
Etablering av Teknisk HUB	83
Tiltak i påvente av en incentivordning for nyskapt dansekunst	83
Oppsummering av tiltak	85
Tiltak for etablering av Koreografiens Hus	85
Øvrige anbefalte tiltak og muligheter	86
Avsluttende kommentarer og oppsummering	89

Sammendrag

Koreografiens Hus vil bidra til å løfte kvaliteten på nyskapende, norsk koreografi, samt sikre at norske danseforestillinger blir produsert i samspill med et institusjonsforankret apparat, og kan nå ut til et større publikum. Det vil gi det frie scenekunstheltet nødvendig infrastruktur og gode, forutsigbare produksjonsfasiliteter. Mer enn 90 % av det som fremføres av dans i Norge er skapt av det frie dansekunstheltet¹, og 70% av dansekunstnere bor og virker i Osloregionen². Likevel står Oslo i dag uten et tilstrekkelig tilbud til kunstnerne om et profesjonelt produksjonsapparat og egnede lokaler for kunstproduksjon. Dansekunsten er et innovativt kunstområde i sterk utvikling og med et voksende publikum, men muligheten til å skape og vise dansekunst begrenses av en svak infrastruktur.

Koreografiens Hus vil derfor være et nav og knutepunkt for et kunstfelt som i dag virker og skaper verker uten tilstrekkelig tilgang til produksjonsrelatert bistand. Det vil betjene både etablerte dansekunstnere og kompanier, samt bredden i dansekunstheltet, også de nye kunstnerne. For å tilrettelegge for et så skreddersydd og helhetlig apparat som mulig vil huset bestå av 5 tjenestepillarer, som i denne rapporten omtales som hub'er.

1 Kilde: Danseinformasjonen

2 Meld. St 22 (2022-23) Kunstnarkår, side 25

ProdusentHUB

ProdusentHUB svarer ut dansekunstens behov for administrativ bistand i hele skapelsesforløpet. Den består av både en in-house Produksjonsstab, som skal betjene koreografer og kompanier med et langvarig tilbud om bistand ved Koreografiens Hus. I tillegg rommer den en ServiceHUB, som vil tilby produsentveiledning og tjenester til bredden av kunstnere i feltet. Det er et reelt behov for å bygge et varig institusjonelt produksjonsapparat rundt dansekunsten, og ProdusentHUB vil være en type hybridinstitusjonen som fasiliterer for produksjon av dansekunst, på kunstens premisser.

RomHUB

En RomHUB med kontorplasser, studioer og produksjonsrom med mulighet for arbeidsvisning, er en sentral del av et Koreografiens Hus i Oslo. RomHUBen er stedet hvor kunstnerne kan jobbe innenfor forutsigbare rammer og med god infrastruktur. De fysiske lokalene for selve den kunstneriske skapelsesprosessen består av produksjonsrom og studioer av ulike størrelser, produksjonsverksted for dansefilm, samt rom og arealer til Teknisk HUB og lager. I tillegg kommer administrasjonslokaler og øvrige fasiliteter som kontorplasser, møterom, fellesarealer og garderober mm.

Agentur- og nettverksHUB

For å lykkes med dans i Norge må man som koreograf nå markeder både nasjonalt og internasjonalt. Et apparat som kan fasiliterer for formidling, distribusjon, nettverk og salg er derfor nødvendig i et Koreografiens Hus. Agentur- og nettverksHUB vil bistå kunstnere med å distribuere forestillingene ut til publikum, og skal bidra til å skape gode synergier mellom aktører innen dansekunsten nasjonalt og internasjonalt. Med denne enheten blir Koreografiens Hus også en plattform for forhåndsvisning av norsk dans, der internasjonale kuratorer og programmerere fra festivaler og visningssteder inviteres til arbeidsvisninger på huset.

KompetanseHUB

KompetanseHUB er den delen av Koreografiens Hus som gjør at huset virkelig blir kunstneres eget fagmiljø og sted å være. KompetanseHUB har ansvar for å arrangere kurs og seminarer om koreografi og kunstnerisk utvikling, tilby en verkstedsordning inspirert av Dramatikkens Hus, og sikre kunstnerne på huset tilgang til dramaturgisk bistand, mentorering og kunstnerisk utveksling. Denne enheten skal også bidra til toveis kunnskaps- og ressursutveksling mellom alle aktører og institusjoner i dansekunstheltet i Norge.

Teknisk HUB og lager

Et ressurscenter som Koreografiens Hus omfatter også en teknisk avdeling med lagerfasiliteter. Dette er en teknisk utstyrsenhet, som har ansvaret for det produksjons- og visningsrelaterte utstyret i hele huset. Det er også et kompetanse-, service- og veiledningssted for praktisk og faglig utforskning, samt et verksted for scenografi. I tillegg rommer det en sentral for utleie av både teknikk og scenografi, til disposisjon for det frie dansekunstheltet. En ombrukssentral for scenografi og kostymer ligger også under denne enheten.

Finansiering

Fordi dansekunsten i dag står uten et produksjons- og visningsapparat som fullt ut muliggjør å realisere kunstformens iboende potensial og kunstneriske kvalitet, er det prosjektets anbefaling at et Koreografiens Hus fullfinansieres over Kulturbudsjettets Kap. 320, post 74.

Om rapporten

Denne rapporten formidler og grunngir dansekunstens behov for en egen infrastruktur og et profesjonelt produksjonsapparat, kalt Koreografiens Hus. I resten av rapporten trekkes det opp et historisk og politisk bakteppe for utviklingen av dansen som kunstform og det eksisterende infrastrukturapparatet i Norge. Behovene som kunstnerne står overfor er også kartlagt og gjengitt. På bakgrunn av det totale innsiktsmaterialet er det utviklet et anbefalt konsept for et Koreografiens Hus i Oslo. Et forslag til hvordan ulike deler av tilbudet ved Koreografiens Hus kan startes opp allerede nå er også inkludert.

Om prosjektet

Dette prosjektet ferdigstilles av Ine Vie og Siri Leonardsen, på oppdrag fra Norske Dansekunstnere. Som utgangspunkt for arbeidet ligger pamfletten Koreografiens Hus 2024, utarbeidet av Norske Dansekunstnere oktober 2023, samt omtalen av prosjektet i søknader om tilskudd og finansiering. Prosjektet realiseres med midler fra ARENA-ordningen under Kulturdirektoratet, samt Oslo kommunes tilskuddsordning for innovasjon innen kulturlivet og kulturnæringene. Oppgaven i prosjektet er å svare på hva et Koreografiens Hus i Oslo kan eller bør være, og grunngi hvorfor det anbefalte konseptet er innrettet på valgte måte. Prosjektet har som formål å definere et tjeneste- og produksjonstilbud for dansekunst i Oslo. Oslo mangler både steder, rom og lokaler for å skape dans, samt et profesjonelt produksjonsapparat for dans.

Behovet for et Koreografiens Hus springer ut av koreografenes og dansekunstnerenes lenge uttalte og dokumenterte anstrengte arbeidssituasjon³. Det bakenforliggende hensynet er hvordan man kan utforme et apparat som støtter opp om kunstnerne på en måte som gjør at samfunnet får bedre kunst for pengene, samtidig som kunstnerne får en mer bærekraftig arbeidssituasjon.

Samtidig må prosjektet ses som en inngang og mulighet til å styrke koblingene mellom et Koreografiens Hus som fremtidig produksjonsapparat og hjem for dansekunsten, samt de eksisterende institusjonene som fasiliterer for dansekunst i Oslo og resten av landet. Det skal sikres gode grensesnitt og en hensiktsmessig arbeidsfordeling. Intensjonen bak Koreografiens Hus er å supplere dansekunstheltet med tjenester og ressurser som i dag ikke tilbys andre steder i Oslo. Det vil tildels kunne overlappes med og supplere tilbud fra lignende aktører i Oslo eller andre steder i landet, der dette tilbudet i dag ikke på en tilstrekkelig måte innfrir feltetes behov og etterspørsel. Det skal imidlertid ikke erstatte tilbud og tjenester som andre aktører i feltet i dag yter til dansekunstheltet. Et av de tydeligste funnene vi fra prosessen i dette prosjektet er at etableringen av et Koreografiens Hus i Oslo ikke kan skje uten samarbeid og involvering av eksisterende aktører som f.eks. Dansens Hus og andre scenekunstaktører i Oslo og hele landet.

Team

Ine Vie og Siri Leonardsen er innleid av Norske Dansekunstnere for å ferdigstille prosjektarbeidet og konseptutvikle et Koreografiens Hus i Oslo. Arbeidet er utført innenfor en ramme på 300 timeverk.

³ Utfordringene og økonomien som følger av et yrke som dansekunstner er veldokumentert over lang tid i rapporter og meldinger som f.eks. Meld. St 22 (2022-23) Kunstnarkår (side 25). Der meldes det at dansere i 2019 i gjennomsnitt hadde en samlet inntekt på på 433 000 kroner, godt under landsgjennomsnittet på 569 000 kr samme år.

Ine Vie er utdannet samfunnsøkonom fra Universitetet i Oslo i 2009, og har tidligere studert film ved Nordland kunst- og filmskole. Hun var ansatt som politisk rådgiver i Norske Dansekunstnere i perioden januar 2020 til april 2022. Fra tidligere har hun erfaring som seksjonsleder for langsiktig strategiarbeid i Jernbaneverket, med ansvar for koordinering og utarbeiding av politisk beslutningsunderlag og investeringsanalyser til Nasjonal transportplan. Fra dette bringer hun med seg dyp innsikt og erfaring fra både kartlegging, utredningsarbeid og prosjektgjennomføring. Sommeren 2023 fullførte Ine et ettårig studie i moderne prosjektledelse ved Emergence School of Leadership, under Noroff, som gav et tilfang av metoder for design thinking, agile prosesser og innovasjon.

Siri Leonardsen er utdannet danser og pedagog og har bred erfaring fra praksisfeltet og organisasjonslivet. Hun har arbeidet som dansekunstner, førstelektor ved Høyskoler for dans (KHiO og Norges Dansehøyskole/Kristiania), prøveleder i Carte Blanche, mangeårig leder for regionalt kompetansesenter for dans ved Bærum Kulturhus og som produsent & formidlingsansvarlig for scenekunstkompaniet Mia Habib Productions. Siri har god kjennskap til utvikling av scenekunstfeltet over tid, og har vært med å utvikle strukturer i sektoren som regionale kompetansesentre for dans og Dansenett Norge.

Prosjektet er som nevnt initiert av Norske Dansekunstnere. Før oppdraget ble tildelt oss var Lene Aareskjold i perioden mars til oktober 2023 ansatt som prosjektleder, med bistand fra en arbeidsgruppe bestående av dansekunstnerne Anders Engebretsen, Rannei Grenne og Roza Moshtaghi. Norske Dansekunstnere har til slutføringen av dette arbeidet ønsket en selvstendig, ekstern utredning som inneholder et anbefalt konsept for Koreografiens Hus i Oslo. Vi har hatt samtaler med tidligere prosjektleder og en representant for arbeidsgruppen, for å sikre erfaringsoverføring og få innblikk i hva som er gjort tidligere. I tillegg har vi hatt tilgang til det prosjektmaterialet som tidligere er utarbeidet. Utover har dette oppdraget blitt gjort på selvstendig grunnlag og uten kontakt med tidligere prosjektleder. Tidligere forbundsleder i Norske Dansekunstnere, Kristine K. Øren, har også vært sentral både i å ta initiativ til prosjektet og bidra i arbeidet underveis. Hun har bistått med forslag til utforming av prosjektet, samt vært tilgjengelig for slutføringen av arbeidet med denne eksterne utredningen. Vi vil rette en takk til alle tidligere ledere og bidragsytere for både samarbeidsvilje og deling av kompetanse. Deres innspill har vært avgjørende for muligheten til å ferdigstille dette arbeidet på en god måte.

Problemstilling og føringer for konseptet

Oppgaven til dette prosjektet er å ta stilling til hva et Koreografiens Hus i Oslo skal være. Som nevnt i innledningen har vi besluttet at selve behovsforståelsen skal springe ut fra dansekunstnerenes uttalte og dokumenterte arbeidssituasjon. Dette er det primære hensynet som ligger til grunn for løsningsutformingen. At dansekunstnere har svake økonomiske og produksjonsmessige vilkår å virke under er dokumentert og kommentert over lang tid. Vi har derfor ikke gått bakover i argumenter som beviser dette, men snarere benyttet dette som prosjektets utgangspunkt. Dette også av hensyn til rammene for prosjektet og hva det har vært mulig å gjennomføre med de ressurser som er til rådighet.

Koreografiens Hus må derfor primært sees som et tiltak for kunsten og kunstnerne. Det bakenforliggende hensynet er som nevnt hvordan man kan utforme et apparat som støtter opp om kunstnerne på en måte som gjør at samfunnet får bedre kunst for pengene, samtidig som kunstnerne får en mer bærekraftig arbeidssituasjon.

Kunstnerisk og samfunnsrettet målbilde for Koreografiens Hus i Oslo

Koreografiens Hus vil være en katalysator for ny, norsk koreografi. Det åpner et mulighetsrom der ny dans kan inspireres, tilvirkes og realiseres, samtidig som dansekunsten som profesjon blir ivaretatt. Koreografiens Hus vil bedre dansekunstnerenes muligheter for et profesjonelt og forutsigbart virke, og bidra til en stabilisering av kunstnerenes arbeidshverdag. Det vil samtidig styrke vilkårene for produksjon av dansekunst i Oslo og Norge.

Det som ønskes oppnådd med et Koreografiens Hus i Oslo er å:

- styrke kunstnerisk utviklingsarbeid, produksjon og formidling av dans
- gi bedre arbeidsforhold og gode produksjonstekniske rammevilkår for koreografer
- utvikle bærekraftige samarbeider lokalt, regionalt og internasjonalt
- tilby et ressurs- og nettverkssenter for koreografer, dansekunstnere og produsenter
- profesjonalisere dansekunsten gjennom et styrket produksjonsapparat i Oslo

Som et tilleggsaspekt har vi vurdert publikumsstilstrømning til dans som et mål for prosjektet og Koreografiens Hus. Det å tilgjengeliggjøre dansen for flere er også et viktig mål i et samfunnsperspektiv. Det kan synes urimelig å argumentere for et offentlig finansiert produksjonsapparat for dans, hvis ikke en av hovedmålsetningene er at det skal komme flere publikummere til gode. Innsiktsarbeidet har imidlertid vist oss at det er et helt annet prosjekt å innrette et koreografiens Hus som har til hensikt å øke publikumstilslutningen i seg selv, og et apparat som skal styrke selve dansekunsten. I dette prosjektet har innsiktsarbeidet fortalt oss at i dansens tilfelle må det profesjonelle produksjonsapparatet komme på plass, før det kan legges en større innsats i å utvikle dansens publikum. Derfor er hensynet til selve kunstproduksjonen satt i forsetet.

Likevel er samfunnsvirkningen og hensynet til at at Koreografiens Hus også skal komme befolkningen til gode hensyntatt i det anbefalte konseptet, i form av at et av hovedbestanddelene i et Koreografiens Hus vil være å styrke formidlingen av dans videre ut i Norge og verden. Publikumshensynet er altså implisitt en del av dette prosjektets målsetning, gjennom at den anbefalte løsningen tilrettelegger for at dansen skal komme ut på nye måter.

Med utgangspunkt i dette har vi utformet en problemstilling for å kunne svare ut oppdraget i henhold til bestillingen:

Hva er en hensiktsmessig innretning av et Koreografiens Hus i Oslo?

- som er et administrativt apparat for produksjon av dansekunst
- som sikrer bedre vilkår og infrastruktur av norsk dansekunst
- som bistår kunstnerne helt fra idé frem til visningsklart verk
- som profesjonaliserer og skaper bærekraftig rammer innen distribusjon, nettverk og formidling
- som tilrettelegger for bred og mangfoldig kunstnerisk utvikling innen dans
- som er et fysisk sted og samlingspunkt for dansekunsten

Med denne avgrensningen som utgangspunkt er det satt en visjon og utformet et formål for et fremtidig Koreografiens Hus i Oslo.

Visjon

Koreografiens Hus skal være et levende kraftsenter for produksjon, utvikling og nyskaping av norsk dansekunst.

Formål

Koreografiens Hus:

- skal være et produserende ressurscenter for det frie dansekunstheltet, med særlig fokus på gode produksjonsvilkår, kunstnerisk utviklingsarbeid, rådgivning og nettverksformidling.
- skal være et levende hus som styrker infrastrukturen for dansekunsten slik at det skapes bedre kunst.
- skal være et sted som fasiliterer alle deler av en dansekunstproduksjon, samt være et arbeidssted som gir forutsigbarhet for skapende dansekunstnere.
- skal bidra til å effektivisere produksjonsprosessen for dans i dag slik at:
 - Administrasjonsutgifter og utgifter til infrastruktur reduseres i hver enkelt produksjon
 - Verkene som skapes kan vises flere ganger enn hva som er gjennomsnittet i dag

Løsningsforslaget presenteres i to deler

1. Et anbefalt konsept for et fullendt Koreografiens Hus, som skal utgjøre det frie dansekunstheltets produksjonsapparat i Oslo. Konseptet skal så langt det er mulig svare ut: Hvilke tjenester tilbys?
 - Hvem er tilbudet rettet mot?
 - Hvilke typer lokaler og fasiliteter rommer huset?
2. En anbefaling om hvordan Koreografiens Hus kan videreføres som prosjekt, samt hvordan man raskt kan starte opp de mest etterspurte tjenestene som inngår i det fullstendige konseptet.

Metode og informasjonstilfang

Innenfor rammene av prosjektet har vi kartlagt behovene for og konseptutviklet et Koreografiens Hus i Oslo. Begrensningene som disse rammene gir gjør at vi ved overlevering står langt fra å ha detaljert ut alle aspekter av et slikt hus. Grunnstrukturen som ligger i anbefalt konsept er imidlertid gjennomarbeidet og designet ut fra de behovene som er avdekket gjennom en rekke intervjuer, dialogmøter og offentlig tilgjengelige kartlegginger av scenekunstheltets behov, samt andre faktarapporter.

Metodene vi har benyttet er hentet fra Design Thinking og startupverdenens verktøykasse⁴, der man kartlegger og konseptutvikler gjennom ulike faser. Den første fasen er innsiktsinnhenting, der man først går bredt ut og samler informasjon og fakta, basert på prosjektets problemstilling og det man søker å finne en løsning for. Deretter samles innsiktene til et totalbilde av hvordan prosjektets omverden, bransje, eier og sluttbrukere ser ut og forholder seg til hverandre. Problemstillingen vurderes på nytt i lys av de innsiktene man har fått, og selve innsiktene syntetiseres ned til noen kjerneinnsiktspunkter. Deretter følger en idé- og konseptutviklingsfase, der man først utvikler mange ideer og muligheter, før man ser det hele opp mot realitetene og de faktiske behovene som utgjør kjernen i prosjektet, slik det er kartlagt i innsiktsfasen. Disse ideene syntetiseres ned til et skreddersydd konsept, som svarer ut de mest nødvendige oppgavene og de mest åpenbare behovene i prosjektet.

Prosjektet startet derfor med en innsikts- og kartleggingsfase, hvor vi avholdt en rekke samtaler og intervjuer med anerkjente norske koreografer fra bredden av samtidsdansekunstheltet. Hensikten var å komme på innsiden av deres arbeidshverdag og forstå hvilke utfordringer de opplevde. Personer som tidligere har vært sentrale i å etablere infrastruktur som kommer dansen til gode, er også intervjuet for å få et innspill til fremgangsmåte og prosess for etablering av ny infrastruktur for dans. Sammenstilt med offentlige dokumenter som utredningsrapportene bak Dansens Hus, samt Oslo kommunes kartlegging av behovet for rom og fasiliteter for scenekunsten i rapporten Oslos Kulturelle Infrastruktur, hadde vi før vi startet idéarbeidet for et Koreografiens Hus et omfattende utgangspunkt for å begynne arbeidet med å skissere løsninger.

Det som avtegnet seg som et klart bilde etter denne innsiktsinnsamlingen var at behovene som koreografer og skapende dansekunstnere i Oslo står overfor i dag gjentas blant de vi snakket med. Det er stor enighet om hvor utfordringene ligger og hva som mangler. Det er også en sterk grad av sammenfall mellom de innspillene som er gitt til Norske Dansekunstnere for flere år siden, og de innspillene vi har fått i dette kartleggingsarbeidet. Behovene gjentas og er de samme over tid. Vi opplever totalt sett å ha fått god kjennskap til feltets reelle behov gjennom de kartleggingene og samtalene som er avholdt, sett opp mot annen skriftlig dokumentasjon og faktagrunnlag som er gjennomgått. Vi fikk totalt sett en styrket forståelse av feltet fra innsiden, og et mer komplett bilde av det frie dansekunstheltets mekanismer og virkemåter.

⁴ Bokserien fra Strategyzer (strategyzer.com) og Eric Ries' Lean Startup er blant metodens mest sentrale kilder og utspring.

Dette samlede informasjonsgrunnlaget dannet utgangspunktet for utforming av selve konseptet for et Koreografiens Hus. I konseptutviklingsfasen startet vi som prosjektgjennomførere med å avholde interne verksteder og skissere opp og utfordre prosjektets grunnleggende problemstilling, visjon og formål. Derne st startet utformingen av forslaget til løsning. Etter at konseptet hadde fått sin første utforming, avholdt vi et konseptutviklingsverksted åpent for koreografer og skapende danse kunstnere. Ni deltakere ga oss først innspill til hvordan de selv ville innrettet et Koreografiens Hus, der de stod fritt til å utforme det akkurat slik de ønsket ut fra hvordan de kjenner sine egne behov. De fikk også vise i hvilken rekkefølge de ville prioritere å rulle ut ulike tjenestetilbud. Derne st ga de tilbakemeldinger på det konseptet vi hadde utviklet.

Vårt konsepts møte med disse deltakerne var positivt, og den gjennomgående tilbakemeldingen var at konseptet bar på løsninger på konkrete problemer de opplever i hverdagen. Etter første iterasjon tilsa tilbakemeldingen at konseptet lå innenfor et løsningsrom som hadde noe for seg. Anbefalt konsept som presenteres i denne rapporten er derfor ikke endret etter at verkstedet ble avholdt. I det videre arbeidet etter verkstedet fokuserte vi derfor på å utdype og detaljere ut innholdet i de tjenestetilbudene som skulle inngå i Koreografiens Hus.

I tillegg til å legge frem vårt forslag til konsept i dette verkstedet, hadde vi på veggene hengt opp tidligere forslag til konsepter utviklet bl.a i intervjuene. Deltakere som leste disse stilte seg skeptiske til omfanget og fokuset i disse, noe som stemte overens med vår egen oppfatning som prosjektgjennomførere. Utfordringen lå i at de beskrev tilbud som var for overambisiøse, for rettet mot å etablere en ny visningsinstitusjon, eller for rettet mot å utvikle et tilbud som ville komme bare et fåtall kunstnere til gode. Med bakgrunn i disse tilbakemeldingene har vi i denne rapporten valgt å ikke gå videre med eller vise til disse konseptene slik de var i sin opprinnelige form. Det er imidlertid lagt ved en sammenstilling av noen slike konsepter i vedlegg 7, for å gi et innblikk av hvordan konseptarbeidet startet.

Innspillene fra konseptverkstedet med eksterne deltakere ble deretter bearbejdet og sortert, og tatt med inn i et endelig konseptutviklingsverksted med prosjektgjennomførerne 1.07.2024. Der ble konseptet landet som anbefalt konsept. Grunnbestanddelene i de ulike tjenestetilbudene som presenteres her er altså de samme som kunstnerne ga oss tilbakemeldinger på i konseptutviklingsverkstedet. Utdeltajeringen og relasjonen mellom tjenestetilbudene er det som ble konkretisert i det siste arbeidet vi gjorde før rapporten ble skrevet.

Den første iterasjonen av konseptet er som sagt lagt frem for feltet, og vi har dermed gjort en første test av det opp mot hvordan de reelle sluttbrukernes anser sine behov. Testen tilsa at vi burde gå videre i utviklingen av grunnstrukturen vi til da hadde laget. Til stede i verkstedet var både anerkjente og etablerte koreografer, unge danse kunstnere, vitenskapelig ansatte og representanter med erfaring fra talentutvikling og produksjon av danse kunst. Aktører fra flere ulike sjangre av dansen var også representert. Det var enighet om retningen for konseptet på tvers av alle deltakere, mens selve innholdet på dette tidspunktet var noe mindre utdeltajert enn i det anbefalte konseptet slik det presenteres her.

I tillegg til kildene som er listet under har vi i dette arbeidet trukket på vår egen kompetanse, erfaring og bakgrunn. I konseptutformingen har vi valgt å bygge et koreografiens hus også ut fra hvordan vi selv har erfart og vurdert behovene i danse kunstfeltet. Kilder er forøvrig oppgitt fortløpende gjennom rapporten i fotnoter.

Kildene vi har benyttet i dette arbeidet

- Gjennomgang og uttrekk fra en rekke offentlige utredninger og kartleggingsrapporter
- Intervjuer med 8 koreografer fra bredden av det norske samtidsdanse kunstfeltet
- Intervju med samtidskomponist for innsikt i ordninger og mekanismer i musikkfeltet
- Observasjon av innstudering av en forestilling med oppsetning på Dansens Hus
- Intervjuer med infrastrukturforvaltere innen scenekunst
 - Daglig leder Tone Øvrebø Johannessen i SKUDA
 - Administrativ leder Christina Friis ved Dramatikkens Hus
 - Administrativ leder Sunniva Steine og Kunstnerisk og daglig leder Stine Nilsen ved Dansens Hus
 - Daglig leder Sigrid Ø. Svendal ved Danseinformasjonen
- Åpne medvirkningsverksteder og dialogmøter med koreografer og skapende danse kunstnere
 - Referat fra dialogmøte for koreografer avholdt av Norske Danse kunstnere 22.04.2021
 - Referat fra innspillsmøte for koreografer avholdt av Prosjekt Oslo og Norske Danse kunstnere i mars 2023
 - Konseptutviklingsverksted for koreografer og skapende danse kunstnere avholdt av dette prosjektet 12.06.2024
- Innspillsmøte med tilgrensende institusjoner 20.08.2024 med deltakere fra:
 - Dansens Hus
 - Dansenett Norge
 - Black Box teater
 - Carte Blanche
 - PRODA Profesjonell dansetrening
 - SKUDA
 - Sprechstunde
 - Danseinformasjonen
 - PAHN⁵ - Performing Arts Hub Norway
 - Bærum Kulturhus Dans Sørøst-Norge
 - Norske Danse kunstnere

5 PAHN er en forkortelse for Performing Arts Hub Norway

Innsikt: Hvorfor Koreografiens Hus i Oslo?

Dansens produksjonsvilkår i Oslo i dag

Mer enn 90 %⁶ av det som fremføres av dans i Norge er skapt av det frie dansekunstheltet og 70 % av dansekunstnere bor og virker i Osloregionen⁷. Kunsten de skaper springer ut av ideer og prosjekter de selv tar initiativ til. Ordningene de har å lene seg på for å finansiere og realisere disse prosjektene utgjøres av offentlige tilskuddsordninger. Nesten alt av tilskudd fra myndighetene til det frie scenekunstheltet er fordelt via Norsk kulturfond, som forvaltes av Kulturrådet. Om lag 30 % av søknadene til Kulturfondets ordninger innen scenekunst får tilsagn⁸. Det gis midler gjennom ordninger som:

- Kunstnerskapsstøtte (flerårig støtte)
- Støtte til etablerte virksomheter (ny ordning fra 2024)
- Fri scenekunst - prosjektstøtte dans
- Forprosjektstøtte scenekunst

Dette finansierer hoveddelen av det som produseres og skapes av dans i Norge. I tillegg er Sparebankstiftelsen en aktiv bidragsyter til enkelte prosjekter og kompanier.

Når rapporten skrives er det totalt 9 dansekunstkompanier inne på ordningen for Kunstnerskapsstøtte for perioden 2024 - 2026. Av dem avslutter 4 kompanier støtten i 2025. Totalt 6 av 9 kompanier har base i Oslo. Av 92 prosjekter med finansiering over ordningen for prosjektstøtte til dans i 2023 er 47 registrert i Oslo, 7 i Viken og 1 i Akershus. Under ordningen forprosjekt scenekunst er 18 av 30 tildelinger gitt til prosjekter i Oslo. Dette tilsvarer at hhv. 51 % og 60 % av tildelingene til prosjektstøtte- og forprosjektordningene går til kunstprosjekter som drives av kunstnere i Oslo.

⁶ Kilde: Danseinformasjonen

⁷ Meld.St 22 (2022-23) Kunstnarkår, side 25

⁸ Kilde: Kulturrådets årsrapport 2019 side 65

Disse tallene viser med all tydelighet at hovedtyngden av den nye dansekonsten som skapes fortsatt springer ut av og tilvirkes i Oslo-området, selv om balansen har gått noe i retning av flere tildelinger til andre regioner de seneste årene⁹.

I all hovedsak er det kunstnerne selv som driver frem og administrerer sine egne prosjekter. Etablerte kunstnere har i noen tilfeller etter en tids virke mulighet til å ansette produsenter, men ikke alle får det til, selv etter at de har blitt anerkjent og har vært virksomme over lengre tid. For et flertall av de som ansetter produsenter er denne tilknytningen ofte av midlertidig varighet, og kunstnerne oppgir at de alltid har en frykt for å ikke få tilskudd til neste prosjekt eller kunstnerskapsperiode. Bortfall av tilskudd vil gjøre at muligheten til å honorere produsent også faller bort. En varig infrastruktur for produksjon av dans, som både har plass til den nødvendige fysiske, romlige og tekniske infrastrukturen, og i tillegg gir tilgang til den produsentkompetansen som kan bistå kunstnerne gjennom produksjons- og skapelsesprosessen, altså prosessen før et verk er visningsklart, finnes ikke i Oslo.

De 14 regionale kompetansesentrene for dans bistår noen utvalgte dansekonstnere og prosjekter fra Oslo i produksjonsprosessen, men har hovedfokus på lokale og regionale kunstnerskap. Co-produksjonstilbudet¹⁰ finnes imidlertid i svært varierende grad og omfang også ved disse kompetansesentrene, som selv fortsatt preges av en svak og sammensatt finansiering og økonomi. Det nærmeste regionale kompetansesentret til Oslo, med et tilbud om produksjonsbistand til kunstnere, er Dans Sørøst-Norge i Sandvika, som huses av Bærum Kulturhus.

Norge har kun to nasjonale produserende institusjoner for dans; Nasjonalballetten (Oslo) og Carte Blanche (Bergen). Det vil si at det kun er disse som tilbyr faste arbeidsplasser for dansere, og koreografiske oppdrag til koreografer, som en del av sin virksomhet. Alt som skapes av norsk dans utenfor disse institusjonene, altså 90 % av all dans som vises i Norge, lages av det frie dansekonstfeltet. I tillegg til å ha begrensede faste arbeidsmuligheter, er dans en kunstform som rekrutterer fra hele verden. Kunstformen er internasjonal bl.a. fordi det ikke er krav til norsk tale i utøvelsen, og norske dansekonstnere konkurrerer dermed med et internasjonalt marked også i Norge. Verken Nasjonalballetten eller Carte Blanche har føringer på at de skal ansette norske dansekonstnere.

I Oslo finnes to programmerende scener for dans og scenekunst, Dansens Hus og Black Box teater. Begge scenene viser norsk og internasjonal dans. Svært nært Oslo finnes i tillegg Bærum Kulturhus, som er en aktiv formidler av dans, både gjennom å være en scene for visning av dans, og gjennom å være et regionalt kompetansesenter for dans i Akershus. Av øvrige visningssteder for nyskapt dans i Norge finnes RAS - regional arena for samtidsdans (Sandnes), BIT Teatergarasjen (Bergen) og Rosendal Teater (Trondheim). Dette de primære visningsscenene for dans i Norge.

⁹ Oslos befolkning utgjør 13 % av landets befolkning. Når så mye som 51 % og 60 % av tildelingene er Oslo-baserte viser tallene at Oslo har en større tyngde av kunstproduksjonen enn resten av landet, i forhold til hvor mange som bor her. Det er vanlig at kunstnere søker seg til større byer, så funnet er slik sett ikke overraskende, men viser like fullt at infrastruktur for dansekonstproduksjon trengs i et større omfang i Oslo enn andre steder.

¹⁰ En co-produksjon er et samarbeid mellom en produserende instans eller et visningssted som innbefatter ulike elementer. Det kan være medfinansiering, teknisk og produksjonsmessig bistand, tilgang til rom og infrastruktur mm.

Alle de tre scenene i og nært Oslo tilbyr co-produksjoner til utvalgte kunstnere, men det finnes ikke en fast innretning eller omforent definisjon av hva som inngår av støtte og bistand i en co-produksjon, dette varierer fra instans til instans. Den som tilbyr co-produksjonen definerer rammene for hva tilbudet utgjøres av, med utgangspunkt i hva de har anledning til å bistå med. Bistanden er også kortvarig, og gis vanligvis i perioden rett før et verk skal ha premiere eller oppsetning på det aktuelle visningsstedet. Vanlig spilletid for en ny forestilling er 4-5 ganger¹¹. Deretter fortsetter ofte kunstnerne å jobbe i andres prosjekter, eller med å skape nye produksjoner og prosjekter selv.

Fra 2018 ble Dansenett Norge etablert som turnénettverk for dans i Norge. Dansenett Norge er apparatet som i dag tilrettelegger for å turnere dans rundt i landet, utover de scenene som selv programmerer og viser dans. I motsetning til Riksteatret, som turnerer teaterforestillinger rundt i hele landet, har ikke Dansenett Norge en egen infrastruktur å tilby oppdragstaker, dvs. koreografen og medvirkende dansere. Oppdragstaker må selv stå ansvarlig for drift og produksjon, sikre finansiering av gjenopptakelse og påta seg arbeidsgiveransvaret overfor tilknyttede kunstnere. Riksteateret på sin side produserer forestillingene som skal turneres ved hjelp av husets egne produksjonstekniske fasiliteter. Der Dansenett Norge hadde 7 mill. kr til turnevirksomhet i året 2022, tilsvarte Riksteaterets driftsutgifter 150 mill. kr samme år¹².

Teaterfeltet har også flere produserende scener i hovedstaden, som Nationaltheatret og Det Norske Teateret. Dansekunsten har ingen tilsvarende profesjonelle, institusjonelle produksjonsinstanser med kompetanse på å produsere samtidsdans i Oslo¹³. All profesjonell produksjonskompetanse for dans finnes hos tilknyttede produsenter i det frie feltet. Kun Norges nasjonale kompani for samtidsdans, Carte Blanche i Bergen, produserer og presenterer samtidsdans i Norge innenfor en fast, institusjonell struktur, og da med eget ensemble av dansere. Det finnes med andre ord ikke en etablert institusjon som tilbyr langvarig bistand i produksjonsfasen for den frie dansekonsten i Oslo, ei heller noe sted i landet. Det gjør dansekonstfeltet veldig sårbart og omskiftelig.

Selv om forholdene for aktører i det frie teaterfeltet er tilsvarende som for dansekonsten, er det faktum at det finnes profesjonelle teaterinstitusjoner som produserer, presenterer og turnerer ved de nasjonale scenene, distrikts- og regionteatrene, samt ved Riksteateret, noe som bidrar positivt inn i deres arbeidshverdag. Det innebærer at man kan være ansatt i perioder og bygge opp relevant produksjonserfaring. På den måten kommer man i kontakt med profesjonelle miljøer, og har muligheten til å bli co-produsert ved flere instanser. Dansekunsten mangler dette solide apparatet som teater har utviklet gjennom de siste 100 årene i hele landet.

¹¹ Kilde: Danseinformasjonens innspill til scenekunststrategien, mars 2019

¹² Riksteatrets årsrapport for 2022

¹³ Operaen og Nasjonalballetten innehar ekspertise på å sette opp eksisterende verker, både innen ballett og moderne dans. De har de siste årene i økende grad laget prosjekter for koreografi, gjort oppsetninger av samtidsdans og knyttet til seg enkeltkunstnere fra det frie dansekonstfeltet, f.eks som huskoreografer. Disse har fått tilgang til å benytte operaens produksjonsapparat og fasiliteter. Dette er imidlertid ikke et tilbud som gis åpent til hele dansekonstfeltet, men er Nasjonalballettens eget initiativ. Det har handlet om å utnytte kapasiteten på huset også i møte med samtidsdansen, så langt det lar seg gjøre. Det ligger imidlertid ikke i deres mandat å ha en fasiliterende rolle overfor det frie dansekonstfeltet. Nasjonalballettens koreografiinitiativ for å bedre likestillingen i koreografivirket, Artemisia, bidrar til å styrke den norske koreografiutviklingen, men er utelukkende et tilbud rettet mot kompaniets egne, interne dansere, ikke det frie dansekonstfeltet.

Samtidsdansens forsiktige begynnelse på å utvikle et institusjonelt forankret produksjonsapparat startet i Norge med etableringen av de regionale kompetansesentrene for dans i 2010. Dansens infrastruktur ligger derfor som satsingsområde langt bak. Det preger også kunsten som skapes kvalitetsmessig og påvirker hvor bredt den når ut til publikum.

Mye av potensialet til å styrke koreografivirket og dansen i Norge og Oslo handler derfor om å frigi ressurser, tid og rom til kunstnerisk aktivitet for koreografer og skapende dansekunstnere. For å oppnå dette er dette prosjektets hensikt å etablere et profesjonelt produksjonsapparat i et dedikert hus, som har varige driftsmidler over kulturbudsjettet. Dette huset har Norske Dansekunstnere kalt Koreografiens Hus, fordi intensjonen er at det skal bistå og styrke den skapende delen av den kunstneriske prosessen. Denne fasen kalles også produksjonsfasen, og omfatter alt nødvendig arbeid før et verk er visningsklart. Et slikt apparat skal tilby tjenester som letter byrden av administrasjon og koordinering for koreografene og produksjonene. Det vil styrke den kunstneriske kvaliteten i det som skapes, og gi mer bærekraft både i de enkelte prosjektene, og i det koreografiske karriereløpet. Dette tiltaket vil bidra til å redusere ensomhet og styrke fagfellesskap og utveksling kunstnerne i mellom.

I det videre følger en gjennomgang av det politiske bakteppet og prioriteringer som har vært gjort i den hensikt å bygge ut et apparat for dans i Norge. Det følger også en oversikt over allerede etablerte institusjoner og apparater rundt dans, som et Koreografiens Hus vil supplere og stå i relasjon til.

Historisk bakteppe

Politisk satsing på dans som kunstform i Norge

Kultur i tiden (1991-1992) er den første stortingsmeldingen som løfter dans frem som et selvstendig satsingsområde. Perioden rundt 90-tallet ga dans i Norge et løft, først i kraft av dansens år som ble arrangert i 1993, deretter synligheten for dans som bl.a. koreografien i åpningsseremonien til OL på Lillehammer ga. Den internasjonalt anerkjente koreografen Ingun Bjørnsgaard kom til finalen i Rencontres Choréographiques Internationales de Bagnolet i Paris i 1994, og satte med det norsk koreografi på det internasjonale kartet. Dette skapte en kraft i dansefeltet som politisk sett ble lagt merke til. I *Kultur i tiden* fulgte det politiske Norge opp med egne satsinger for dans.

Nasjonal strategi for dans

I den påfølgende strategien *Dans i hele landet* fra 2013¹⁴, ble det for første gang lagt frem en helhetlig, nasjonal satsing, med mål om å styrke dansen som kunstform. Målbildet ble hentet fra scenekunstmeldingen st.meld nr. 32 (2007-2008) *Bak kulissene*, der målene for scenekunstmrådet var formulert slik:

- Et profesjonelt tilbud av teater-, opera- og danseforestillinger over hele landet
- Høy kvalitet gjennom utvikling og fornyelse
- Nå hele befolkningen
- Større mangfold
- Effektiv ressursutnyttelse

Hovedmålet i strategien *Dans i hele landet* var å legge til rette for at flere danseforestillinger kunne tilbys i hele Norge, slik at tilgangen til et profesjonelt dansekunsttilbud rakk ut til et mangfold av publikumsgrupper. Et annet mål var at forestillingene som ble produsert kunne vises flere ganger, slik at et større publikum fikk tilgang til samtidens sceniske danseuttrykk. Bedre rammevilkår for kunstnerisk utvikling og profesjonalitet ble ansett som nødvendig for å styrke selve produksjonen og produksjonsvilkårene for dans. Det samme gjaldt behovet for kompetanseoverføring og deling av ressurser, samt tilrettelegging for profesjonalisering og etablering av faglige fellesskap.

Parallelt så man allerede da et behov for å styrke produsentfunksjonen knyttet til produksjon og formidling av dans. Strategien beskriver at produsenttjenester og produsentens rolle i en kunstnerisk virksomhet allerede i 2013 hadde vært et satsingsområde for Norsk Kulturråd i flere år. En styrking av kompetansen i produsentleddet ble sett som en mulighet til å frigjøre ressurser for kunstnerne, som dermed ville gi bedre muligheter til å konsentrere seg om det kunstneriske arbeidet.

Et ledd i denne tilretteleggingen skulle være å utvikle regionale dansemiljøer for produksjon og visning. For å styrke formidlingen av dans skulle det samtidig etableres et formidlingsnettverk for dans, i samhandling mellom scene- kunstinstitusjoner, kulturhus, festivaler, regionale dansemiljøer og andre arrangører og arenaer for dans. Det skulle også legges bedre til rette for at danseproduksjoner kunne vises gjennom gjestespill og turneer. Samarbeidet mellom arrangører og steder for visning av dans i Norge måtte styrkes, og formidlingsnettverket skulle initieres gjennom samhandling mellom scenekunstinstitusjoner, kulturhus, de programmerende scenene og festivaler, samt formidlingsinstitusjoner som Norsk scenekunstbruk og Riksteatret. De regionale danse- miljøene ble også ansett som en naturlig en del av slike nettverk. Departementet tok sikte på at en ordning med statlig støtte til styrking av regionale danse- miljøer skulle bli permanent. Det var nettopp gjennom utvikling av regionale danse- miljøer at man ønsket å bidra til å styrke og bygge opp produsentleddet og denne typen kompetanse.

14 Kilde: Dans i hele landet - Status, utfordringer og strategier for videre utvikling av profesjonell dans i Norge, 2013

Samtidig måtte det legges bedre til rette for økt internasjonalt samarbeid og utveksling av dansekunst. Med økte midler til produksjon, så man at behovet for midler til å vise forestillinger internasjonalt var stigende. Dansefeltet og de kunstneriske aktørene forholdt seg til et internasjonalt felt, og dans og andre fysiske scenekunstuttrykk ble ansett å ha et sterkere potensial for internasjonal samproduksjon og formidling enn scenekunstuttrykk som var tekstlig og språklig basert.

For å styrke utviklingen av ny koreografi og gi anledning til å arbeide med koreografiske ideer i et bredere spekter av forprosjekter og kunstneriske samarbeid, skulle en felles, bredt orientert og mer fleksibel forprosjektordning etableres, for å bygge opp under produksjonssøknadene og styrke prosjektenes kunstneriske kvalitet. Kulturrådet ble i den forbindelse gitt hovedsatsingsområder bl.a. rettet mot å legge til rette for eksperimentering, utforskning og samskaping på tvers av kunstformer, styrke utveksling av scenekunst nasjonalt og internasjonalt, stimulere til økt kunnskap om samarbeid mellom scenekunstens institusjoner og aktører i det frie feltet og styrke og videreutvikle profesjonelle dansemiljøer i hele landet.

Flere av disse satsingene og initiativene er i dag realisert, gjennom bl.a. de 14 regionale kompetansesentrene for dans som er spredt i alle landets fylker, bortsett fra Oslo¹⁵. Også Dansenett Norge er opprettet som nasjonalt turnénettverk. Der strategien hadde et svært regionalt fokus, og virkelig ønsket at satsingen skulle komme hele landet til gode, ble infrastruktur- og produksjonsapparatsfunksjonen i Oslo ikke utviklet på samme måte som i andre regioner. Kanskje handler det om at det regionalt var individuelle ildsjeler som selvstendig tok oppgaven med å etablere et tilbud de selv hadde savnet regionalt. Uansett bakenforliggende årsak er resultatet at Oslo fortsatt står uten et varig etablert og finansiert infrastrukturtilbud med et integrert produksjonsapparat som kan tilrettelegge for produksjon av dansekunst i hovedstaden. Under følger en oversikt over den historiske utviklingen av infrastruktur for dans med betydning for dansekunstnere som virker i Oslo.

Historisk oversikt over institusjoner og tiltak for dansekunsten

Nasjonalballetten

Nasjonalballetten er Norges eneste ballettkompani, og ble opprettet i 1958. Som en del av Den Norske Opera & Ballett, og er i dag ett av to kompanier som ansetter dansere i Norge. Nasjonalballetten viser i hovedsak historiske verker og allerede skapte dansekunstproduksjoner, men har også noen samarbeider med aktører i det frie feltet. Bl.a. har de tilknyttet seg huskoreografer som bl.a. får disponere husets fasiliteter, og blir programmert ved operaens scener. I tillegg har Nasjonalballetten utviklet et eget koreografiutviklingsprogram, Artemisia, et kompetanseutviklende tiltak rettet mot danserne som er ansatt i kompaniet.

¹⁵ I Oslo er Danseinformasjonen lokalisert, det nasjonale kompetansesenteret for dans. Dette senteret har imidlertid en annen og mindre produksjonsorientert rolle enn de regionale kompetansesentrene.

PAHN - Performing Arts Hub Norway

PAHN ble grunnlagt i 1977 som Teatersentrum¹⁶, og er et nasjonalt kompetansesenter for det profesjonelle, frie scenekunstfeltet i Norge. De arbeider for å fremme profesjonell scenekunst nasjonalt og internasjonalt og tilrettelegger for delegasjonsreiser, ekspertbesøk og nettverkstreff internasjonalt. Siden 2003 har PAHN forvaltet Utenriksdepartementets reisestøtteordning for scenekunst, Stikk. I tillegg er de rådgiver for departementet i scenekunsthøgskole spørsmål. Frie scenekunstnere og kompanier kan søke om økonomisk støtte til utenlandsreiser gjennom UDs reisestøtteordning for offentlige opptredener i utlandet. Den overordnede målsettingen til tilskuddsordningen er å bidra til at profesjonelle scenekunstnere får internasjonale muligheter og kan gjennomføre opptredener i utlandet som de er engasjert til.

PRODA - Profesjonell dansetrening

Stiftelsen PRODA ble opprettet i 1988 og er et kostnadsfritt og landsdekkende tiltak for profesjonelle dansekunstnere uavhengig av organisasjonsmessig tilknytning. PRODA skal arrangere et daglig kompetansehevende fagtilbud, som bidrar til at dansekunstnere kan utøve og formidle dans av høy kvalitet. Den sentrale enheten er lokalisert i Oslo, der dansekunstnere har mulighet til å opprettholde og utvikle fysiske og kunstneriske ferdigheter på en møteplass med et daglig kurstilbud bestående av danseklasser, workshops, seminarer, faglig forum mm.

Black Box teater

Black Box teater ble opprettet i 1985 og er et av Norges ledende teatre for samtidskunst og eksperimentell scenekunst, eiet av Danse- og Teatersentrum. Teatret er lokalisert i Oslo og har som mål å presentere et bredt spekter av nasjonale og internasjonale produksjoner innen teater, dans og performance.

Carte Blanche

Carte Blanche er Norges nasjonale kompani for samtidsdans. Det ble opprettet i 1984, men omgjort til regionalt dansekompani og flyttet til Bergen i 1989. Kompaniet er kjent for en eksperimentell tilnærming til dans og har vært en viktig plattform for både norske og internasjonale koreografer.

Danseinformasjonen

Danseinformasjonen er det nasjonale kompetansesenteret for dansekunst og en ideell stiftelse. Formålet med virksomheten er å fremme, synliggjøre og informere om dansekunst. Danseinformasjonen ble etablert i 1994 og holder til i Dansens Hus i Oslo, hvor de også er eneksjonær. Danseinformasjonen har et bredt nettverk i scenekunstfeltet, er faglig oppdatert og tilbyr rådgivning, informasjon og tjenester til kunstnere, studenter, publikum, presse, politikere og myndigheter.

¹⁶ I august 2024 endret tidligere Danse- og teatersentrum (DTS) navn til PAHN, Performing Arts Hub Norway. Det nye norske navnet er Senter for scenekunst Norge. Danse- og teatersentrum var navnet organisasjonen tok som erstatning for Teatersentrum. Lenge var organisasjonen en medlemsorganisasjon for scenekunstnere i det frie scenekunstfeltet. Siden funksjonen som forvalter av utenriksdepartementets reisestøtte ikke er forenlig med å være en medlemsorganisasjon, har de gått over til å være en nettverksorganisasjon, og fokusere i enda større grad på internasjonalt arbeid.

Danseinformasjonen administrerer fremleie av prøve- og produksjonslokalet Scenehuset på Majorstua, deler årlig ut en ærespris, er nasjonal koordinator for Dansens Dager og forvalter Dansearkivet, som er Norges største samling med dokumentasjon fra den sceniske dansens historie, med mer¹⁷.

Fagutvalget for dans under Kulturrådet

Fagutvalget for dans ble opprettet i 2006 og er en del av Kulturrådet (Norsk kulturråd), med ansvar for å gi tilskudd og støtte til dansekunst i Norge. Tidligere var tildelingene til dans og teater under samme utvalg.

Forprosjektordningen under Kulturfondet

Ordningen ble etablert i 2006 for å gi kunstnere og kulturaktører muligheten til å utforske og utvikle ideer og konsepter før de søker om større prosjektmidler. Forprosjektordningen har bidratt til å fremme innovasjon og eksperimentering innen ulike kunstformer, inkludert dans, ved å tilby støtte til den innledende fasen av prosjekter.

Dansens Hus

I 1994 startet arbeidet med å kartlegge og utrede Dansens Hus, som ble opprettet i 2004, og stod klart som egen scene for dans på Vulkan i Oslo i 2008. Dansens Hus er Norges eneste nasjonale scene som utelukkende programmerer og co-produserer danseforestillinger.

Regionale kompetansesentra for dans

Ordningen for regionale kompetansesentra for dans under Kulturfondet ble opprettet i 2010, og la grunnlaget for etablering av 14 regionale sentre som i dag tilbyr støttetjenester til produksjon av dansekunst. Oslo mangler fortsatt et tilsvarende senter for produksjonsbistand¹⁸. Nærmeste kompetansesenter som tilbyr produksjonsassistanse til kunstnere i Oslo er Dans Sørøst-Norge i Bærum, og NORA i Porsgrunn. Fire av de regionale kompetansesentrene for dans (Bærum Kulturhus, RAS - Regional Arena for Samtidsdans, DansiT og Davvi) er tilknyttet Dansenett Norge og jobber for å videreformidle nyskapte forestillinger rundt i landet.

Skuespiller- og danseralliansen - SKUDA

Skuespiller- og danseralliansen ble opprettet i 2012 og er en arbeidsgiver for skuespillere og dansere. SKUDA stabiliserer skuespillere og danseres yrkessituasjon som er preget av midlertidige korte ansettelser og oppdrag, og bidrar slik til likestilling mellom midlertidig og faste ansatte kunstnere i hele Norge. Gjennom å øke kunstneres kompetanse og kontinuerlige tilknytning til arbeidslivet medvirker SKUDA til at arbeidsgivere har tilgang til kunstnere, og at publikum nasjonalt og internasjonalt får oppleve kunst av høy kvalitet.

Dansenett Norge

Dansenett Norge, dansens eget turnénettverk, ble etablert i 2018 og drives av Dansens Hus, hvor de også holder til. Dansenett Norge er et nasjonalt nettverk for visning og turné av dansekunst. Det ble etablert for å styrke infrastrukturen for dans og øke tilgjengeligheten av dansekunst over hele landet. Nettverket bidrar til at flere danseforestillinger kan turnere nasjonalt, og det støtter både norske og internasjonale kompanier i å nå et bredere publikum. Dansenett Norge samarbeider med en rekke regionale og nasjonale aktører, som bl.a. de fire nevnte regionale kompetansesentrene. Målet er å skape en bærekraftig turnéstruktur for dansekunst og å kunne tilby danseforestillinger til publikum i hele Norge.

17 Se danseinfo.no for mer informasjon.

18 Danseinformasjonen som nasjonalt kompetansesenter tilbyr viktige tjenester til dansekunstnere i Oslo, men disse tjenestene er ikke produksjonsrettet. Informasjonstjenestene ved Danseinformasjonen bidrar imidlertid til at kunstneres prosjekter får et mer informert grunnlag å gjøres ut fra, fordi kunstnerne lettere kan finne relevante søknadsordninger og residensmuligheter etc. Slik har dette tilbudet også en produksjonsmessig effekt, uten at det inngår som direkte bistand i produksjon.

Gjennomgang av behov

Hva gjenstår å utvikle av infrastruktur for dans i Oslo?

På tross av den politiske satsingsviljen på 90-tallet, og de institusjonene og ordningene som har vokst frem helt siden etableringen av Nasjonalballetten i 1958, er det produksjonsapparatet som ble forespeilet for det frie dansekunstheltet i meldingene og strategiene *Kultur i tiden* og *Dans i hele landet* stadig ikke etablert.

Mye står ugjort, både i utformingen, byggingen og bevilgningen av tilskudd til selve infrastrukturen og styrkingen av produksjonsvilkårene for dansekunsten. Spesielt i Oslo står dansekunstnerne behov udekket på en rekke områder. Oslo peker seg også ut som det geografiske området som har liten tilgang på en infrastruktur som er tilrettelagt for et profesjonelt, kunstnerisk virke, sett opp mot antallet kunstnere som bor og jobber der.

I lys av at 70 % av dansekunstnerne i Norge bor og virker i Oslo og omegn, søker dette prosjektet å utvikle tiltak som kan avhjelpe behovene i dette geografiske området.

Kartlegging av dansekunstnerne behov i Oslo 2024

Flere kartleggingskilder fremhever behovet for både lokaliteter for dans, og et profesjonelt produksjonsapparat og fagtilbud for å styrke kunstformen i Oslo i dag. Disse kildene er både intervjuene som er gjort i dette prosjektet med kunstnere og infrastrukturforvaltere, samt offentlige utredninger og interne undersøkelser gjennomført av bl.a. Danseinformasjonen og Norske Dansekunstnere.

Behov for fysisk infrastruktur for dans i Oslo

I det videre gis en oversikt over relevante funn som belyser infrastrukturens situasjonen og behov for dansekunstne fra offentlige kartlegginger og utredninger.

Lokalene som i dag benyttes for å utvikle og produsere dans i Oslo er hovedsakelig Rom for Dans, Scenehuset, Trafo (Oslo Teatersenter), Montebello Kulturhus og Dansens Haus. I tillegg finnes et knippe små både private og offentlig finansierte studioer.¹⁹ Rom for Dans, Scenehuset og Trafo har en lengre historikk i å tilby slike fasiliteter, mens Montebello Kulturhus og Dansens Haus har kommet til de siste årene. Nydans Oslo var også et sterkt tilskudd for dansen i Oslo, med et godt tilbud om lokaler i Nydalen. Dette ble etablert vinteren 2016 og falt vekk sommeren 2017.

Rapporten *Oslos Kulturelle Infrastruktur* ble utgitt av Oslo kommune i 2019, og tegner et bilde av behovet for fysiske fasiliteter for bl.a. dansekunstnere i hovedstaden. I rapporten påpekes det at framveksten av frittstående kunstnere og konstellasjoner har skapt nye behov for lokaler både til produksjon og visning av profesjonell scenekunst. For dansekunsten del har dette sammenheng med at Kulturfondet er den primære kilden til finansiering, noe som medfører at norsk dansekunst i all hovedsak skapes med tilskuddsmidler, og ikke innenfor faste institusjonsrammer.

Av scenekunstnere som i kartleggingen ble spurt om de hadde tilgang til prøvelokaler eller produksjonsrom i Oslo svarte 51 % at de ikke hadde det, 33 % hadde tilgang i avgrensede perioder, mens bare 15 % hadde tilgang på fast basis. Resultatet skilte seg ut i forhold til de to andre kunstfeltene i undersøkelsen, visuell kunst og musikk, hvor flertallet oppga å ha tilgang. Av samtlige kunstnergrupper ble pris oppgitt som hovedårsaken til manglende tilgang. I tillegg til pris oppga 40 % av prosjektarbeidende scenekunstnere at de ikke hadde behov for tilgang til prøvelokaler og produksjonsrom på fast basis. Danserne skilte seg imidlertid ut som den gruppen med størst behov for prøvelokaler på fast basis. Kun 4 av 28 dansekunstnere som oppga å ha tilgang i perioder svarte at de ikke hadde behov på fast basis. Blant de som ikke hadde tilgang, svarte også kun 8 av 38 at de ikke hadde behov for dette.

Rapporten avdekker også at 17 % av scenekunstnere som bare hadde tilgang til lokaler i perioder, oppga som tilleggsgrunn til pris at de ikke fant lokaler med tilfredsstillende standard. I åpne kommentarer ga særlig dansekunstnerne uttrykk for at lokalene som finnes ofte var fullbooket langt frem i tid. Dette gjaldt spesielt produksjonsrom. I tillegg til prøvelokaler og produksjonsrom påpekes det i rapporten at scenekunstnerne har behov for tilgang til egnede steder å vise og formidle arbeidet sitt²⁰.

Danseinformasjonen gjorde i 2016 en arealbehovkartlegging for dansekunstnere i Oslo på bestilling fra Kulturretaten. Også denne undersøkelsen indikerte et stort behov for egnede prøvelokaler og produksjonsrom i Oslo. Selv om den strekker seg en del tilbake i tid, er de uteleiestedene som er kartlagt i rapporten de samme som ble nevnt innledningsvis til dette kapitlet.

¹⁹ En full oversikt finnes på Danseinformasjonsnettsteder

²⁰ Oslos Kulturelle Infrastruktur sidene 62-65

Som en kort oppsummering av funnene i denne undersøkelsen kan det trekkes frem at på spørsmål om hvilken type lokaler dansekunstnere har behov for, svarer 93 % at de har behov for produksjonslokale. Det understrekes at Oslo mangler både produksjonslokaler og lokaler med blackbox-format, hvor det er mulig å ferdigstille forestillinger. I tillegg presiseres behov for lager, studio for daglig praksis, atelier til video- og musikkutvikling, møtesteder for kunnskapsformidling, utveksling og utvikling, samt øvings- eller treningslokale. Flere understreker behov for et prøvelokale hvor scenografi kan stå fra dag til dag, og hvor man kan jobbe med lys og lyd.

På spørsmål om hvor store arealer dansekunstnerne mener at de har behov for oppgir 33 % at de trenger tilgang til rom av mange ulike størrelser, fordi det varierer fra produksjon til produksjon. Over halvparten foretrekker mellomsmå lokaler (100 - 200 kvm) eller medium lokaler (200-300 kvm). På spørsmål om hvor ofte det siste året de ikke har kunnet jobbe fordi man har manglet rom eller studio, svarte hele 39 % at de ofte ikke har kunnet jobbe fordi de manglet studio, mens det for 35 % hadde skjedd noen få ganger. 2/3 av respondentene hadde altså opplevd å ikke få jobbet på grunn av manglende tilgang til et sted å være. De viktigste årsakene til å ikke kunne være i studio ved behov ble oppgitt som pris (60%) og tilgjengelighet (33%), fordi studioene er opptatt²¹.

Også i stortingsmeldingen *Kunstnarkår* fra 2023 oppgis det at bare 44 prosent av danserne mener de har tilgang til de produksjonsfasilitetene som er nødvendige i det daglige kunstneriske arbeidet.²²

På forespørsel om statistikk over historisk bruk av lokalene og rombelegg ved Scenehuset, Trafo (Oslo Teatersenter) og Dansens Haus er tilbakemeldingen at disse utleiestedenes pågang er stor. Danseinformasjonen oppgir at Scenehuset i 2024 er booket 320 dager, som tilsier en belegggrad på 88 %, hvis alle årets dager regnes som tilgjengelige²³. Det er en svært høy utnyttelsesgrad, tatt i betraktning at ferier og helligdager ikke er trukket fra. Scenehuset er per august 2024 allerede godt booket ut året 2026²⁴. Bookingansvarlig for Scenehuset anslår å benytte 1/3 av et årsverk på arbeidet med å følge opp bookingene og bruken av Scenehuset. Dette arbeidet er kun knyttet til utleielogistikk og praktisk ivaretagelse av lokalene. Oslo Teatersenter oppgir et gjennomsnittlig belegg på 70-80 % gjennom høsten og vinterhalvåret, som er de mest travle periodene. Disse tallene gjelder både dagøkter, kveldsøkter og helgeøkter. Dersom kvelds- og helgeøkter trekkes ut av beregningen, antas det gjennomsnittlige belegget å øke noe. Rom for Dans har på det tidspunktet rapporten ble ferdigstilt ikke gitt tilbakemelding, men kunstnere som benytter deres tilbud oppgir at situasjonen er den samme her som ved Scenehuset og Trafo. De opplever at det er vanskelig å få tilgang til lokaler, fordi de er booket opp langt frem i tid.

²¹ Kilde: Danseinformasjonen - En undersøkelse av produksjons- trenings- og visningsrom for dansekunst i Oslo, 2016

²² Kilde: Meld. St 22 (2022-23) Kunstnarkår side 25

²³ Tallene for Scenehusets belegg for 2024 er foreløpige

²⁴ Det må tas høyde for at disse tallene for forhåndsbestillingene for 2024 ikke nødvendigvis gir et bilde av den endelige bookingsituasjonen for dette året

Behov for et profesjonelt produksjonsapparat for dansekunst i Oslo

Norske Dansekunstnere har over tid fått innspill fra medlemmer som tilsier at koreografenes posisjon er spesielt utfordrende. Det finnes ingen stillingshjemler for koreografer ved scenekunstinstitusjoner i dag, hvilket betyr at man som koreograf ofte står uten et profesjonelt produksjonsapparat som kan bistå med f.eks. administrative oppgaver. Der teaterinstitusjonene i tillegg til et ensemble av skuespillere har en rekke faste stillinger som sørger for forvaltning av økonomi, ansettelse, markedsføring, legger produksjonsplaner og turnéplanlegger, har ikke kunstnere i det frie dansekunstheltet tilgang på slike ressurser. Dette arbeidet må de i all hovedsak gjøre selv, frem til de evt. får tilskudd fra de større kulturfondsordningene som gjør det mulig å ansette produsent. Ofte er det bare koreografer og kompanier på kunsternskapsstøtteordningen og ordningen for etablerte kompanier som har mulighet til å ansette egne produsenter over tid, og selv disse opplever forholdene som svært sårbare.

Koreografer skaper de prosjektene de selv arbeider i, og finansierer virksomheten bl.a. gjennom å søke midler fra ordninger som Kulturfondet. Dette er svært tidkrevende arbeid. Et element som øker denne kompleksiteten er at koreografer står ansvarlige for å ansette dansere i verkene de skaper. De blir på denne måten både sin egen og andres arbeidsgiver i ett og samme prosjekt. Denne situasjonen oppleves som lite bærekraftig, og mange dyktige kunstnere faller fra sitt virke over tid.

For å få en bedre behovsforståelse og innblikk i koreografens situasjon, arrangerte Norske Dansekunstnere 22.04.2021 et dialogmøte for koreografer. I forkant ble det gjennomført en spørreundersøkelse for koreografer, med 21 respondenter som ga inngående svar på en rekke kartleggingsspørsmål.

De mest fremtredende behovene som kommer frem i både undersøkelsen og dialogmøtet er²⁵:

- Produsent- og arbeidsgiverhjelp
- Tilgang til studioer og arbeidsrom
- Idéfelleskap, og en arena for å møtes, bygge et kollegium og dele ideer
- Kompetansehevingstiltak for koreografer
- Residensordning i Oslo
- Muligheter for ansettelse ved institusjonene
- Bedre turné- og visningsmuligheter, og systemer for dette

²⁵ Se Vedlegg 4 - Behovsbeskrivelser fra dialogmøtet med koreografer for notater fra selve møtet og hvordan dette er sammenstilt av prosjektet.

Koreografenes medvirkning til hva et Koreografiens Hus i Oslo bør være

Siden undersøkelsen og dialogmøtet ble avholdt i 2021, er det i gjennomført to workshops, der koreografer og skapende dansekunstnere har blitt invitert til å gi innspill til et Koreografiens Hus i Oslo. Første workshop ble fasilitert av Norske Dansekunstnere i mars 2023, og gav deltakerne mulighet til å melde inn hvilke tjenester, lokaliteter og tilbud et slikt hus bør romme. Et påfølgende konseptutviklingsverksted for Koreografiens Hus ble gjennomført i juni 2024, der deltakerne fikk anledning til både å utforme skreddersydde tjenester ut fra egne behov, som de mener bør inngå i tilbudet ved Koreografiens Hus. De ble også bedt om å angi i hvilken rekkefølge ulike moduler og tjenester i huset bør etableres. Deltakerne ble deretter gitt anledning til å gi innspill på prosjektets forslag til konsept, så langt det på dette tidspunktet var utviklet. Innspillene i begge verkstedene er i stor grad overlappende med innspillene i undersøkelsen og dialogmøtet fra 2021.

Dette prosjektet har som mål å svare ut koreografenes reelle behov, og vurdere hvorvidt de innmeldte behovene bør svares ut slik kunstnerne selv ønsker, eller om det er andre tiltak som i større grad vil bidra til å bedre produksjonsvilkårene og -apparatet, samt styrke infrastrukturen for dans i hovedstaden.

Basert på behovene som er beskrevet i det samlede kartleggingsmaterialet i prosjektet, som danner grunnlag for å konseptutvikle Koreografiens Hus, er prosjektets interne rangering av hvilke behov et Koreografiens Hus i Oslo bør tilby en tjeneste for å imøtekomme den følgende:

- Tilgang til produsent- og arbeidsgiverhjelp
- Tilgang til studioer, arbeidsrom og prøvelokaler
- Tilgang til et felles arbeids- og samlingssted
- Idéfelleskap og faglig forum
- Kompetansehevingstiltak for koreografer
- Bistand til markedsføring og promotering
- Bistand til nettverksutvikling
- Styrket turnéapparat og flere visningsmuligheter
- Tilgang til teknisk bistand, teknisk utstyr
- Tilgang til lager for teknikk, scenografi og kostymer
- Mulighet for gjenbruk av scenografi
- Residensordning eller verksteder tilsvarende tilbudet på Dramatikkens Hus
- Muligheter for ansettelse ved eksisterende scenekunstinstitusjoner
- Behov for nye søkbare ordninger og arbeidsmuligheter for koreografer

Bakgrunnen for behovet for studioer, arbeidsrom og prøvelokaler er allerede beskrevet, derfor følger det fremover en utdyping rundt de etterfølgende behovene som er listet. Disse beskrivelsene er i hovedsak basert på intervjuene som er gjort i prosjektet.

Behov for produsent- og arbeidsgiverhjelp

Intervjuene med koreografer m.fl. tydeliggjør behovet for et produksjonsapparat som gir dansekunstfeltet tilgang til produsenter, slik at koreografene kan fokusere mer på det skapende arbeidet. En av koreografene som er intervjuet, oppgir å ha hatt en veldig rask karrierevei etter endt studie på koreografilinjen ved KHIO. Hen opplevde at selve studiet forberedte hen godt på den realiteten som dans i Norge i dag skapes i, og fikk tilsagn på søknader fra Kulturrådet umiddelbart etter hen var ferdig. Hen har deretter klart å etablere en stabil og anerkjent karriere som koreograf både nasjonalt og internasjonalt. Likevel tok det 9 år før hen så det mulig å ansette produsent i tilknytning til sitt kompani, som var da hen fikk støtte fra Kunstnerskapsordningen under kulturfondet. I perioden før gjorde hen alt administrativt arbeid selv, som å betale lønninger, holde all kommunikasjon med spillesteder og dansere, samt inngå kontrakter og gjøre regnskap. Hen oppgir sin egen personlighet, evne til å søke ut og be om hjelp fra feltet, i kombinasjon med anlegg for administrativt arbeid som bakgrunnen for å ha lykket.

Behov for produsentbistand fra et tidlig tidspunkt, både i den kunstneriske prosessen i hvert prosjekt, og i karrieren som koreograf, etterspørres fra samtlige kunstnere og instanser prosjektet har vært i kontakt med. Ønsket om enklere produsenttilgang og økt mulighet for bistand er et gjennomgående svar fra de koreografene som er intervjuet i prosjektet. Representanter fra institusjoner som tilbyr andre typer tjenester rettet mot dans, og dermed omgir det frie dansekunstfeltet, oppgir det samme behovet på kunstnernes vegne. Koreografene står svært alene og bærer et tungt administrativt ansvar i prosessen med å skape kunsten. De som har økonomi til å ansette en produsent i prosjektene sine sier at det likevel oppleves svært sårbar, på grunn av støtteordningenes begrensede varighet. I en tilsagnsperiode på 4 år vil det etter 2 år være nødvendig å begynne planleggingen av søknad for neste periode. Det tilskuddet man har er det ikke sikkert man får videreført, og kompetansen som produsenten har bygget opp i relasjon til kunstnerskapet, som er essensielt for å kunne kommunisere med visningssteder og andre tilknyttede kunstnere, som f.eks. dansere, risikerer man derfor å miste.

Både koreografer og infrastrukturforvaltere påpeker at det bør være mulig å samle de mest grunnleggende produsentfunksjonene i et felles apparat, som kunne betjent flere kunstnere og vært driftet uavhengig av de individuelle kunstnerskapene. I et slikt produksjonsapparat, kunne man ansatt produsenter med ulik type kompetanse, og f.eks. samlet ansvaret for budsjettering, regnskap og økonomi i en produsentstilling, kontrakter, ansettelse og oppfølging av arbeidsmiljøloven i en annen stilling, og ekspertise på turnering, bygging av nettverk og agenturvirkosomhet i en tredje produsentstilling. Dette som et eksempel på måte å organisere det på.

På toppen av det administrative ansvaret koreografen har, kommer arbeidsgiveransvaret som de påtar seg som oppdrags- og arbeidsgivere overfor dansere. Flere kunstnere har påpekt det som utfordrende at Norske Dansekunstnere representerer både koreografer og dansere i konflikter som oppstår i slike ansettelsesforhold. Det har derfor blitt fremmet forslag om arbeidsgiveransvaret kan følges opp av en enhet i et fremtidig Koreografiens Hus, for å skille interessene og sikre at koreografene får en instans som fremmer deres ståsted og er deres representant i slike situasjoner.

Behov for kontorplasser, studioer, prøve- og produksjonslokaler

Behovet for tilpassede steder å arbeide for dansekunstnere i Oslo er veldokumentert over tid, og fortsatt et av de mest presserende behovene feltet har i dag, som omtalt tidligere. Produksjon av dans krever tid og rom. Der tilgang til produsentbistand vil avhjelpe koreografene i å få tilgang til mer tid, gjennom å avlaste i det administrative arbeidet, vil tilgang til dedikerte rom gi mulighet til å utvikle kunst med høyere kvalitet. Kunstnerne etterspør tilgang til lokaler av ulike størrelser som de kan få mulighet til å disponere fritt i alt fra noen dager til 3 måneder. En oversikt over forslag til ulike typer rom kunstnerne ønsker seg finnes i vedleggene 1 og 2. Det er viktig at de ikke må rydde seg ut av lokalene på kveldstid for å gi rom for utdanningstilbud og klasser. Scenografi og teknikk må kunne bli stående i rommet, slik at kunstnerne kan komme tilbake til arbeidet der de slapp det dagen før. I dag går uforholdsmessig mye tid med til å rigge opp og ned, som også forstyrrer den kunstneriske prosessen.

Et sted der de kan booke seg inn og som har ledig kapasitet både med tanke på langsiktig planlegging av større prosjekter, og på kort varsel er sterkt etterspurt. I dag er stedene som tilbyr profesjonelle rom til scenekunst booket opp flere år frem i tid. Det hindrer nye stemmer i å utvikle seg, og gjør at produsenter og kunstnere i etablerte konstellasjoner bruker mye tid på å lete frem steder de kan være. Dersom dansen hadde dedikerte lokaler som var tilgjengelige etter avtale, ville situasjonen bedret seg betraktelig, og ressursbruken i feltet ville blitt mer bærekraftig. En bookingansvarlig ved et Koreografiens Hus ville kunne erstatte mye av den innsatsen kunstnere og produsenter i dag legger ned i å finne steder å utvikle kunsten.

Behov for et felles arbeidssted, faglig forum og idéfellesskap

Behovet for lokaler og et sted å være, fordi det gir plass til å utvikle og skape dansekunsten, har også en klar overlapp til behovet dansekunstfeltet har for å møtes og komme sammen som fagfellesskap. Koreografer og dansekunstnere savner et idéfellesskap og faglig forum. I dag vil det å gi kunstnerne et sted hvor de kan møtes i seg selv bidra til sterk kompetanseoverføring i feltet.

Et av de mest sårbare aspektene som koreografene påpeker ved sin arbeidssituasjon er tendensen til at de er så isolerte fra hverandre i sin hverdag. Dette følger både av at det ikke finnes et felles arbeidssted for dansekunst i Oslo, og av yrkets natur. Koreografen er den som utvikler et verk fra idéstadiet til det er klart til å testes på gulvet med dansere. Koreografene prosjektet har snakket med oppgir imidlertid svært ulike arbeidsmetoder. Noen trenger mest av alt en skrivepult, fordi de kan visualisere i eget hode hvordan verket og bevegelsene skal utfolde seg i rommet. Andre er avhengig av å samskape med dansere tidlig i prosessen etter at ideen er klar.

Et sted å være der koreografene kan ha sin faste arbeidsplass, sammen med kollegaer, er derfor svært etterspurt. I en skapende periode, altså fra ideen unnfanges til et verk går i produksjon før det skal vises, oppgir koreografene å ha behov for kontorplasser, møterom, fellesarealer og arbeidsrom av varierende størrelse. Dette for å kunne teste ut bevegelsesmaterialet sitt gjennom de ulike fasene i en skapende prosess. Det er en styrke å ha tilgang til andre koreografer på samme sted, fordi man da kan trekke på hverandres kompetanse, inspireres av hverandre og bruke hverandre som ytre øye eller dramaturg i hverandres prosjekter. Å skape et felleskontor og et arbeidssted for koreografer vil øke deres mulighet til å utvikle produksjoner og dansekunstideer.

Vi som prosjekgjennomførere mener at muligheten for samlokalisering av koreografer og dansekunstnere vil være selve grunnpilaren i etableringen av et faglig forum og idéfelleskap, som også er et behov listet i rangeringen. Feltets innspill vitner om at de savner en arena for å møtes, der de kan bygge et kollegium. Supplert med et spisset fagtilbud for koreografer, vil utviklings- og karrierebyggingsbehovene være dekket dersom koreografiutvikling og produksjon av dans frem til visningsklart verk får et eget, dedikert sted, i form av Koreografiens Hus.

“Jeg ønsker et sted der prosjektledere kan legge ut en tanke om et prosjekt og komme i kontakt med flere som kunne ønske å jobbe med akkurat samme idé til videreutvikling. Et sted for nettverksbygging innen flere grener, som kan sette sammen prosjekter med dansekunst.”

- Respondent i undersøkelsen for koreografer fra 2021

Behov for kompetansehevingstiltak

Et felles sted å være vil kunne avhjelpe mange av koreografens behov for faglig utveksling. Når det kommer til behovet for reell faglig utvikling, etterspørres muligheten til å fortsette å utvikle seg profesjonelt gjennom hele forløpet av karrieren. Koreografer savner tilgang til et fagtilbud som er tilpasset dem, tilsvarende f.eks. dansernes kompetansehevingsmuligheter ved PRODA. Seminarer, workshops og kurs for koreografer vil også styrke kunsten som skapes. Kursene og seminarene som tilbys ved Dansens Hus oppgir koreografene også som mest rettet mot dansere. Behovet for faglige utviklingsmuligheter for koreografer gjentas i intervjuer og kartlegginger som er gjort overfor feltet. Et tilbud som ivaretar faglig oppdatering og utviklingsmuligheter bør derfor også innlemmes i et Koreografiens Hus.

Behov for bistand til markedsføring og promotering

For å få dansekunsten ut til publikum og de stedene som viser dans, er et apparat som bistår kunstnerne med å utvikle markedsføringsmateriell og promotering sentralt. Å overføre dans til skriftlige omtaler og skape et visuelt materiale som bærer på kimen og essensen i hver forestilling er en egen kompetanse som kunstnerne i intervjuer og innspillmøter etterspør økt tilgang til. Det skapes mye kunst i dag som ikke når ut, enten fordi kunstnerne selv ikke evner å lage dette materialet på en måte som formidler godt, eller fordi det ikke finnes tid eller økonomi til å prioritere det i produksjonsprosessen.

Denne kompetansen er noe Dansens Hus tilbyr til de kunstnerne de inngår co-produksjoner med i dag. Flere kunstnerne vi har intervjuet setter stor pris på å få dette materialet skapt av en profesjonell aktør. Andre ønsker å gjøre det selv, bl.a. fordi de ikke synes de passer inn i Dansens Hus' visuelle profil eller måte å ordlegge seg på. Alt i alt synes Dansens Hus' innsats på dette området å bidra til en vesentlig styrking av formidlingen av danseforestillinger i Norge. Det er i liten grad kommunisert utad i hvilket omfang Dansens Hus tar denne rollen på vegne av kunstnerne. Samtidig er kapasiteten

ved Dansens Hus alt for lav til å etterkomme Oslo-baserte dansekunstneres totale behov for disse tjenestene. Det er i all hovedsak kunstnere med co-produksjonsavtaler som får dette materialet skapt med profesjonell bistand her.

I et Koreografiens Hus bør et tilbud i tråd med dette være en fast del av tjenestene som kunstnerne får tilgang til. Et profesjonelt markeds- og promoteringsapparat er vesentlig for salg og videreformidling av allerede skapte forestillinger. Det er derfor en essensiell bestanddel av et Koreografiens Hus, dersom man ønsker at norsk dansekunst skal nå ut til et større publikum både i Norge og verden. Et slikt apparat vil bidra til at vi som samfunn får mer ut av de midlene som det offentlige investerer i utvikling og produksjon av kunst gjennom Kulturfondet og andre ordninger. Dette har vært en målsetning både i Granavolden-plattformen fra forrige regjering, og Hurdalsplattformen for inneværende regjering.

På dette området trenger det frie dansekunstfeltet i Oslo både en kompetansestyrking og tilgang til å lage slikt materiale i mye større utstrekning enn det Dansens Hus og andre co-produsenter har kapasitet til å tilby. Det er få personer som i dag innehar denne kompetansen. Et Koreografiens Hus kan bidra til å bygge opp et kompetansefelt med denne ekspertisen.

Behov for bistand til nettverksutvikling og formidling

Kontakten ut til spillestedene og programmerere er et viktig og avgjørende ledd for distribusjonen og iverksettelse av kunstproduksjonen. Både i utformingen av kunstnerskap og søknader om tilskudd er muligheten til å vise til avtaler om visninger, co-produksjoner ol. med på å styrke prosjektet og vise at det er verdt å satse på. Når verket først er skapt skal det formidles til både visningsstedet og ut til publikum, slik at møtet mellom kunst og mottaker kan oppstå. Nettverksbygging handler derfor om å finne de kanalene som treffer det riktige segmentet av både bransjeaktører, interessenter og sluttbrukere. Også dette er et arbeid som er ressurskrevende og tar mye tid. Å finne relevante visningssteder og gjøre avtaler, sende over tekniske spesifikasjoner og føre en kontinuerlig dialog frem til visning krever kompetanse om selve kunsten, evne til oppfølging og å opprettholde kontakt. Særlig overfor aktører i utlandet er det krevende for enkeltkunstnere å følge opp og finne alle relevante muligheter.

Intervjuer vi har gjort viser at det er de kunstnerne som både har gode administrative ferdigheter og en personlig interesse av å bygge nettverk som virkelig lykkes som koreografer i Norge. De sterkeste norske kunstnerskapene er drevet frem av koreografer som har både sans for entreprenørskap og vilje og mulighet til å oppsøke arrangører og miljøer i inn- og utland. Dette krever imidlertid en stor innsats og dedikasjon over lang tid. De fleste oppgir at de flere ganger har vurdert å gi opp på veien, fordi prosessen med å holde sitt eget virke levende har vært så tung og ansvaret så stort å bære alene.

En instans i et Koreografiens Hus som tar deler av dette arbeidet på fellesskapets vegne ville derfor bidra til å styrke både enkeltkunstnerne og feltet som en helhet. Dramatikkens Hus, som vi vil gi en innføring i senere i rapporten, gjør allerede et slikt arbeid for sine husdramatikere og andre kunstnere som er tilknyttet der. En utfordring som må omgås når man oppretter et nettverks- og formidlingsapparat på vegne av flere kunstnere er at spillesteder ofte ønsker en direkte dialog med kunstneren, ofte fra starten av at et samarbeid inngås. En instans som søker ut på vegne av kunstnere tilknyttet et Koreografiens Hus vil imidlertid være en god første kommunikasjonsinstans

overfor programmerere og kuratorer andre steder. Den vil med letthet kunne opprette kontakt mellom kunstner og spillested dersom et samarbeid vurderes som interessant.

Vår anbefaling for et fremtidig Koreografiens Hus er derfor at det innlemmes en enhet som ivaretar nettverks- og formidlingsbehovet på vegne av de kunstnerne som er tilknyttet huset. Denne vil fungere som et edderkoppnett, som ikke bare søker målrettet ut for å finne relevante koblinger og samarbeider for én forestilling eller kunstner, men som lager et kart over aktører og muligheter ulike steder og peker kunstnere og kuratorer i retning av hverandre der de ser at det finnes et samarbeidspotensial. Dansenett Norge, PAHN og øvrige kuratorer for dans i Norge besitter ekspertise og kompetanse rundt distribusjon og nettverk nasjonalt og internasjonalt. Gjennom økt samhandling bør denne ressursen organiseres og utnyttes i mye større grad, samtidig som den totale tilgangen til slike tjenester styrkes vesentlig i et Koreografiens Hus .

Behov for et styrket turnéapparat og flere visningsmuligheter

Kunstnere savner å vise verkene sine flere ganger. En gjennomsnittlig produksjon har om lag 4 visninger, som gjør at den kunstneriske og økonomiske innsatsen som ligger bak hver forestilling er svært høy. Muligheten for gjenoppsetting og turnering av forestillinger er derfor stor, men det kreves at det rettes en dedikert innsats i å bygge publikum lokalt og på nye steder rundt i Norge. I tillegg krever det at kunstnerne aktivt oppsøker muligheter for spillinger i utlandet.

Styrking av turnéslyfer

Styrkede turneringsmuligheter utgjør en del av det å bygge et sterkere nettverk og publikum for dans. Dette er en god måte å nå ut og formidle og vise den dansekunsten som skapes. I dag er det Dansenett Norge som er kjernen i slik turnéformidling for dans på nasjonalt plan. Dette er som nevnt knyttet opp mot fire av de regionale kompetansesentrene. Sammen jobber de for å få danseforestillinger satt opp ved Kulturhus og scener i hele landet. I et Koreografiens Hus bør det som skapes på huset fra et tidlig stadium kommuniseres til aktører som fasiliterer for turnering, som Dansenett Norge. Dette i tillegg til at det bør tas initiativ til egeninitierte turneer direkte fra huset på vegne av kunstnerne. Dansenett Norge disponerer relativt lite midler (7 mill. kr i 2022), og kunstnere vi har intervjuet oppgir at det kan være vanskelig å få innpass på ordningene slik de optimalt sett ønsker. Dersom Dansenett Norge hadde anledning til å ta et større ansvar i co-produksjoner, med en tidligere involvering og mulighet til mer direkte satsing, kunne det være en måte å styrke samarbeidet mellom et fremtidig Koreografiens Hus og Dansenett Norge. Dansenett Sverige har denne muligheten i dag, og en utvikling av Dansenett Norge i samme retning vil kunne være en konstruktiv dialog å føre i det videre arbeidet med utviklingen av Koreografiens Hus.

Der mange kunstnere ønsker å inngå i større turnéslyfer når et verk er visningsklart, kan de risikere at selv om de legger ned en stor innsats i å søke turnering gjennom Dansenett Norge ikke blir prioritert, eller at de kun får tilbud om å vise ett eller to steder. De oppgir en uforholdsmessig stor innsats i forhold til hva de mange ganger opplever å få igjen i form av visningsmuligheter. I et Koreografiens Hus bør derfor hele skapelsesprosessen sees i lys av at det som utvikles også skal ha et videre liv ute i verden og overfor publikum når det er visningsklart. En instans som både nettverker og bygger turnéer for kunstnerne som utvikler ting på huset er derfor en anbefaling fra prosjektets side å innlemme som en del av Koreografiens Hus.

Noen av kunstnerne vi har snakket med har uttrykt en skepsis mot at noen andre enn dem selv skal representere dem utad, fordi de mener at dette arbeidet krever så inngående kjennskap til akkurat deres kunstnerskap og verker. Derfor ønsker de dedikerte produsenter som gjør dette på deres vegne. Vi ser imidlertid ikke noen grunn til at disse synene og behovene ikke skal kunne leve parallelt. Også for disse kunstnerne vil et agentur, formidlings- og turnébyggingsapparat kunne bidra til å se nye muligheter og skape nye koblinger. Dersom kunstnerne selv ønsker å stå for dialogen videre, står de alltid fritt til det.

Vi ser et ikke-utnyttet potensial i felles nettverking, distribusjon og turnéutvikling og anbefaler at det i Koreografiens Hus innlemmes et apparat som jobber for å oppnå det samme som Dramatikens Hus skaper av muligheter for sine tilknyttede kunstnere. Kunstneriske ledere ved programmerende scener bør inngå som fagforum for et slikt nettverks- og turnéapparat.

Kunstnerens ønske om flere visningssteder i Oslo

Noen av kunstnere vi har snakket med uttrykker også sterke ønsker om flere visningssteder og scener i Oslo. De synes det er vanskelig å få innpass på f.eks Dansens Hus, Black Box teater og Kloden, og ønsker scener som ikke kurateres på denne måten. De ønsker altså en større frihet til å vise det de skaper og på eget initiativ. I prosjektet har vi undersøkt om det er bakgrunn for å innlemme slike scener og visningsmuligheter i et Koreografiens Hus.

Publikumsutvikling og publikumstall i Oslo

I denne gjennomgangen vil vi først ta et publikumsperspektiv på dette behovet, basert på en gjennomgang av publikumstallene ved de mest sentrale visningsstedene for dans i Oslo. I 2018 var antallet publikummere ved Dansens Hus 22 500, som utgjorde et belegg på 81 %. I 2022, et år som startet med corona-restriksjoner, var publikumstallet 16 800, en reduksjon på 15 % sammenlignet med siste normalår som er oppgitt til 2019²⁶. Hvis vi legger tallene for 2018 til grunn som en besøksnormal for Dansens Hus må 81 % kunne sies å være et høyt belegg, men det er fortsatt plass til flere besøkende. Dansens Hus jobber også aktivt for å rekruttere besøkende fra nye publikumssegmenter i samfunnet.

Black Box teater programmerer både danse- og teaterforestillinger, skapt av aktører i det frie feltet. Publikumstallet for forestillinger på Black Box teater scene har ligget stabilt rundt 16 000 - 17 000 i perioden 2015 - 2019. Under pandemien falt det til om lag 50 % av normalen, og tall for 2023 er fortsatt ikke tilgjengelig²⁷. Black Box teater oppgir i sine årsrapporter et gjennomsnittlig belegg på rundt 70 %.

CODA (Oslo International Dance Festival) oppgir i sin årsrapport for 2018 et publikumstall på 1700 besøkende. Utover disse visningsstedene og arrangementene har Oslo-publikum tilgang til danseforestillinger for barn ved Kloden Teater. Kloden Teater startet visninger på sin pilotscene i 2021, og hadde dette året et publikum på 2000. Publikumstallet økte til 7800 i 2022 og til 9200 i 2023. I tillegg er det nærliggende å anta at Oslo-publikum med en særskilt interesse for dans også oppsøker forestillinger vist på Bærum kulturhus i Sandvika.

²⁶ Tallene er hentet fra Dansens Hus' årsrapporter for de nevnte årene

²⁷ Black Box teaters årsrapporter for 2022, 2019, 2018 og 2015

Hvis vi legger til grunn at halvparten av oppsetningene ved Black Box teater er danseforestillinger, og at publikum der fordeler seg jevnt på tvers av danse- og teaterforestillinger, utgjør det samlede publikumstallet for dansekunst vist på de scenene i Oslo som programmerer og co-produserer samtidsdans i 2022 skapt i det frie feltet 21 500 besøkende (Dansens Hus og Black Box teater). 2022 var fortsatt et år preget av corona, så hvis vi ser til et normalår som 2018, er tilsvarende tall 30 600. Legger vi til CODAs festivalforestillinger øker totalen for 2018 til 32 300²⁸.

I forbindelse med PERFORMA-prosjektet gjennomførte Norsk Publikumsutvikling en undersøkelse av markedspotensialet for ulike kunstformer i Oslo i 2015. Resultatene viste at 26 % av respondentene oppga at de i løpet av de siste 5 årene hadde sett en samtidsdansforestilling, mens 16 % oppga at de aldri hadde gjort det så langt, men var interessert i å gjøre det. Dansen ble oppgitt til å ha det største uforløste publikumspotensialet av de kunstformene som ble kartlagt. Denne kartleggingen tatt i betraktning ser vi at det kan jobbes for å øke publikumstallene både ved eksisterende scener, og at det er sannsynlig at nye visningsarenaer vil kunne få oppslutning fra publikum, noe f.eks. de utadrettede aktivitetene ved f.eks Soul Sessions vitner om.

Kartleggingen av publikumstall ved scener som programmerer danseforestillinger skapt i det frie feltet tilsier at det er god oppslutning, men fortsatt rom til flere besøkende. Denne gjennomgangen viser derfor ikke at det er et prekært behov for flere visningsmuligheter for dans i Oslo sett fra et kommersielt ståsted eller publikumsperspektiv. Behovet for visningssteder er noe kunstnerne ønsker seg fordi de vil nå ut til folk med sin egen kunst, da eksisterende visningssteder er booket opp og de ikke får innpass. Vår konklusjon er derfor at flere publikumsrettede scener og visningsrom ikke inngår som et primært tiltak under Koreografiens Hus. Flere visningsmuligheter for dans i Oslo er derfor noe som bør vurderes først når et styrket produksjonsapparat for dans er realisert. Utleie av produksjonsrom for lavterskel visning av egne verk kan imidlertid være et alternativ som bør drøftes nærmere.

Til støtte for denne konklusjonen har vi i intervjuer med de som tidligere har vært med på å utrede og etablere ny infrastruktur for dans blitt sterkt advart mot å trekke dette prosjektet i retning av å etablere en ny scene. Det omtales som en feil prioritering å gjøre i lys av dansekunstheltets faktiske behov. I utformingen av tjenestetilbudet under Koreografiens Hus har vi derfor valgt å prioritere behovet for å kunne gjøre visninger i skapelsesprosessen, som arbeidsvisninger og visninger rettet mot å stryke det kunstneriske arbeidet. Vi ser det som et viktig ledd i å formidle det som skapes på huset, fordi det gir mulighet til å invitere inn programmerere og kuratorer fra scener både i inn- og utland.

Å etablere et Koreografiens Hus som også er en publikumsrettet visningsarena er derfor ikke en del av det konseptet som dette prosjektet legger frem som anbefaling. Samtidsdansen har allerede gode scener, og dersom det skal opprettes nye er det kanskje andre sjangre innen dans, som f.eks street dans, som har et uforløst potensial og et godt grunnlag for å skape en arena som kan trekke inn et nytt publikum.

28 I denne gjennomgangen er publikumstall og visninger av samtidsdans ved Den Norske Opera og Ballett utelatt, fordi de i liten grad co-produserer og viser verker skapt i det frie feltet. Kloden teater er i oppsummeringstallet for normalåret 2018 utelatt, fordi de ennå ikke var i drift på egen scene.

Derimot vil åpne prøver og arbeidsvisninger ved Koreografiens Hus styrke kunstnerens muligheter for tilbakemelding og involvering i den kunstneriske prosessen. På slike visninger kan også publikum få anledning til å delta gratis, på samme måte som ved Dramatikkens Hus. Åpne, bransjerettede visninger som også er tilgjengelig for publikum er et tiltak som fungerer på flere plan:

- Publikumsutvikling - publikum kommer tettere på en prosess og får dypere kjennskap og forståelse for verket og kunstnerskapet
- Arbeidsverktøy for koreografen - et prøvepublikum gjør at koreografen får testet sine ideer for et publikum
- Nettverksbygging - en invitasjon til aktuelle samarbeidspartnere og kuratorer gjør at de kan følge kunstnerens prosess og bli kjent med kunstnerskapet
- Kompetansedeling - samarbeid med utdanningsinstitusjoner for dans om mulighet til å følge ulike produksjoner gjennom åpne prøver, verksted for testing og eventuelt aspirantsamarbeid

Potensielt marked for norsk dans internasjonalt

Blant koreografene som er intervjuet i innsiktsinnsamlingen, er det fire som har bygget sterke, internasjonale karrierer. Disse har klart å skape en interesse for verkene sine utenfor Norge, og har oppnådd internasjonal anerkjennelse. Samtlige av dem påpeker at dersom et Koreografiens Hus virkelig skal yte et bidrag til den norske dansekunsten, må det bli noe mer enn en arena for kunstnerisk eksperimentering, utforskning og kunstnerisk produksjon. Det må nå hele veien ut til publikum og treffe dem på en måte som gir gjenklang.

Å bygge en sterk koreografisk karriere og et kunstnerskap som virkelig får et nedslagsfelt og når ut til folk, krever at man går utenfor Norge som marked, fordi det norske markedet er så lite sammenlignet med de internasjonale. En av koreografene henviser til et forsøk som ble gjort i regi av hans kompani, med å etablere et felles nettverk og turneringsapparat ut mot verden. Av ressursmessige hensyn var dette noe man ikke klarte å gjennomføre. Et produksjonsapparat i et Koreografiens Hus med fast finansiering vil derimot kunne tilrettelegge for nettopp dette, på felles vegne.

Performing Arts Hub Norway (PAHN) forvalter Utenriksdepartementets ordning for reisetilskudd til scenekunstheltet. For at kunstnere og kompanier skal kunne søke ordningen må det foreligge en invitasjon fra arrangøren, og forestillingene må være offentlig annonsert. I sin årsrapport for 2023 oppgir PAHN at det frem til 2019 var en jevn økning i internasjonal etterspørsel etter norsk scenekunst, både når det gjaldt visninger og ulike samarbeid. Gjennom pandemiperioden falt imidlertid inntektene fra internasjonal virksomhet dramatisk. Kulturdirektoratets årlige publikasjon *Kunst i Tall* for 2022 viser at scenekunstheltet kun genererte 3 millioner kroner i inntekter fra fremføringer på internasjonale arenaer dette året, en vesentlig nedgang fra 18,3 millioner før pandemien. PAHN beskriver dette som katastrofalt for den delen av bransjen som turnerer internasjonalt, som i stor grad gjelder nettopp dansekunstproduksjoner og kompanier i det frie feltet.

Interessen og behovet for å søke Stikk-midler og kunne bli vist internasjonalt har imidlertid tatt seg opp igjen etter pandemien. Fra 2022 til 2023 rapporterer PAHN en søknadsøkning på 44 %. Tildelingene for 2023 ble gjort med en bred geografisk fordeling, og viste igjen en global interesse for norsk scenekunst. Dans er den mest

etterspurte sjangeren internasjonalt, også over tid. I 2023 gikk 43 % av den totale tildelte støtten fra PAHN til dette området²⁹.

Disse tallene gjenspeiler dansekunstens iboende kvalitet som global formidler og bærer av et universelt, kroppslig språk. Med dette som grunnlag anbefales det at Koreografiens Hus innrettes for å tilrettelegge et apparat som bistår kunstnere og kompanier i å nå ut i et større omfang enn det de selv klarer å tilrettelegge for i dag.

Behov for teknisk bistand, utstyr og lagerfasiliteter

Behovet for teknisk rigg og utstyr for å skape scenerommet i form av lyd, lys og scenografi, oppgis som stort i innspillmøter og intervjuer. Det etterspørres en felles sentral for tilgang og utleie for det frie dansekunstfeltet, som filmparken på Jar er det for filmfeltet. En teknisk sentral bør suppleres med et godt utstyrt verksted for produksjon av scenografi, kostymer og rekvisitter, samt moderne lys-, lyd- og videoteknologi for produksjoner. I tillegg bør det opprettes en egen avdeling for videoredigering og dokumentasjon.

I kartleggingene av de rommene som faktisk finnes for scenekunst i Oslo oppgis det at det er rom med mulighet for full teknisk rigg som kunstnerne savner mest. Tilgang til rom der forestillinger kan ferdigstilles før de har visning på en profesjonell scene, finnes knapt i Oslo. De kunstnerne som har tilgang til dette får det først og fremst som en del av co-produksjonsavtalene med f.eks. Dansens Hus. Der inngår ofte ferdigstillingstid på scenen før visning som en del av samarbeidspakken. Feltet mangler imidlertid tilgang til rom der man kan booke seg inn for å gjøre dette ferdigstillingsarbeidet, uavhengig av at man er programmert og har en avtale.

Derfor er vår anbefaling at det ved et Koreografiens Hus opprettes en teknisk sentral som bistår produksjoner og kunstnere, og som samtidig åpner for utlån eller utleie av teknisk utstyr til feltet. Reparasjon av utstyr er også noe en slik enhet bør gjøre. Ved å legge reparasjon og service inn som en del av oppgavene til teknisk enhet gjør huset mer bærekraftig og rettet mot gjenbruk. Også utstyr som ikke eies av huset skal kunne leveres inn til reparasjon og service til en lav pris. I tillegg til en slik sentral er det ytret et ønske om tilgang til lagerplass for teknikk, scenografi, kostymer og annet utstyr ved et Koreografiens Hus. Et slikt lager bør samordnes med en ombrukssentral, inspirert f.eks. av SHIFTIT i Bergen, som inviterer til gjenbruk av scenografi og kostymer som har vært brukt i tidligere oppsetninger. Det er estimert at 70 % av scenografien i nye produksjoner blir kastet, og behovet for å lage nye ordninger for gjenbruk er stort.

²⁹ De andre kunstformens andel av tilsagn om reisestøtte er: Teater med 30 % av tildelingene, tverrkunstneriske verk med 7 %, musikkteater 7 %, performance 4 %, figurteater 7 % og annet 2 %

Behov for en residensordning i Oslo

En residensordning for dans er et program eller en ordning som tilbyr dansere, koreografer og andre dansekunstnere muligheten til å oppholde seg og arbeide ved en bestemt institusjon eller et sted over en avgrenset periode. Målet med slike ordninger er å gi kunstnere tid, plass, og økonomisk støtte til å utvikle nye prosjekter, eksperimentere med nye ideer, eller fordype seg i kunstnerisk arbeid uten de vanlige distraksjonene og forpliktelsene de måtte ha i hverdagen. Slike ordninger finnes i dag ved en rekke av de regionale kompetansesentrene for dans rundt om i landet. Noen av kunstnere vi har vært i dialog med savner en tilsvarende ordning i Oslo.

Prosjektets svar på dette ønsket er at ren tilgang til arbeidsplasser, studioer og produksjonslokaler i et Koreografiens Hus vil svare ut mye av dette behovet. Selve rommet å jobbe i utgjør mye av det kunstnerne etterspør. I tillegg vil en ordning inspirert av verkstedsordningen ved Dramatikkens Hus³⁰ kunne utgjøre et viktig bidrag og gi kunstnerne en anledning til å skape kunst ikke bare i et profesjonelt rom, men også i samspill med profesjonelt teknisk personale på lyd og lys, og med assistanse fra en dramaturg eller et ytre øye. Denne typen bistand er også etterspurt i intervjuene. Å få mulighet til å jobbe innenfor en profesjonell, kunstnerisk arbeidskontekst er noe som vil løfte kvaliteten på kunsten og gi kunstneren nye tanker om hva som er mulig å skape.

Hvorvidt en verksteds- eller residensordning i Oslo skal suppleres med et botilbud for tilreisende har prosjektet ikke tatt stilling til, da oppdraget primært er rettet mot å utforme et tilbud for de kunstnerne som allerede har en fast tilknytning til området. Dersom et samarbeid med regionale kompetansesentre for dans tilsier at et helhetlig nasjonalt tilbud om residens bør ha sitt motstykke i Oslo, er det ingenting som taler imot dette. Dette er imidlertid noe det bør tas stilling til i det videre samarbeidet mellom dette prosjektet og disse aktørene.

Om ansettelsesmuligheter for koreografer ved scenekunstinstitusjoner

Fordi det finnes så få institusjoner og scener som produserer dans i Norge, har koreografene tilsvarende få muligheter for å få oppdrag eller bli ansatt. I danseverden er koreografen å sammenligne med en regissør i teaterverden. Der Norge har et vell av teaterinstitusjoner, som Nationaltheatret, Det Norske Teateret, Den Nationale Scene, Trøndelag Teater og Rogaland Teater, samt en rekke øvrige regionteatre, er det i danseverden som tidligere nevnt bare Operaen og Carte Blanche som produserer og viser forestillinger. Dansens Hus og andre scener co-produserer og viser. Det betyr at mulighetene for ansettelser i in-house produksjoner er mye svakere for koreografer og dansere enn for f.eks. teaterregissører og skuespillere. Det innebærer også at verkene som skapes har tilsvarende få scener og hus å bli kjøpt inn av og vist ved. Dansekunsten har som tidligere nevnt i praksis kun to offentlige institusjonsforankrede bestillere, Nasjonalballetten og Carte Blanche.

³⁰ Se omtale under kapitlet Dramatikkens Hus som inspirasjonsmodell

Dansekunstens svar på innleie ved programmerende scener er co-produksjon, som tilbys av Dansens Hus, Operaen og i varierende grad ved Black Box Teater, BIT, Rosendal Teater og de regionale kompetansesentrene for dans. For de institusjonene som gir et økonomisk bidrag, innebærer det imidlertid et tilskudd til selve oppsetningen av forestillingen, og er ikke primært en avlønning til og arbeidsmulighet for koreografen per se.

Det har vært ytret et ønske om å opprette stillinger for koreografer, eller innrette en huskoreografordning ved et fremtidig Koreografiens Hus, for å styrke koreografenes ansettelsesmuligheter. Heller enn dette er prosjektets anbefaling for Norske Dansekunstnere å gå i dialog med teatre- og scenekunstinstitusjoner om å få opprettet en incentivordning for ny koreografi, som også rommer midler til å ansette koreografer fast eller midlertidig ved eksisterende institusjoner. Dette vil gi en større fleksibilitet i muligheten til å ansette å bli ansatt enn faste stillinger ved et Koreografiens Hus. En dypere begrunnelse for denne anbefalingen kommer i kapitlet om KompetanseHUB under beskrivelsen av anbefalt konsept.

Tidlige anbefalinger for et Dansens Hus

I flere av intervjuene med kunstnere har det blitt påpekt at mange av de behovene som fortsatt oppleves av koreografer og skapende dansekunstnere i Oslo i dag, er de samme som ble kartlagt og spilt inn i forkant av etableringen av Dansens Hus. Prosjektet har forfulgt disse trådene bakover, og funnet tilbake til de tidligere utredningene bak Dansens Hus, som er tilgjengelige hos Danseinformasjonen. De indikasjonene som er gitt i intervjuene har vist seg å stemme. Det Dansens Hus som dansekunstheltet den gangen ønsket å etablere hadde vesentlig flere funksjoner rettet mot å være et produksjonsapparat for dansekunsten enn det som faktisk ble en realitet. I det videre går vi inn på dette.

Danseinformasjonen³¹ fikk i oppgave av Norske Dansekunstnere³² å prosjektere Dansens Hus i 1994. I en kartlegging som svarer på denne oppgaven³³, konkluderer Danseinformasjonen med at vurderinger av dansekunstneres behov tilsier at et Dansens Hus bør inneholde under ett tak: En stor scene (ca 14x18 meter), en verkstedscene, et studio tilsvarende arealet på stor scene, et mellomstort studio (120-150 kvadratmeter), to mindre studioer, verksted, kontorer, lagerplass, garderobes og massasjerom. I tillegg skulle det daglige dansetreningstilbudet ved PRODA³⁴ også være med inn i dette nye huset. Studioene var tiltenkt frie grupper og prosjekter, slik at de kunne arbeide med koreografi, og at det skulle være nok plass til å holde store workshops og kurs, som også kunne resultere i arbeidsvisninger. En dansekafé var tenkt som samlingssted.

Kartleggings- og utredningsarbeidet pågikk frem til 2003, da utredningen *Dansens Hus "Møteplass og brobygger"*³⁵ ble ferdigstilt. Rapporten gir forslag til formål, organisasjonsform og styrings- og driftsmodell for Dansens Hus. Møteplass, som begrep i tittelen, henspilte til Dansens Hus som et samlende sted for kunnskap, kompetanse og aktivitet for det frie dansefeltet. Denne rollen blir understreket som svært sentral. Begrepet brobygger henspilte på at Dansens Hus skulle søke å bidra til å forene og koordinere ulike interesser aktører i mellom, både innad i dansefeltet og overfor publikum, kunstnere, ulike stiler, teknikker og retninger.

Formålet ble foreslått som at Dansens Hus skal være:

- en profesjonell scene for visning av samtidsdans av høy kvalitet
- en aktiv formidler av norsk samtidsdans
- et profesjonelt og kompetent produksjonssted for samtidsdans
- et sted for kunnskap om dans, for både dansemiljøet og publikum
- en aktiv samarbeidspartner og brobygger mellom forskjellige aktører i norsk dansemiljø³⁶

*"Visning av co-produserte forestillinger og gjestespill står sentralt i Dansens' Hus virksomhet, det samme gjør oppgavene som et profesjonelt produksjonsmiljø og sted for kunnskap og kompetanse som det fire dansefeltet skal kunne nyttiggjøre seg i forbindelse med produksjonsarbeid, formidling, informasjonsinnhenting og utviklingsaktiviteter. Dansens Hus bør også i en viss utstrekning produsere egne forestillinger"*³⁷.

Bakgrunnen for anbefalingen om egenproduserte forestillinger var muligheten for kunstnerisk leder på huset til å gi stedet et særegent kunstnerisk fingeravtrykk. Det ble likevel anbefalt å holde antallet egenproduserte forestillinger til to i året, for ikke å legge beslag på store deler av husets ressurser³⁸. Ønsket var også at huset skulle bli en sentral og attraktiv møteplass for dansere, koreografer, pedagoger og produsenter, der de både kunne samles og finne sitt faglige utviklingstilbud.

Et produksjons- og formidlingskontor, som dansekunstnere kunne nyttiggjøre seg i forbindelse med egen virksomhet og produksjoner, ble også tegnet ut som en del av Dansens Hus. Dette kontoret skulle bistå kunstnerne med produksjon, teknisk kompetanse, salg, markedsføring og informasjon, administrative oppgaver relatert til produksjon og formidling, nettverk til eget og andre miljøer, samt formidling av forestillinger. Dansens Hus var tiltenkt å fylle en rolle som samarbeidspartner for produksjoner på disse fagområdene, med den hensikt å forenkle og effektivisere den enkelte produsents eller kunstners arbeid³⁹.

31 Dengang het Danseinformasjonen Senter for Dansekunst

32 Dengang het Norske Dansekunstnere Norsk Ballettforbund

33 Kilde: Senter for Dansekunst: Dansens Hus - Rapport om utredningskomitéens arbeid høsten 1994

34 Dengang het PRODA GDT Gratis Daglig Trening

35 Utredningen var bestilt av Danseinformasjonen og utarbeidet av Gunnar Thon Lossius

36 Utredningen: Dansens Hus - Møteplass og brobygger side 11

37 Utredningen: Dansens Hus - Møteplass og brobygger side 7

38 Utredningen: Dansens Hus - Møteplass og brobygger side 14

39 Utredningen: Dansens Hus - Møteplass og brobygger side 18

De tidligere utredningene og anbefalingene tegner altså et bilde av Dansens Hus som et hus som rommer scene- og visningsmuligheter, studioer, prøve- og produksjonslokaler, og et assisterende produksjonsapparat som kunstnerne kunne støtte seg på. Dette skulle være et samlingssted for dansekunstnere i bredden av feltet og tilby faglige utviklingsmuligheter for hele dansekunsten som profesjon.

Dansens Hus i 2024

Dansens Hus drives i dag som en programmerende og co-produserende scene, også med et utviklings- og kompetansetilbud for dansekunstnere. Dansens Hus viser forestillinger både på egen scene i Oslo, og har hatt ansvar for turnéer gjennom turnénettverket Dansenett Norge siden etableringen av dette i 2018. Dansens Hus viser norske og internasjonale forestillinger og koreografi, med et jevnt, høyt publikumsbesøk⁴⁰.

Formålet er i dag formulert slik i vedtektene:

Dansens Hus er en nasjonal scene og møteplass for samtidig dansekunst og skal

- programmere og formidle norsk og internasjonal dansekunst
- bidra aktivt til utviklingen av dansekunst i Norge
- styrke kjennskapen til og interessen for dansekunst

Dansens Hus har som både formål og strategisk mål⁴¹ å være en møteplass for dansefeltet, et sted dansekunstnere i ulike stadier av karrieren kjenner tilhørighet til, og kan få utviklingsmuligheter gjennom samproduksjon, arbeids- og visningsmuligheter.

I tillegg til samproduksjon tilbys ulike utviklingsprosjekter og tjenester som *Koreografilaboratoriet* for ferske koreografer, *Stor Kunst for små barn*, dannedramaturgisatsning, utlån av prøverom når det er kapasitet, og enkeltstående kompetansehevede tiltak som workshops og seminarer. Dansens Hus ønsker og jobber for å være et "Dansekunstnernes Hus", gjennom faglige og sosiale arrangementer, tilbud om dansekontor og rabatterte billetter⁴². De har også en rolle i å øke arbeidsmuligheter for norske dansekunstnere i utlandet, gjennom nettverk som *AeroWaves* og *EDN*, og den nordiske scenekunstplattformen *Ice Hot*⁴³.

40 En gjennomgang av årsrapporter viser at publikumsbelegget i 2018 var på 81 %, og at besøkstillene har ligget stabilt 70-80 % de siste årene, bortsett fra i perioden med nedstengning pga. pandemi

41 Dansens Hus' formål i strategi: Dansens Hus er Norges nasjonale scene for dans – et sted for å oppleve, utvikle og snakke om dansekunst. Vi er til for publikum, dansekunstnerne, og for kunsten selv. Dansens Hus skal styrke dans som kunstform og øke publikum for dans i Norge. Vi viser norsk og internasjonal dansekunst av høy kvalitet, utvikler kunstnerskap, formidler dans til hele landet og jobber for å øke kunnskapen om dans som kunstform. Dette gjør vi fordi kunst er nødvendig. Kunsten både beriker og utfordrer enkeltmennesket. Den spiller en grunnleggende rolle i demokratiet, og er en bærer av ytringsfriheten. Dansekunst er bevegelige ytringer med en særegen fysisk, visuell og emosjonell kraft. Et verdensspråk som kan bygge broer mellom kulturer og bringe mennesker sammen

42 Ordningen kalles Dansens Hus Pro

43 Se også: Dansekunstnernes Hus på Dansens Hus nettsider

Behovene for tilpassede produksjonslokaler og tilgang til et produksjonsapparat for hele det frie dansekunstheltet ved Dansens Hus har imidlertid ikke materialisert seg i tiden mellom utredningene og frem til i dag. Det har med de bevilgningene som har vært gitt fra politisk hold ikke latt seg gjøre, eller blitt prioritert å realisere f.eks. de studiofasilitetene som er beskrevet som nødvendige allerede i 1994.

Danseinformasjonen er imidlertid samlokalisert med Dansens Hus, slik at informasjonsdelingsfunksjonen som var tiltenkt den gangen også har blitt en realitet i samme hus. CODA Oslo Internasjonale Dansefestival har også kontorer på huset, slik ønsket var i utredningene.

Det har aldri vært produsert egne forestillinger på huset, men Dansens Hus co-produserer om lag 12-15 forestillinger i året med ensembler og koreografer i Norge. I en co-produksjon bidrar Dansens Hus med teknisk støtte, prøvelokaler, produksjonsveiledning, kommunikasjonsmateriale, premiere- og forestillingsavvikling, internasjonal promotering og økonomisk støtte. Det er gjennom co-produksjonsavtaler at kunstnerne får tilgang til produksjons- og formidlingsrettede tjenester fra Dansens Hus, men kun i deler av produksjonsprosessen, ofte begrenset til 2 uker før visning. En full produksjonsprosess varer ofte i 2-3 måneder. Et fullt operativt produksjons- og formidlingskontor, som var ønsket og ble skissert i de tidligere utredningene av Dansens Hus, er ikke materialisert. Et slikt kontor er det kunstnerne vi har intervjuet oppgir å savne og behøve aller mest i dag, noe vi kommer tilbake til i behovsbeskrivelsene senere i rapporten.

Dansens Hus' rolle overfor det frie dansekunstheltet er svært viktig og også sterkt verdsatt av kunstnerne. Det er imidlertid kun et fåtall som får tilgang til disse tjenestene og bistanden, og tilknytningen er alltid midlertidig og relatert til co-produksjon eller visning av forestillinger. Dansekunstheltets behov for slike tjenester strekker seg i sum langt forbi det Dansens Hus har kapasitet og rammer til å tilby.

I den tidligere gjennomgangen av behov for nye visningssteder for dans så vi at visningene av forestillinger ved Dansens Hus i dag har en publikumsoppslutning på om lag 80 % av total kapasitet. Dette viser at Dansens Hus' rolle som formidler av dans er svært viktig. Dansens Hus' virksomhet bør derfor opprettholdes som i dag, med et særskilt fokus på visning. Et koreografiens hus som tilrettelegger for produksjon må komme i tillegg. Dansens Hus gjør sin jobb som visningsarena på en svært god måte, og deres virksomhetsmandat bør ikke endres i retning av mer produksjon. Dersom Dansens Hus skal ta et større ansvar for produksjonsutvikling må deres mandat og virksomhet utvides, og et slikt ansvar må komme med en vesentlig økning i ressurser.

Dansens Hus' ønske om styrking av tjenester til det frie dansekunstfeltet

I intervju med administrativ og kunstnerisk leder oppgir de at det viktigste utviklingsområdet for Dansens Hus er hvordan de kan være en sterkere partner for dansefeltet. I den inneværende strategiperioden har de fokusert på tiltak som kan gjennomføres nå, inkludert etableringen av et Dansekontor. De jobber for tiden med hvordan dansens Hus' foaje kan utnyttes bedre for og med dansefeltet.

Dansens Hus har i flere år også søkt Kulturdepartementet om mer midler for å kunne bistå kunstnerne på nye måter. Dette inkluderer blant annet en ytterligere økning i co-produksjonsrammene, kunne tilby mer tilskudd i samarbeidsprosjekter, og utvide produsentstøtten, for eksempel inkludere produsenter tidlig i produksjonsfasen, og tilby produsentstøtte til flere. De ser også på muligheten for å tilby lokaler i ferien, noe som også forutsetter en økning av midler.

Dansens Hus har i mange år observert et behov for flere produksjonsrom og prøvelokaler, men det har ikke vært kapasitet til å utrede dette ytterligere i den nåværende strategiperioden. De er imidlertid åpne for samtaler om mulighetene fremover.

Koreografiens Hus som tilskudd og koblingsprosjekt

Om vi holder de tidlige planene for Dansens Hus opp mot de behovene som feltet fortsatt melder inn så sent som i juni 2024, ser vi at mye som var spilt inn som ressurser, tjenester og tilgang til lokaler er det samme i dag som den gangen. Dansens Hus tilbyr i dag noen av de tjenestene som flertallet av kunstnere fortsatt savner, som f.eks. markedsføringsmateriell og prøvelokaler i en begrenset periode før ferdigstilling og premiere.

I dette prosjektet har vi derfor sett på muligheter for å videreutvikle tilbudet til dansekunstfeltet ikke bare innenfor veggene i et ferdigstilt Koreografiens Hus. Der det er naturlig at andre tjenestetilbydere som lettere kan inkorporere et utvidet tilbud som et godt svar på kunstnernes behov, ser vi det som mest effektivt at disse får økt sine tilskudd fra myndighetene for å kunne utvikle dette videre, eller supplere med nye tilbud, heller enn at Koreografiens Hus skal overta oppgaven. Prosjektet har derfor kartlagt naturlige grensesnitt mot Dansens Hus, PRODA, Dansenett Norge, Danse og Teatersentrum, de regionale kompetansesentrene for dans, SKUDA, Danseinformasjonen og Nasjonalballetten.

Selv om grensesnittene og samarbeidsmulighetene med det eksisterende apparatet er mange, må Koreografiens Hus vil av plasshensyn likevel bli et nytt og eget sted i Oslo. Ingen eksisterende aktører har plass til å romme det totale tilbudet som kan svare ut kunstnernes behov, iom. at intervjuene og verkstedene har avdekket at svært mange kunstnere ønsker et samlet tilbud på ett sted. Dette vil fremgå tydeligere i selve konseptbeskrivelsen, men handler i hovedsak om å skape et sted som dekker det konkrete behovet for studioer, prøvelokaler, kontorplasser, møterom, teknikk og lagringsplass.

Konseptet for Koreografiens Hus

Proessen frem til anbefalt konsept

Startpunktet for konseptutviklingen er som tidligere nevnt Norske Dansekunstneres pamflett *“Koreografiens Hus 2024”*.

I denne skisseres 4 ulike tiltak:

- Koreografiens Hus
 - Åremålsstillinger for koreografer
 - Tilholdssted og infrastruktur for dans i Oslo
- Incentivordning for ny norsk koreografi
- ProdusentHUB
- Prosjekt- og utviklingsstillinger for Koreografiens Hus

I prosjektarbeidet har vi hatt dette som startpunkt, og dernest valgt å bygge et skreddersydd konseptet i tråd med de erfaringene og innsiktene vi har samlet inn. Konseptet som presenteres i det følgende er derfor basert på behovsinnspillene og konseptforslagene fra intervjuene, gjennomgangen av den historiske utviklingen av infrastruktur for dans i hovedstaden, innsamlede fakta og statistikker, samt vår egen kjennskap til dansekunstheltet fra innsiden og utsiden. Det er ikke låst til, eller utformet som en ren videreføring av tiltakene som er skissert i pamfletten.

I enkelte av intervjuene ba vi om forslag til tiltak og skisser til konsepter for et Koreografiens Hus, for å dra nytte av kompetanse og erfaringen til godt etablerte aktører inn i vårt arbeid. Vi har imidlertid valgt å ikke presentere disse forslagene i denne rapporten, selv om vi har hentet inspirasjon og tatt inn enkeltelementer og forslag med inn i det anbefalte konseptet. For skisser av slike tidlige konsepter, se vedlegg 7.

Som ansvarlige for leveransen i dette prosjektet har vi valgt å rette fokus mot å utvikle et konsept som svarer på de mest prekære behovene for et produksjonsapparat for dansekunsten i Oslo, og skreddersy dette så tett opp til der dansekunsten og feltet er i dag.

Vi har også trukket på inspirasjon fra Dramatikkens Hus og Sprechstunde, som modeller for tjenestene ved Koreografiens Hus. Dramatikkens Hus er vektlagt fordi det i den nevnte pamflettens definisjon av formålet står at en ordning tilsvarende Dramatikkens Hus bør utvikles for det norske dansekunstnere, slik at norske koreografer får et rom å utvikle kunsten i. Sprechstunde er kartlagt fordi det er en Oslo-basert instans som allerede tilbyr enkle produsenttjenester til dansekunstheltet. Disse to tjenestemodellene er dernest sett opp mot behovene som er avdekket i prosjektet, for å ta stilling til om hele modellen, eller elementer fra dem, er godt egnet til å innlemmes i et Koreografiens Hus. For å gi et overblikk over tilbudene som Dramatikkens Hus yter er det her innlemmet en beskrivelse basert på intervju med administrativ leder Christina Friis. For tilbudene som Sprechstunde tilbyr er det innlemmet en beskrivelse basert på intervju med initiativtakerne Elisabeth Gmeiner, Ida Holthe Lid og Morten Kippe.

Dramatikkens Hus som inspirasjonsmodell

Dramatikkens hus har det nasjonale ansvaret for utvikling av dramatikk på bokmål, nynorsk og nasjonale minoritetsspråk, og betegner seg selv som fagfeltets utviklingsarena og prøverom. Deres oppgave er å utvikle kunstnerskap, bidra til å løfte kvaliteten på nyskrevet norsk dramatikk og arbeide for at tekstene blir produsert og finner et større publikum. De tilbyr også en fagarena og møteplass for et bredt spekter av scenekunstnere.

Dramatikkens Hus er således en nasjonal institusjon som har som formål å jobbe for vilkårene til dramatikk på bokmål, nynorsk, samisk og nasjonale minoritetsspråk. Grunntanken er at Dramatikkens Hus skal jobbe bredt, og finne og utvikle nye skrivende talenter også blant de som ikke er dramatikere fra før. Målet er at de verkene som skapes på Dramatikkens Hus skal videre til teaterscenen og ut til publikum. Dramatikkens Hus er i tett dialog med andre bransjeaktører og orienterer fortløpende om det som utvikles på huset. Nettverksarbeid er en svært viktig del av virksomheten. Det gjøres større og mindre samarbeid med institusjoner, og mye av det som skapes på huset vises både på institusjonene, programmerende scener og gjennom kanaler som Den kulturelle skolesekken. Dramatikkens Hus' ansatte fasiliteter aktivt for at dette skal skje. Også mot de internasjonale teatermiljøene har Dramatikkens Hus tatt en formidlingsrolle.

Dramatikkens Hus' driftsmodell

- Tilskudd på 19,6 mill fra staten og 500 000 fra Oslo kommune i 2024
- Leieinntekter fra baren Oslo Mekaniske Verksted.
- En stor del av budsjettet går til tilskudd og ordninger for dramatikerne, i tillegg til at det er ressurskrevende å drifte selve scenehuset.
- Fra høsten 2024 vil husdramatikerne få et honorar tilsvarende statens kunstnerstipend
- Ansatte
 - Kunstnerisk leder på åremål
 - Administrativ leder (fast stilling)
 - Dramaturger (3 årsverk - opp til 50 % av årsverkene kan være på åremål gjennom tariffavtale med Creo)
 - To scenetekniske ansvarlige lys og lyd (faste stillinger)
 - Produksjonsleder (fast stilling)
 - Administrasjonskoordinator/Regnskapsansvarlig (fast stilling)
 - Kommunikasjonsansvarlig (fast stilling)
 - 6 avviklingsansvarlige som tar imot publikum ved arrangementer
 - Renholdsmedarbeider

Dramatikkens Hus har ingen krav om egeninntjening, det skal være et rent kompetansesenter som skal jobbe med tekstutvikling. Støtteordningen til dramatikerne er noe Dramatikkens Hus har utviklet for å kunne nå ut bredt, og ha kontakt med det skrivende feltet. For at ordningene deres skal være mest mulig tilgjengelige, er det opprettet en søknadsportal. En vesentlig andel av budsjettet tilgjengeliggjøres som søkbare midler, i tillegg settes det av midler til samarbeidsprosjekter der man helt spesifikt leter etter talenter i bestemte målgrupper. Eksempler på dette er samarbeidene med Beaivváš samisk nasjonalteater og Teater Manu om utvikling av hhv. ny samisk dramatikk og ny scenetekst for tegnspråketeater.

Dramatikere kan søke om:

- Skrivestipender
- Dramaturgstøtte⁴⁴
- Verksted
- Husdramatikerordningen (artist in residence) 5 stykker fra høsten 2024

Fra høsten 2024 vil det være 5 faste husdramatikere⁴⁵ for en ny periode på 2 år ved Dramatikkens Hus. I tillegg betjener huset om lag 80 øvrige dramatikere hvert år som mottar bistand gjennom de førstnevnte ordningene. Det er ofte en naturlig utvikling i tilgangen til ressursene fra huset for kunstnerne, for eksempel fra skrivestipend til verksted.

⁴⁴ Med bistand fra en av de ansatte dramaturgene, eller innleid frilansdramaturg

⁴⁵ Dramatikkens Hus har valgt å selv tilby husdramatikerstipend til 4 kunstnere fra høsten 2024. Den femte kunstneren i dette kullet har allerede statens kunstnerstipend, og får innpass på ordningen med dette som utgangspunkt

Verksted

Dramatiker kan få støtte til å honorere verkstedsleder, skuespillere og andre fagpersoner. Tilgang til rom, teknikk og mulighet for arbeidsvisning er en del av tildelingen. Verksteder kan finne sted ved Dramatikkens hus eller ved en ekstern arena. En verkstedtildeling inkluderer bistand fra en kunstnerisk ansvarlig fra Dramatikkens hus. Målet med verkstedene er at dramatikerens skal komme videre i arbeidet sitt gjennom å jobbe med et profesjonelt støtteapparat. Det inviteres nesten alltid inn til åpne visninger i slutten. Disse visningene er i stor grad bransjerettede, men alle verkstedvisninger er åpne for publikum med fri inngang.

Husdramatikerordningen (artist in residence)

Husdramatikerne tas opp hvert annet år, og nye husdramatikere får plass ved Dramatikkens Hus fra høsten 2024. Forrige husdramatikerkull var større, med 10 dramatikere inne på ordningen. Fra 2024 har man valgt å redusere antallet til 4, for å gi et større stipend. De påtroppende husdramatikerne vil få stipend tilsvarende statens kunstnerstipend, samt tilgang til rom og skriveplass på huset.

Husdramatikerne går sammen i kull og tanken er at de skal kunne utveksle og trekke på hverandre i arbeidet sitt. Dramatikkens Hus skal være et hjem for husdramatikerne i de 2 årene de er tilknyttet, og de får ofte en tett relasjon til hverandre. De får tilgang til skriveplass, og blir tildelt et gitt antall uker i verksted hvert semester. Husdramatikerne har prioritet, og får en slags hotline til de ansatte, slik at de kan få bistand og ressurser til det de trenger. Gjennom hele perioden på 2 år er de tilknyttet en dramaturg fra huset.

Samarbeid med festivaler

Dramatikkens Hus gjør noen samarbeider med festivaler som viser ny, norsk dramatik, der de åpner for ekstern bruk av scenerommene. Dette er festivaler som Fortellerfestivalen, Dramatikkfestivalen, Pride og Showbox. Flere av disse er mottakere av støtte fra Oslo kommune, som ikke har egne visningsarenaer. I disse tilfellene utgjør Dramatikkens Hus en del av Oslos infrastruktur for scenekunst. Dramatikkens Hus ønsker imidlertid ikke å være et uteleieteater.

Søknadsprosess og inntak

Dramatikkens Hus opplever at de står i en situasjon som er svært endret med tanke på antall søknader de mottar. For å organisere arbeidet har de i 2023 hatt en pilot med egne søknadsfrister der de har tatt inn eksterne lesere. I 2023 så de en eksplosiv økning i søknader til de søkbare midlene med mottatte 416 søknader, mot 204 i 2022. Dette gir en økning på 104%. Husdramatikerne har en egen søknadsfrist, annethvert år. For siste inntak mottok Dramatikkens Hus 94 søknader til husdramatikerordningen.

Sprechstunde som inspirasjonsmodell

Sprechstunde er et initiativ startet av tre erfarne produsenter innen scenekunstheltet, støttet av Kulturrådets ordninger for scenekunstheltetiltak. Tilbudet ble etablert for å møte behovet for produsentstøtte, spesielt for nyetablerte kunstnere, fordi man så en mangel på produsenter i feltet. Sprechstundes tilbud består først og fremst av veiledningssamtaler, én til én, av halvannen time.

Kunstnere kan i slike samtaler få bistand til:

- Søknadsskriving, budsjett, prosjekt- og idéutviklingssamtaler
- Hvordan finne prøvelokaler, residens, spillesteder og turnémuligheter
- Sparring om hvilke muligheter som ligger i ulike ideer
- Regnskap og rapporter

Kunstnere som søker veiledning må sende inn budsjetter og tekster i forkant. Sprechstunde har valgt å stort sett være to stykker når de veileder. De har satt øvre grense på tre veiledninger hver dag, da det er mye materiale å sette seg inn i forkant. De har i noen tilfeller også gitt lengre veiledninger rundt søknader om prosjektstøtte. I slike tilfeller handler veiledningen om hvordan man bygger opp et eget virke fra start og hvem man kan kontakte for samarbeid og bistand.

Sprechstundes veiledningstilbud er primært rettet mot å støtte kunstnere i å avgrense behov, identifisere hvilke ordninger de bør søke på, og kartlegge veien videre i deres karriere. Selv om de ikke har en direkte innvirkning på det kunstneriske innholdet i prosjektene, hjelper de kunstnere med å forstå og verdsette sitt eget arbeid bedre, spesielt ved å motvirke underprising, noe som fører til høyere inntekter og bedre arbeidsbetingelser.

Sprechstunde bidrar også til å bygge nettverk ved å knytte kunstnere sammen med potensielle samarbeidspartnere og ressurser. De ser at de kunstnerne de har veiledet, spesielt de som er nyetablerte, har fått en bedre start og klarer å navigere i feltet på en mer effektiv måte. Selv om de ikke har tjenester rettet mot å påvirke det kunstneriske arbeidet direkte, ser de en klar positiv effekt på de praktiske og økonomiske aspektene av kunstnerens arbeid.

Sprechstunde arrangerer også ulike typer seminarer for scenekunstheltet, som Sprechstunde Spezial og PÅFYLL. Sprechstunde Spezial var en seminarrekke for produsenter og scenekunstnere, hvor det ble invitert inn ulike eksperter som er aktive i det frie scenekunstheltet. Ekspertene delte erfaringer fra eget virke, som internasjonalt salg av forestillinger og hvordan man holder kontinuitet i et kunstnerskap. Sprechstunde Spezial ble avholdt i etableringsfasen av Sprechstunde, og er nå delvis erstattet av PÅFYLL. Seminarrekken PÅFYLL er et samarbeid mellom Norske Dansekunstnere og Sprechstunde og går mer i dybden rundt sentrale temaer som endringer i arbeidsmiljøloven og andre juridiske aspekter.

I tillegg arrangeres Produsentlunsj to ganger i året, der produsenter i fellesskap utforsker hvordan produsentjobben kan gjøres mer effektivt. Initiativet startet uformelt som en samlingsarena for produsenter innen scenekunst, med et fokus på å skape et sosialt og støttende miljø. Tilbudet har utviklet seg til å bli en mer profesjonell møteplass hvor produsenter diskuterer ulike temaer knyttet til effektivitet og profesjonell utvikling, samtidig som det sosiale aspektet bevares gjennom en felles lunsj. Dette initiativet gir produsenter muligheten til å dele erfaringer og støtte hverandre, spesielt i forhold til utfordringer som utbrenthet og behovet for å holde en viss distanse til prosjektene de arbeider med.

Sprechstunde ser at tjenestene deres er svært etterspurt, og ønsker å utvide tilbudet og formalisere og profesjonalisere virksomheten ytterligere. De. En styrking av tjenestene vil innbære å kunne tilby mer veiledning, inkludert kontinuerlig kunstnerskapsoppfølging, med fokus på søknadsskriving, idésparring og støtte gjennom hele prosjektforløpet. I tillegg planlegger de å arrangere flere arrangementer, inkludert panelsamtaler som utforsker nye inntektskilder som egenfinansiering og co-produksjon.

Sprechstunde har også ambisjoner om å bevisstgjøre scenekunstfeltet om ulike muligheter og ansvar, og de ønsker å ha en politisk dialog med Kulturdepartementet for å diskutere hvordan ulike støtteordninger fungerer i praksis. Det er også et ønske om å spesialisere seg ytterligere på områder som ansettelse og regnskap, samt å bidra til at produsenter kan få arbeidsstipend uten å konkurrere med kunstnerne om midlene. Sammenlagt ønsker de å styrke sin rolle som en "oppdragende enhet" for feltet, samtidig som de jobber mot å sikre bedre kontinuitet i eksisterende tilbud og utvikler nye måter å støtte kunstnere og produsenter på.

Anbefalt konsept for Koreografiens Hus i Oslo

I det videre beskrives det konseptet som er utviklet av oppdragstakerne på vegne av Norske Dansekunstnere. Konseptet utgjør den anbefalingen vi som gjennomførere og ferdigstillere av prosjektet overbringer Norske Dansekunstnere som leveranse.

Koreografiens Hus innretning og tjenestetilbud

Et Koreografiens Hus i Oslo er et sted som innfrir den ikke-institusjonaliserte dansekunstens behov for et profesjonelt produksjonsapparat, og samtidig gir muligheter for faglig utvikling. Koreografiens Hus er i all hovedsak et sted som tilbyr romfasiliteter, tilgang til profesjonell produksjonskompetanse, kompetanseheving, teknisk bistand og utstyr.

For å imøtekomme behovene til koreografer og dansekunstnere som har sitt hovedvirke i Oslo, har vi utviklet et Koreografiens Hus som består av ulike bestanddeler og tjenester.

For å dekke de totale behovene for lokaliteter, produksjonsbistand og nettverksmuligheter legger vi frem følgende anbefaling:

Koreografiens Hus skal være et produserende ressursenter for danskunst som tilbyr:

- Faglig støtte i alle ledd
- Ekspertise på regnskap/økonomi/lønn, honorar/sos.avgifter
- Ekspertise på ansettelsesforhold/aml./åndsverkloven/musikkrettigheter/opphavsrett
- Ekspertise på kommunikasjon/formidling/SoMe (samarbeid PAHN og Dansens Hus)
- Ekspertise på turné regionalt og internasjonalt (samarbeid Dansenett Norge og PAHN)
- Ekspertise på distribusjon og nettverk (samarbeid med kunstneriske ledere, regionale kompetansesentre for dans og PAHN)
- Ekspertise på teknikk – teknisk rider/utstyr/sikkerhet/transport/leie av utstyr/cargo/scenografi/lager (samarbeid med Dansens Hus og Dansenett Norge)
- Oversikt over søknadsfrister til residens etc. (samarbeid Danseinformasjonen)
- Medlemsregister, utsendelse av informasjon etc.

Koreografiens Hus skal gi kunstnerne:

- Tid og rom til å fordype seg og utforske sitt kunstneriske virke
- Profesjonelle arbeidsforhold
- Mulighet til å tilrettelegge for en arbeidsprosess
- Gode produksjonstekniske rammer
- Mulighet til å åpne for visning / work i progress / åpne prøver
- Mulighet til å dokumentere kunstnerisk virksomhet
- Mulighet for å arrangere verksted, workshops, seminarer, samtaler etc
- Møtested for utvikling, mentoring, samarbeid, interaksjon og kompetansedeling

For å tilrettelegge for tilbud som rommer alt dette bør koreografiens Hus innretts med:

1. ProdusentHUB
2. RomHUB
3. Agentur- og nettverksHUB
4. KompetanseHUB
5. Teknisk HUB med lager

Begrepet HUB brukes i denne forbindelse for å beskrive de ulike enhetene som både et nav og knutepunkt for brukerne og dansekunstheltet. En HUB er en enhet som brukes til å koble sammen flere aktører i et nettverk, for på den måten få de til å kommunisere med hverandre. Hubene er derfor tenkt som en måte å sortere og samtidig koble sammen de ulike tjenestene og behovene i feltet. Det skal være både ulike innganger og tilbud, samtidig som de er samlet og underlagt enhetlig styring.

Tiltak utover Koreografiens Hus

En inncentivordning for ny koreografi, plassert samme sted som en inncentivordning for ny norsk dramatik, som nylig er lagt frem av Kulturdepartementet, er stadig en del av anbefalingen fra prosjektet. Denne omtales for seg selv, da den ikke vil være en naturlig del av eller høre inn under de andre tilbudene i Koreografiens Hus.

Hvem får tilgang til tjenestene ved Koreografiens Hus?

Koreografiens Hus er utformet både for å kunne tilby ulike tjenester til etablerte kunstnere og prosjekter som allerede er tildelt finansiering, og til kunstnere som er i en tidlig oppstart og ikke har slike tilskudd. Hvem som får tilgang til disse konkrete tjenestene er beskrevet under hver av hubene. Inspirert av Dramatikens Hus er vår anbefaling at de som får tilgang til de rent produksjonsrettede tjenestene får dette gratis, som en direkte utvidelse av støtten til prosjektene og kunstnerskapene deres. Et videre utviklingsarbeid må avklare selve drifts- og forretningsmodellen, og hvilke evnetuelle andre inntektsstrømmer et Koreografiens Hus skal ha fra andre kilder, utover vår anbefaling om at dette stedet bør være offentlig fullfinansiert over kulturbudsjettet.

En hovedhensikt med et Koreografiens Hus er at det skal være et sted som gir mulighet for at koreografer og dansere i fellesskap kan starte på og utvikle noe som skal bli et ferdig verk. Det skal tilrettelegges for en samskappingsprosess helt fra start, som kan videreføres i en produksjonsprosess. Dernest skal det gjøres et arbeid fra Koreografiens Hus side for å bringe det skapte ut i verden til publikum, slik at det som skapes bidrar til reelle møter og tilfører samfunnet verdi gjennom tilgjengeliggjøring av kunsten.

Til rollen som tilrettelegger bør det nevnes at Koreografiens Hus bør etableres i samspill med de regionale kompetansesentrene for dans rundt omkring i landet. Det kan f.eks. utvikles som en sentral eller koordinator for f.eks. residenser, og bistå med å planlegge effektive utvekslinger. En produksjonsplan for et enkelt verk kan f.eks. inkludere flere residenser på ulike steder rundt i landet, ut fra behovet i hver skapelsesprosess og produksjon.

ProdusentHUB

ProdusentHUB skal være en hybridinstitusjon designet og tilpasset dansekunstheltet, som er et dynamisk felt i kontinuerlig utvikling. ProdusentHUBen i vårt anbefalte konsept består av to deler. Det opprettes en in-house Produksjonsstab, som skal betjene kunstnerskapene, koreografene og produksjonene som får et tilbud om fast bistand ved Koreografiens Hus. Samtidig opprettes en ServiceHUB, som har som oppgave å tilby produsentveiledning og tjenester til bredden av kunstnere i feltet. Målet er altså å tilby både dedikerte og langvarige produsenttjenester til de noe mer etablerte koreografene og kunstnerne gjennom Produksjonsstaben, i tillegg til opplæringstjenester, kursing, støtte og grunnleggende bistand og produsentstøttetilgang til hele feltet gjennom ServiceHUBen.

Produksjonsstab: Produksjonsbistand til kunstnere tilknyttet Koreografiens Hus

Produksjonsstaben skal gi et tilbud til kunstnere som har fått tilsagn om midler fra de mer langsiktige ordningene under Norsk Kulturråd. Denne delen av ProdusentHUBen er designet for å bistå og ta oppgaver som går mer i dyben, og avlaste kunstnerne i det daglige arbeidet med produksjoner og utviklingsarbeid. Den vil tilby faglig støtte i alle ledd, og ivareta administrative oppgaver. Produksjonsstaben har 3 ansatte med ulik ekspertise og kompetanse.

Produksjonsstaben bistår med:

- Administrativt og teknisk støtteapparat
- Regnskap og økonomi
- Ansettelse og arbeidsgiveransvar
- Prosjektgjennomføring
- Rett til bistand fra andre huber ut ifra behov.
- Sørger for koblinger til aktører utenfor koreografiens hus (som f.eks. til Dansenett Norge) ut fra behov

Kunstnerne som kan søke om bistand har fått støtte fra en av disse ordningene:

- Fri scenekunst - Prosjekt (dans)
- Fri scenekunst - Etablerte virksomheter
- Fri scenekunst - Kunstnerskap (tidl. Basisfinansiering av frie scenekunstgrupper)
- Kunstnere eller ensembler som har sikret finansiering gjennom instanser som f.eks. Sparebankstiftelsen

Når man som kunstner søker seg inn på Koreografiens Hus for å ha tilgang til husets tjenester med en viss varighet, er det ProdusentHUBen og Produksjonsstaben som vurderer om de kan bistå den aktuelle kunstneren eller prosjektet. Det er altså ProdusentHUBen som er kjernen i Koreografiens Hus, og som forvalter og drifter helheten i huset.

Produksjonsstaben vil i all hovedsak bistå med generelt, administrativt produsentarbeid. Produsentene her vil ikke kunne utføre oppgaver som er så knyttet opp til selve kunstnerskapet at det kreves en dedikert person for oppfølging. For de mer kunstnerisk rettede delene av produsentarbeidet vil det derfor fortsatt være relevant for flere av kunstnerne å bruke deler av tilskuddet til prosjektene sine til å ansette eller leie inn kunstnerisk produsent.

Hovedinnholdet i tjenestetilbudet fra Produsjonsstaben kan derfor oppsummeres som:

- Tilbud om en administrativ produsent som tar oppgaver innen
 - lønn, skatt, pensjonsordning
 - kontrakter
 - budsjetter, rapporter og søknader (i samarbeid med kunstnerisk prod.)
- Tilbud om tilknytning til Agentur- og nettverksHUB og markedsføringsbistand
- Førsterett til å booke tid og planlegge årshjul for å disponere lokalene i RomHUB
- Tilbud om å bruke fasilitetene og kompetansen til teknisk HUB

Videreutviklingen og opprettelsen av Produksjonsstaben bør skje i samarbeid med Dansens Hus, Black Box teater, Kloden, Bærum Kulturhus dans sørøst, PAHN og evt. Nasjonalballetten.

ServiceHUB: Produsenttjenester rettet mot hele dansekunstheltet

ServiceHUB skal være et servicesenter for praktisk rådgivning og grunnleggende opplæring i produksjon av dansekunst. ServiceHUB sine tjenester inkluderer veiledning, kurs, rådgivning, tilgang til praktisk infobank, og seminarer om ledelse av egen kunstnerisk virksomhet mm. En av inspirasjonskildene bak ServiceHUB er tiltaket Sprechstunde, som tidligere vist tilbyr en rekke lignende tjenester. ServiceHUB bemannes av to produsenter som er eksperter i å veilede og rådgive basert på egen breddekompetanse.

ServiceHUB har som mål å styrke kompetansen i det frie scenekunstheltet gjennom å sette søkelys på både den praktiske og kunstneriske utviklingen, samt være et rådgivende organ.

Tilbudet er tiltenkt nyetablerte og de som er på idéstadiet, som f.eks de som trenger å jobbe med idéverksteder og har midler fra forprosjektordningen. Det er imidlertid ikke noe krav til at du skal ha fått tilsagn om midler for å oppsøke tjenestene til ServiceHUB.

ServiceHUB sine tjenester vil handle om innføring og bistand rundt:

- Hvordan etablere egen kunstnerisk praksis?
- Hvordan utvikle en helhetlig plan på ditt prosjekt?
- Hvordan lykkes med søknader?
- Hvordan presentere ditt prosjekt, og lage en PR-plan?
- Hvordan ta tak i egne ressurser? Mestring, muligheter, motivasjon, mål, medvirkning
- Hvordan videreformidle eget kunstnerisk virke til barn og unge?
- Fokus på veiledning praktisk og kunstnerisk (samarbeid med Sprechstunde)
- Mentorprogram / kræsjkurs for koreografer i etableringsfasen (samarbeid med SKUDA / Vissa⁴⁶)

ServiceHUB skal også ha oppdaterte kataloger over samarbeidspartnere

- Katalog over lys- og lyddesignere
- Katalog over kostymedesignere
- Katalog over scenografer
- Katalog over produsenter
- Utøverbank av dansere som kan teste ut det skapende materialet⁴⁷.
- Videreformidle oversikt over residenser, co-produksjonsordninger og tjenester ved regionale kompetansesentre for dans
- Oversikt over søknadsfrister til ordninger mm.

ServiceHUB er inngangsporten for dansekunstnere uten fast tilknytning til Koreografiens Hus til andre deler av huset, og bistår kunstnerne med:

- Åpen kontorplass (booke når ledig ved RomHUB)
- Booke rom / prøvelokale (når ikke brukes av de med førsterett ved RomHUB)
- Leie til redusert pris (RomHUB)
- Søke seg inn for verksteder (KompetanseHUB)
- Veiledning, rådgivning fra andre huber ut i fra behov

ServiceHUB bør videreutvikles og opprettes i samarbeid med Sprechstunde, SKUDA, PAHN og Danseinformasjonen.

Pott med midler til Produsentstøtte

For å bygge en bro mellom ServiceHUBen og Produksjonsstaben bør ProdusentHUBen ha til disposisjon en årlig pott for midler til produsentstøtte. Denne skal være for kunstnere som kommer i kontakt med Koreografiens Hus via ServiceHUB, og som produsentene her ser har et videreutviklingspotensiale som bør få direkte tilskudd. For slike kunstnere kan det vurderes om de skal få midler til produsentstøtte direkte fra Koreografiens Hus. Det gjøres da en beslutning av produsentene som er ansatt ved ServiceHUBen, dette er ikke en åpen portal eller en ordning som kunstnerne kan søke fritt. Bakgrunnen for at vi ikke anbefaler en åpen søknadsportal er den administrative byrden og søknadsbehandlingen som følger med en slik ordning. En slik type ordning bør heller opprettes under Kulturdirektoratet.

Bakgrunn for anbefaling av ProdusentHUB

Det er et reelt behov for å bygge et varig institusjonelt produksjonsapparat rundt dansekunsten. Flertallet av intervjuer med både koreografer og representanter fra institusjoner som betjener og omgir den frie dansekunsten, adresserer behovet for et organisert, spisset og mer institusjonalisert produksjonsapparat for dans. De mener det vil være mulig å finne gode løsninger for et felles, produksjonsrettet produsenttilbud innrettet med utgangspunkt i hvordan dansen skapes i dag.

ProdusentHUB vil være denne hybridinstitusjonen som fasiliterer for produksjon av dansekunst, på kunstens premisser. Det krever imidlertid at mangfoldet av aktører i dagens felt er innstilt på å tenke litt annerledes og se nye muligheter. Dette er en innretning av produksjonskompetanse som også aktørene i dansekunstfeltet selv må omfavne.

Hensikten med å etablere en ProdusentHUB, som både betjener større produksjoner, og tilbyr tjenester til bredden i feltet, er å samle kompetanse og ressurser på ett sted, og slik styrke og forankre selve produsentleddet. Dagens individuelle produsentstillinger knyttet til individuelle kunstnerskap er en svært sårbar måte å organisere et viktig arbeid på, og kompetansen ligger på få hender. Prosjekter og kunstnerskap går stadig i oppløsning og blir ferdige, og produsentene som har vært tilknyttet har ofte ikke anledning til å følge med videre. Også når tilskuddene til et kunstnerskap faller bort, mister kunstnerne og feltet tilgangen til den produsentkompetansen som er bygget opp. Denne kunne vært videreført og benyttet i andre produksjoner. Svært mye kompetanse går i dag tapt. Ved å samle produsenter i et tjenestetilbud som er fast finansiert over kulturbudsjettet, og ikke gjennom de kunstneriske produksjonsmidlene, oppnås en varighet, langsiktighet og ivaretagelse og videreføring av denne kompetansen.

Målet med samordningen er både å sikre at kompetansen sikres og finnes på ett sted, samtidig som stillingene for disse produsentene innrettes på en slik måte at de får ulike roller, og kan bli eksperter innenfor ulike fagområder. I dag jobber produsentene for individuelle kunstnerskap, og må sette seg inn i et vell av oppgaver og bygge kompetanse på svært mange områder, alt fra internasjonal markedsføring, arbeidsmiljølov, ansettelser, kunstnerisk utvikling, nettverksbygging og formidling. Samordning av disse oppgavene vil kunne gjøre at mer spisset produsentekspertise vil komme flere til gode.

Det er viktig at ProdusentHUB skreddersys og utvikles med utgangspunkt i det frie dansekunstfeltets behov og i tett dialog med etablerte aktører i feltet. Tradisjonelle, produksjonsapparater innen scenekunsten, slik vi kjenner det fra de veletablerte teaterinstitusjonene, vil ikke kunne betjene dansekunstens behov pga. en svært ulik arbeidsmåte og sluttprodukt. Dette handler om at slike produksjonstjenester er rettet mot å produsere oppsetninger for egen scene. Dansekunst uttrykker seg i et mangfold av formater, og er i mange tilfeller stedsspesifikk. Dette fordrer et mer smidig og dynamisk produksjonsapparat.

Bakgrunnen for anbefalingen om en todeling i en Produksjonsstab og en ServiceHUB er at intervjuer og annet kartleggingsmateriale tilsier at feltet både har behov for tilgang til produsenter med dybdekompetanse og ekspertise, og breddetjenester som er tilgjengelige for alle.

Intensjonen bak Produksjonsstaben er at den skal bidra til økt profesjonalisering på tvers av kunstnerskap og produksjoner, og ha en kostnadsbesparende effekt over tid, hva angår de produksjonsrelaterte utgiftene. I dag oppgir dansekunstnere at de bruker uforholdsmessig mye tid på å sette seg inn i regelverk og administrative prosedyrer, og at et felles apparat for dette kunne løst oppgavene på en brøkdel av tiden.

47 Produsenthuben holder oversikt over når tilknyttede utøvere er ledige for å delta i in-house produksjoner

Intensjonene bak ServiceHUB er at den skal være en inngangsport for hele feltet til Koreografiens Hus, og bistå med tjenester som gjør det mulig for dansekunstnerne å raskere løse de produksjonsrealterte oppgavene de står overfor. De skal få mulighet til å være i kontakt med og oppholde seg på huset slik at de også blir en del av miljøet og opplever en tilhørighet til feltet.

I en videreføring av Koreografiens Hus som prosjekt og i en eventuell videre utdeltaljing av ProdusentHUB anbefales det også å kartlegge Proscen og 7 mil i Bergen som øvrige inspirasjonsmodeller, i tillegg til Dramatikkers Hus og Sprechstunde som er omtalt i denne rapporten. Dette prosjektet har ikke nådd å kartlegge disse modellene innenfor rammene for vårt arbeid.

RomHUB

En RomHub, som rommer kontorplasser, møterom, prøve-, produksjons- og visningsrom, samt fellesarealer, er en sentral del av et Koreografiens Hus i Oslo. RomHuben er selve stedet hvor koreografer og de prosjektene som har fått en avtale om tilholdssted kan utfolde seg å jobbe innenfor forutsigbare rammer og med god infrastruktur. Rommene vil være utformet ulikt, ha ulike størrelser og fylle forskjellige funksjoner, slik at det dekker ulike faser i en produksjonsperiode og ulike typer produksjoner.

Tilbudet om å disponere rom i RomHub på fast basis over tid er primært tiltenkt kunstnere som har fått midler til kunstnerskapstildeling, prosjekttilskudd, samt kompanier på ordningen for etablerte virksomheter. Koreografer og skapende dansekunstnere med arbeidsstipend kan også søke om faste kontorplasser.

Romforslaget som legges frem her er skissert på bakgrunn av prosjektgjennomførernes kjennskap til hva dans som kunstform krever av plass og fasiliteter i ulike deler av en skapelsesprosess, fra idéen springer ut, frem til visningsklart verk. Denne anbefalte skissen er å anse som en minimumsløsning, altså det som absolutt må utvikles av ekstra romtilgang i Oslo dersom dansekunsten skal ha produksjonsfasiliteter som imøtekommer kunstformens reelle behov.

Det totale tilbudet i RomHUB:

- Tilbud om fast kontorplass til koreografer med avtale med Koreografiens Hus
- Tilbud om delt/ rullerende kontorplass
- Coworking space
- Ulike typer abonnementer og avtaler om bruk
- Tilgang til fellesarealer
- Kurs- og møteromsfasiliteter
- Mulighet til å reservere og booke tid i ulike typer rom
- Planlagte årshjul om å disponere rom for koreografer som har avtale med Koreografiens Hus
- Utleie til redusert pris til andre kunstnere
- Utleie til normal pris til eksterne

I tillegg anbefales det at RomHUB inngår faste samarbeidsavtaler med

- Dansens Hus, Black Box teater, PRODA om leie av produksjonsrom og studioer
- Dansens Hus og Black Box teater om tilgang til deres scene om sommeren til tekniske prøver

Det kan også søkes om mulighet til å disponere lokaler for øvrige kunstnere gjennom ordningen for verksteder⁴⁸. Dette er for kunstnere som ønsker å utforske ideer f.eks. i forkant av en søknad på et prosjekt, samt muligheten til å forske i og videreutvikle egen praksis. De som får tilsagn om verksteder får disponere lokaler etter avtale med RomHub. Slike verksteder er åpne for å søke om for alle profesjonelle dansekunstnere.

Vår anbefaling for innretningen av denne delen av Koreografiens Hus, på bakgrunn av behovskartleggingen er at RomHUB bør bestå av:

- To produksjonsrom som kan gjøres om til black boxer
 - 1 stor scene av 20 x 20 meter med 8 meter takhøyde
 - 1 mindre scene av 15 x 15 meter med 8 meter takhøyde
- Fem studioer
 - 2 studioer av 14 x 12 meter med 5 meter takhøyde
 - 2 studioer av 10 x 10 meter med 5 meter takhøyde
 - 1 studio av 8 x 8 meter med 5 meter takhøyde
- Produksjonsverksted for dansefilm
 - Utstyr til filmproduksjon
 - VR og motion capture utstyr
- Rom og arealer til Teknisk HUB, lager og ombrukssentral
 - Oppbevaring av teknisk utstyr
 - Oppbevaring av scenografi
 - Samarbeid med SHIFTIT om å innrette en ombrukssentral og delingspool
 - Samarbeid med Nasjonalballetten, Carte Blanche og øvrige scenekunstinstitusjoner om lagring og deling av utstyr
- Administrasjonslokaler og andre fasiliteter
 - Faste kontorplasser
 - Plasser for kunstnere med fast avtale
 - Plasser for ansatte ved Koreografiens Hus
 - Plasser for eksterne aktører som evt. måtte ønske seg inn i Koreografiens Hus (som PRODA, Dansenett Norge etc.)
 - Delte kontorplasser
 - Møterom
 - Fellesarealer som rommer spiseplasser, og oppholdsmuligheter
 - Garderober og dusjer
 - Toaletter

48 Se omtale av denne nye ordningen under KompetanseHUB

I produksjonsrommene er det vesentlig at det er mulig å invitere folk inn til arbeidsvisninger med full teknisk rigg. Det betyr at det må være atkomst for folk som ikke har egen tilgang til huset. Disse visningene er imidlertid ikke tiltenkt et åpent publikum, de er fortrinnsvis rettet mot bransjen og nettverket rundt dansekunsten, som bistand til videreutvikling, men også arbeidsvisninger med påfølgende samtaler og debatter. Rommene bør derfor kunne være store nok til å ha plass til publikum, men fasilitetene må ikke være tilrettelagt fullt ut med tanke på å ta i mot et betalende publikum. Produksjonene som utvikles her skal kunne klargjøres for visning, slik at de er ferdige til å turnere og videreformidles av ProdusentHUB, evt, i samarbeid med Agentur- og nettverksHUB.

Bakgrunn for innretningen av RomHUB

Bakgrunnen for anbefalingen av innretningen av studioene er at det finnes en andre steder i Oslo som har tilbud om lokaler som dekker behovene for mindre rom for utforskning. Derfor anbefales de litt større og mellomstore studioene inkludert i RomHUB ved Koreografiens Hus. Med studioer menes også det som i enkelte sammenhenger omtales som arbeidsrom og prøverom. Det er en praktisk fordel at samtlige rom der dans skal utforskes og produseres, altså både studioene og produksjonsrommene, innrettes kvadratisk. Det er også viktig at rommene har ulike typer dansegulv, slik at både tregulv og dansematter er tilgjengelig i forskjellige rom. Innspill vi har fått i intervjuer og verksteder vitner om at kunstnerne ønsker store vindusflater og god tilgang på dagslys i samtlige typer rom. Det som imidlertid er viktig er at produksjonsrommene kan omgjøres til black boxes og lyset kan stenges ute. Dersom f.eks. PRODA skal leies seg inn og tilby klasser og workshop i disse rommene er også barrierer og speil noe som må installeres i disse lokalene.

Bakgrunnen for anbefalingen av et produksjonsverksted for dansefilm er at videomateriale og visuelle produkter er essensielt for salg og promotering av verkene som skapes. Dette blir en vesentlig del av markedsføringsapparatet som er beskrevet under ProdusentHUB. I tillegg er det en viktig tilrettelegging for dokumentasjon av dansekunstens historie i Norge.

En anbefaling om antall faste kontorplasser er ikke inkludert i denne rapporten, fordi det avhenger av om andre aktører innen dansekunsten ønsker seg inn som en del av Koreografiens Hus. Dette er når rapporten overleveres Norske Dansekunstnere ikke avklart. Det anbefales derfor å videreføre dialogen med Dansenett Norge, PRODA og andre aktører, for å avklare hvem som ser det som hensiktsmessig å være samlokalisert med tilbudet ved Koreografiens Hus, og derav hvor mange som i tillegg til de kunstnerne som skal ha tilbud om fast tilhold på huset det bør beregnes plasser til.

Vi ser det som hensiktsmessig at RomHUB har en ansatt som er ansvarlig for booking og oversikt. Årshjul for disponering for faste kunstnere gjøres av Produsentstaben og kunstnerne, i samarbeid med denne bookingansvarlige.

Utover det som er skissert av samarbeidsmuligheter og disponering av lokalene i RomHUB ser vi muligheter også for å samarbeide med ulike institusjoner om å avholde residens, og bruke studioene som prøvelokaler. I prosjektets videre utvikling bør det ses på hvem som kan benytte seg av rommene når de ikke er i bruk. Det er viktig å tenke videre rundt hvordan man kan se det frie dansekunstheltet som et helt felt og dele på ressursene. En mulig vei å gå videre er å utforske mulighetene for å gå sammen om leie av prøvelokaler, f.eks. der PRODA og lignende institusjoner som co-produserer dans inngår avtaler som leietakere ved Koreografiens Hus.

Agentur- og nettverksHUB

For å lykkes med dans i Norge må du som koreograf evne å nå ut både nasjonalt og internasjonalt, og forstå hvordan du markedsfører og selger ditt kunstneriske prosjekt. Et apparat som kan fasilitere for distribusjon og formidling på vegne av flere kunstnere er derfor sentralt i Koreografiens Hus. Agentur- og nettverksHUB bistår primært in-house produksjoner og kunstnere med fast arbeidsplass i å distribuere forestillingene videre ut til publikum, i form av ekspertise på markedsføring og gjennom sin nettverksfunksjon.

Agentur- og nettverksHUB skal bidra til å skape gode synergier mellom aktører innen dansekunsten nasjonalt og internasjonalt, og bør disponere midler til å kunne inviterer internasjonale aktører inn, som f.eks. kuratorer for festivaler og visningssteder, til arbeidsvisninger på huset. Med denne enheten blir Koreografiens Hus en plattform for forhåndsvisning av norsk dans, litt på samme måte som Dramatikkens Hus inviterer til bransjevisninger av stykkene som utvikles der. Agentur- og nettverksHUB vil delta på internasjonale salgsmesser, og det bør vurderes om Agentur- og nettverksHUB skal lage en egen messe for norsk dans.

Agentur- og nettverksHUB har ansvar for:

- Markedsføringsmaterieell for in-house produksjoner
 - Tilby en standard pakke på markedsføring og visuell dokumentasjon
 - Utforming av dossier
- Kurs i presentasjon av eget virke
- Utforming av teknisk rider i samarbeid med Teknisk HUB
- Nettverksarbeid
 - Internasjonal promotering og salg
 - Styrke bransjeleddet i internasjonalisering og næringsutvikling
- Styrke arbeidet med statistikk og historisk dokumentasjon
- En pott midler som skal disponeres til:
 - turné (til kunstnere og ambassader) for kunstnere som kan vise til spilleavtaler
 - å invitere internasjonalt nettverk - gjerne knyttet til festivaler og forestillinger som spilles på de viktigste scenene for dans.
- Inngå forpliktende visningssamarbeid med
 - Dansenett Norge
 - Institusjoner og visningssteder
 - Dansens Hus
 - BBt, BIT og Rosendal
 - Teatre, kulturhus og festivaler nasjonalt
 - Internasjonale teatre og festivaler

Det kan bli viktig for denne huben å samarbeide med PAHN og kunstneriske ledere på institusjoner og festivaler, samt Dansenett Norge, slik at man skaper bærekraftige rammer og muligheter for presentasjon av norsk dansekunst. Agentur- og nettverksHUB anbefales derfor videreutviklet i samarbeid med disse aktørene.

Bakgrunn for anbefaling av Agentur- og nettverksHUB

Målet med en slik hub er å etablere et internasjonalt promoterings- og salgsapparat for dansekunst som fungerer som agentur for flere kunstnerskap og produksjoner. Agenturet vil kunne arbeide systematisk for økte eksportmuligheter nasjonalt og internasjonalt. Denne delen av Koreografiens Hus er inspirert av arbeidsmetodene til Dramatikkens Hus, som på vegne av husdramatikerne besøker teaterfestivaler og er i kontinuerlig dialog med teatersjefer og kunstneriske ledere ved et vell av institusjoner. Deres hensikt er å informere om verkene som utvikles på huset, og oppsøke muligheter for premierer og oppsetninger for husets tilknyttede kunstnere, slik at verkene får en større rekkevidde og blir vist i både inn- og utland.

På tilsvarende måte finnes stordriftsfordeler i å gjøre slik promotering på vegne av flere, også innen dansekunst. I dag er det vanlig at kunstnerne selv initierer samarbeid om visning i utlandet, eller får bistand fra PAHN og midler fra UD for å komme ut. Dette agenturet vil utvikle nettverk og forbindelser mer som et edderkoppnett, som fanger opp, formidler, nettverker og finner visningsmuligheter i utlandet for de kunstnerne som har tilknytning til Koreografiens Hus. Produksjonene som er tilknyttet Produksjonsstaben vil være særlig prioritert, men Agentur- og nettverksHUBen er også forpliktet til å holde seg orientert om prosjekter og kunstnerskap som får assistanse av ServiceHUBen. Agentur- og nettverksHUB er også inspirert av agenturene som finnes i musikkfeltet. Videre salg av komposisjoner er ofte lettere enn av koreografi, fordi musikk nedtegnes i noter, mens bevegelser ikke har et like universelt overføringsspråk. Mekanismene i et agentur er likevel overførbare til dans hva gjelder salg og formidling til andre visningssteder, selv om selve overleveringen vil kreve mer direkte oppfølging og innstudering med noen som kjenner verket fra innsiden.

Agentur- og nettverksHUB bør ha et samarbeid med Dansenett Norge, slik at den internasjonale formidlingen og turneringen koordineres med det nasjonale turnénettverket. Den bør også ha et tilknyttet fagforum, bestående av kunstneriske ledere fra kuraterende scener, festivaler og andre visningsarenaer for dans, slik at informasjon om pågående in-house produksjoner ved Koreografiens Hus blir spredt i hele det eksisterende, norske visningsnettverket. Kunstneriske ledere ved disse institusjonene gjør et omfattende kartleggingsarbeid og er i kontakt med andre bestillere, salgsmesser og scener i både inn- og utland. Å etablere et slikt fagnettverk er en effektiv måte å holde feltet orientert på, samtidig som det øker Koreografiens Hus' omland og rekkevidde.

Tilbake til drøftingen innledningsvis, der publikumsutvikling i dette prosjektet har måttet vike som primær målsetning, så vil Agentur- og nettverksHUB som enhet bidra til at publikumsutvikling implisitt er en del av det Koreografiens Hus resulterer i. Gjennom Agentur- og nettverksHUB vil man profesjonalisere og skape bærekraftige rammer som fokuserer på å øke antall spilte forestillinger per produksjon og på den måten øke antall publikummere. Et viktig samfunnsutviklingsaspekt gjennom økt formidling av dans er dermed ivaretatt også av Koreografiens Hus.

KompetanseHUB

KompetanseHUB er den delen av Koreografiens Hus som gjør at dette huset virkelig blir kunstnernes eget fagmiljø og sted og være. KompetanseHUB har følgende ansvarsområder:

- Arrangere kurs og seminarer for koreografer og skapende dansekunstnere
- Forvalte verkstedsordning for interne og eksterne kunstnere
- Ordning for dramaturgbistand / ytre øye / mentorordning
- Toveis kunnskaps- og ressursutveksling mellom alle aktører og institusjoner i dansekunstfeltet i Norge
- Samarbeid med utdanningsinstitusjoner for dans om å gi studenter tilgang til å følge produksjoner på huset
- Mentorordning for produsenter og produksjonsstudenter som kan følge produksjoner på huset
- Samarbeid med PRODA og SKUDA om tilgang til dansere og dansekatalog, samt
- arrangement av kurs og seminarer
- Samarbeid med Danseinformasjonen om øvrige kompetansehevede og informasjonsfremmende tiltak
- Arrangerer auditions ved behov

Arrangementer og nettverk

Der AgenturHUB har ansvar for å bygge nettverk eksternt, har KompetanseHUBen et ansvar for å skape og opprettholde et nettverk og fagmiljø på selve huset. KompetanseHUB vil stå ansvarlig for arrangementer som samtaler, kurs, workshops og andre faglige samlinger rettet mot koreografi og skapende dans.

Verkstedsordning

KompetanseHUB har også ansvaret for en verkstedsordning, inspirert av Dramatikkens Hus, der eksterne kunstnere kan søke om en verkstedspakke. Kunstnere som har fast tilhold på huset får også tilbud om slike verksteder når de planlegger årshjulet for sine prosjekter i samarbeid med Produksjonsstaben.

Verkstedspakken til eksterne bør innrettes slik at den gir midler til å honorere kunstnerne, tilgang til å disponere studio eller produksjonsrom i et gitt tidsrom, samt tilgang til teknisk personale og dramaturg eller annen kunstfaglig bistand som ytre øye og kunstnerisk sparringspartner. Dette er det vi anbefaler som grunnpakken i et verksted for eksterne. KompetanseHUB vil også kunne bistå med rekruttering og innleie av dansere til utprøving av nytt koreografisk materiale, dersom kunstnerne ønsker dette. Her vil et samarbeid med SKUDA, for å kunne få tilgang til dansere i perioder der de er utenfor betalte oppdrag, være interessant å utforske for å se på alternative innretninger for denne verkstedsordningen. For å realisere en verkstedsordning må det settes av en pott med midler som KompetanseHUB disponerer. Det må også innrettes en søknadsordning og et system for behandling av søknader.

En slik verkstedsordning gjør at kunstnerne får testet ut ideer raskt, og kan følge sitt eget kunstneriske momentum. Man trenger ikke vente på tilsagn på et helt prosjekt, man kan teste en detalj, en skisse eller en tidlig idé, og så bygge dette videre dersom verkstedet viser at ideen har noe for seg. Kunstnere oppgir at de får veldig mye informasjon når man jobber med dansere bare i 1-3 dager. I tillegg gir verksteder nye kunstnere erfaring med å jobbe støttet av et profesjonelt apparat. Dette er med på å profesjonalisere kunstnerne til å tenke hva som er mulig i et fullt rigget produksjonsrom. Et verksted er derfor noe annet enn f.eks. et forprosjekt, fordi det ikke krever en søknad med utgangspunkt i utforskning av en kunstnerisk idé eller prosess. Det vil være spisset mot å teste ut konkrete elementer i et koreografisk bevegelsesmateriale, eller en ny måte å jobbe med koreografi på.

En av de intervjuede koreografene oppgir verkstedene ved Dramatikkens Hus som en unik mulighet til å teste potensialet i eget materiale. Hen fikk anledning til en dags idéuttesting med et høyt antall dansere, som er en sjeldenhet i Norge. Dette ga rom for å prøve ut hvorvidt det var mulig å lage en hel forestilling med et så stort antall dansere på scenen. Testen viste at det lot seg realisere. Etter innvilget søknad til Kulturrådet ble denne ideen til en forestilling som ble vist på Dansens Hus. Det å kunne vise til at materialet allerede var testet ut, var med på å styrke kredibiliteten i søknaden og bidro sannsynligvis til at prosjektet fikk tilsagn.

Dramatikkens Hus oppgir i intervju at en del av resultatet av deres veiledning og bistand er et manus som er testet og utprøvd. Verkstedene, som finner sted i scenerommene, er en viktig del av denne prosessen. Teatre som vurderer å sette opp en forestilling basert på en helt ny scenetekst, kan oppleve at testingen og prosessene ved Dramatikkens Hus gjør det mindre risikabelt å satse på og presentere ny norsk dramatik. Det at teksten allerede har vært prøvd ut med skuespillere på en scene, og blitt gjennomarbeidet i samspill med dramaturg, er på denne måten viktig. Erfaringene fra Dramatikkens Hus tilsier derfor at verksteder er en viktig del av å øke kvaliteten på kunsten og dramatikken som skapes på huset.

Dramaturgibistand og mentorordning

Alle kunstnere som får fast kontor plass på huset får også tilbud om å bli tilknyttet en dramaturg eller annen kunstnerisk sparringspartner i den perioden de er inne på huset. Det bør være valgfritt hvilken kunstfaglig bakgrunn denne sparringspartneren skal ha. I den videre utviklingen må det tas stilling til om Koreografiens Hus og KompetanseHUB selv skal ansette dramaturger eller tilsvarende bistand, eller om dette skal skje per innleie. Dramatikkens Hus gjør i dag begge deler. Innspill fra dansekunstfeltet tilsier at dansekunstnere søker vel så mye bevegelsesfaglig og romfaglig sparring som dramaturgisk, tekstlig bistand. Det er av flere uttalt at de ønsker å kunne velge selv hvorvidt de vil jobbe med en dramaturg eller sparringspartner med annen kunstfaglig bakgrunn. Dette indikerer at innleie kan være en passende modell for KompetanseHUB. Et alternativ er at det settes av disponible mentormidler som gjør at kunstnere med fast tilknytning kan søke om et spesifikt mentorsamarbeid over en ønsket periode, f.eks. i forbindelse med et flerårig kunstnerskapsprosjekt, eller velge fra en forhåndsregistrert liste.

En mentorordning for koreografer og skapende dansekunstnere i alle aldre som kan tilbys fra Koreografiens Hus og ut mot feltet har også vært etterspurt og påtenkt. En slik ordning bør etableres i samarbeid med SKUDA.

Flere kunstnere vi har vært i kontakt med i innsiktsarbeidet i dette prosjektet ønsker at PRODA samlokaliseres med de andre tilbudene i Koreografiens Hus. PRODA stiller seg åpne for denne muligheten og ser det som interessant. Dersom PRODA samlokaliseres med det øvrige tilbudet i Koreografiens Hus, er det naturlig at KompetanseHUBen og PRODA samarbeider om utvikling av fagprogram, workshops og andre kunstnerrettede arrangementer og tilbud.

KompetanseHUB i seg selv bør etableres i samarbeid med PRODA, SKUDA, Danseinformasjonen og eventuelt utdanningsinstitusjonene for dans.

Ordning for huskoreografer etter modell av Dramatikkens Hus ikke anbefalt

I dette prosjektet har spørsmålet om å tilby faste ansettelse til koreografer gjennom en ordning for huskoreografer, etter modell fra Dramatikkens Hus og deres residensordning for husdramatikere, vært vurdert grundig. Vi har valgt å ikke kopiere og innlemme denne modellen i Koreografiens Hus. Bakgrunnen for ikke å anbefale huskoreografer er at det vil være en ordning som vil gi fordeler til et lite mindretall av kunstnere. Vi opplever at behovene som dansekunstfeltet primært har er ulike typer breddetilbud og tjenester som favner mange, og ikke et elitetilbud i et begrenset tidsrom rettet mot utvalgte koreografer.

Også flere av koreografene vi har intervjuet med har stilt seg tvilende til en slik ordning, fordi de er usikre på hva den vil kunne ut i rent produksjons- og verksmessig. Å lage en god prosess for å utvikle ferdig utprøvde manus og tekster klart til å settes opp på en teaterscene, som er det Dramatikkens Hus tilbyr sine husdramatikere, er en veldig annerledes prosess enn å utvikle og ferdigstille en danseforestilling. Andre argumenter mot en slik ordning er at KHIO allerede tilbyr en mastergrad i koreografi, som forbereder koreografstudentene på den konkrete arbeidshverdagen på en god måte. Dersom

en huskoreografordning skulle bidra med noe mer utover dette, ville det handle om å bistå produksjoner med ferdigstilling, videreformidling og markedsføring nasjonalt og internasjonalt, slik at man sørger for at det som skapes får høyere kvalitet og blir vist mer. Dette er allerede tjenester som er inkludert i Koreografiens Hus, gjennom Agentur- og nettverksHUB.

Vi ønsker heller ikke å skape en ekstra prosedyre for å ta inn kunstnere til en slik huskoreografordning, og har derfor valgt å rette tilbudet mot kunstnere og prosjekter som har fått midler til utvikling og produksjon fra ordninger som f.eks. Kulturfondet eller Sparebankstiftelsen. Dette valget er også tatt for å unngå å skape et nytt byråkratisk søknads- og inntakssystem ved Koreografiens Hus. Et slikt system ville mest sannsynlig beslaglegge husets kapasitet og ressurser. Heller enn å evaluere hvem som skal få tilgang, bør slike ressurser brukes til å produsere og styrke kunsten. Koreografiens Hus bør så langt det er mulig være et rendyrket produksjonsapparat, med midler til å styrke kunsten og de prosjektene som får bistand, slik at de kan utvikle en ekspertise og profesjonalitet utelukkende på dette. Kulturrådet har allerede utvalg og ekspertise på kvalitetssikring og utvelgelse av kunstprosjekter, og vi velger å trekke på denne mekanismen heller enn å opprette en ny.

Argumenter for å etablere en huskoreografordning ved Koreografiens Hus er at det ville gi koreografer en form for ansettelsesmulighet i en begrenset periode, og således styrket økonomien for de få som fikk tilsagn. Heller enn å innfri koreografers behov for en styrket økonomi på en slik måte, anbefaler vi å tilby faste kontor plasser og tilgang til det øvrige tjenestetilbudet på huset også til koreografer som har fått tildelt arbeidsstipender fra Statens kunstnerstipend.

I tillegg anbefales det å jobbe for opprettelsen av en incentivordning for ny koreografi skapt i Norge, som tilrettelegger for både ansettelse av koreografer og oppsetninger av ny koreografi ved eksisterende scenekunstinstitusjoner.

Dersom en ordning med huskoreografer ved Koreografiens Hus hadde vært en del av det anbefalte konseptet ville det vært naturlig at ansvaret for å forvalte den ble lagt til KompetanseHUB.

Bakgrunn for anbefaling av KompetanseHUB

KompetanseHUB er en innretning som svarer til kunstnerens ønske om et fagtilbud etter endt utdanning, til behovet for å møtes og ha samtaler om faget, og til behovet for å kunne eksperimentere og utforske kunstnerisk, i form av verksteder, workshops, seminarer. Det er også en instans som bidrar til å styrke et internt nettverk i dansekunstmiljøet, og det vil bidra til at kvaliteten i kunsten som produseres styrkes. Denne samtlende funksjonen er viktig, og vil også kunne gjøre til at interessen for Koreografiens Hus og kunsten som skapes der blant befolkningen og dansepublikum øker. Åpne visninger i verksteder bidrar til å bringe folk inn i huset, og gjør at dansen får koblinger både internt, men også til andre kunstfag og perspektiver som beriker dansen.

Teknisk HUB

Et ressurscenter som Koreografiens Hus omfatter også en teknisk avdeling med lagerfasiliteter. Teknisk HUB skal være en utstyrsenhet som har ansvaret for det tekniske utstyret i hele huset. Det er også et kompetanse-, service- og veiledningssted for praktisk og faglig utforskning. I tillegg er det et verksted for scenografi for produksjoner på huset, og en sentral for utleie eller utlån av både teknikk og scenografi, til disposisjon for det frie dansekunstheltet. Det bør opprettes en stilling for teknisk veileder og driftssjef ved denne huben. Kunstnere og kompanier som jobber på huset vil ha med seg egne innleide lyd- og lysdesignere i prosjektene sine. I dialog med teknisk sjef finner de ut av de praktiske, tekniske behovene og løsningene knyttet til hver enkelt produksjon. Teknisk HUB bør også ha et budsjett som gir rom for innleie av øvrig teknisk personale til f.eks. arbeidsvisninger o.l.

Det anbefales at det også opprettes en ombrukssentral for scenografi og kostymer under denne enheten, etter inspirasjon fra eller i samarbeid med SHIFTIT som gjør tilsvarende ting i Bergen⁴⁹. Behovet for økt gjenbruk i kunstproduksjoner er stort.

Teknisk HUB gir tilgang til og bistår med:

- Teknisk veiledning / utforming av teknisk rider m.m
- Teknisk utstyr / dansematter
- Scenografi / verksted
- Lydstudio m.m
- Lager / oppbevaring
- Ombrukssentral for gjenbruk av utstyr / scenografi
- Budsjett for innleie av ekstra teknisk personale

Bakgrunn for anbefaling av Teknisk HUB

Bakgrunnen for anbefalingen av en teknisk HUB er at Koreografiens Hus skal ha være også et teknisk profesjonelt produksjonsapparat, både for de koreografene og prosjektene som er fast tilknyttet huset, og det frie dansekunstheltet. Økt gjenbruk og mulighet for reparasjon av utstyr vil styrke bærekraften i feltet. Et verksted for å bygge scenografi vil øke kvaliteten på dansekunstproduksjoner og det endelige uttrykket betraktelig. Det anbefales at Teknisk HUB innrettes og etableres i samarbeid med Dansens Hus, Black Box teater, Dansenett Norge og Dans Sørøst-Norge.

Driftsmodell for et Koreografiens Hus

Organisasjonsform

Koreografiens Hus må av plasshensyn etableres på et nytt sted i Oslo, i et eget hus eller lokale som kan romme alle fasiliteter og tjenester. Ingen eksisterende aktører har lokaler som kan huse det totale arealbehovet som RomHUB trekker opp rammene av, eller det tjenestetilbudet som totalt sett inngår i det anbefalte konseptet. Kunstnerne har uttrykt et sterkt ønske om å ha ett samlet sted som rommer alt, både for å være samlokalisert og få et fagmiljø, og samtidig ha tilgang til de fasilitetene, det apparatet og de kompetansene som trengs i en helhetlig produksjonsprosess på ett og samme sted.

Vår anbefaling er derfor å søke å opprette et Koreografiens Hus som et samlet tjenestetilbud under ett og samme tak så langt det lar seg gjøre. Av hensynet til kunstnerne, som har vært det primære fokuset i behovskartleggingen i dette prosjektet, anbefales det ikke å splitte det opp og spre det på ulike steder. Det er alltid mulig å klippe dette tilbudet opp i biter, men det vil være i strid med det kunstnerne selv opplever som sine behov.

Det er imidlertid ikke avgjort at Koreografiens Hus må bli en egen, ny institusjon. Det kan godt være mulig å etablere det som en del av, eller forlengelse av virksomheten til f.eks. Dansens Hus, Black Box teater, eller Kloden, eller innrette det på andre måter der flere aktører er medeiere eller utviklere i fellesskap. Den videre dialogen om organisasjonsform og innretning bør derfor skje med de partene som her er nevnt. Det er derfor svært sentralt å videreføre dialogen med andre aktører som ønsker et medansvar eller en rolle i å utvikle Koreografiens Hus videre.

Kostnadsestimering

Koreografiens Hus er per i dag ikke detaljert ut i tilstrekkelig grad til at det er mulig å kostnadsestimere det. En mulighetsstudie som for tiden gjennomføres av Norske Dansekunstnere i samarbeid med arkitektbyrået IHUGA, vil kunne bidra til å detaljere prosjektet i slik at innretningen og romuttegningen blir mer konkret. Før kostnadsestimering er mulig er det også nødvendig å trekke inn erfarne produsenter og tekniske fagpersoner, for å ta stilling til hvilke systembehov og tekniske løsninger i dette huset som er nødvendig for å realisere tilbudet.

Finansiering av Koreografiens Hus

Allerede før prosjektet startet sitt arbeid var det klart at et slikt tilbud må finansieres fra en kilde som gir en sikker forankring og varighet. Et produksjonsapparat for dansekunsten kan derfor ikke finansieres fra en kunstnerisk ordning eller et fond, det ville sette det i direkte økonomisk konkurranse med de kunstnerne det skal ha som oppgave å yte tjenester til. Den mest nærliggende plasseringen er under kap. 320, post 74 i Kulturbudsjettet, med oppfølging fra Kulturdirektoratet. Prosjektets anbefaling er at det fullfinansieres med statlige midler over denne posten i Kulturbudsjettet.

49 <https://www.shiftit.no/>

Etter inspirasjon av modellen til Dramatikkens Hus anbefaler vi at det ikke skal ligge direkte krav til egeninntjening for Koreografiens Hus, men det bør legges til rette for utleievirksomhet når det er ledig kapasitet for bruk av lokalene på huset. Det vil også være interessant å se på muligheter for samfinansiering med private aktører i det videre utdeltaljeringsarbeidet.

Incentivordning for ny koreografi

Et koreografiens Hus i Oslo bør suppleres med en incentivordning ala ordningen for ny norsk dramatikk, som for kort tid siden ble lagt frem av Kulturdepartementet. Bakgrunnen er bl.a. koreografenes manglende muligheter til å bli ansatt ved eksisterende scenekunstinstitusjoner, samt koreografenes og feltets ønske om flere visningsmuligheter for dans. Dette kan utbedres gjennom å øke scenekunstinstitusjonenes økonomiske muligheter for å prioritere oppsetninger av nyskapt dans i og utenfor Norge. En slik insentivordning vil naturligvis være nasjonal, og ikke begrenset til arrangører og visningssteder i Oslo. Anbefalingen av denne ordningen er ikke en del av utformingen av selve Koreografiens Hus Oslo, men kommer i tillegg som et nasjonalt supplement for å styrke og spre dansekunsten.

Dette tiltaket er ikke primært rettet mot å styrke koreografenes arbeidsmuligheter i Oslo, men siden rundt 70 % av alle dansekunstnere oppgir sitt bo- og virkested som Oslo og omegn vil ordningen bidra til at kunsten disse skaper kan få en lengre levetid gjennom formidling og oppsetting også andre steder i landet. Samtidig vil det styrke koreografenes reelle arbeidsmuligheter ved eksisterende institusjoner, som er et ønske fra koreografenes side, bl.a. innmeldt i forbindelse med Norske Dansekunstneres dialogmøte for koreografer april 2021. Der meldte koreografene inn ønsker om å arbeide både innen teater og andre uttrykksformer, og muligheter for ansettelse ved institusjonsteatrene.

Heller enn å opprette åremålsstillinger eller tilby en huskoreografordning ved Koreografiens Hus anbefaler vi derfor å stimulere til å opprette stillinger for koreografer ved eksisterende scenekunstinstitusjoner.

Innretning av en incentivordning for ny koreografi skapt i Norge

For utforming av en slik ordning har vi valgt å se til ideene som er gitt som innspill til ordningen for ny, norsk dramatikk. I Dramatikerforbundets innspill til Kulturdepartementet⁵⁰ er det anbefalt å innrette ordningen slik at teatre og frie produsenter som setter opp nye, norske teaterstykker kan få kompensert deler av honoraret til dramatikerens. Innretningen er foreslått som en refusjon på 50 % av dramatikerens honorar, gitt at skaperen oppfyller et sett kriterier, som at verket skal ha hatt urpremiere. Dramatikerforbundet mener det er viktig at hele det profesjonelle scenefeltet skal få tilgang til ordningen, det vil si både institusjonsteatre og det frie feltet. De har foreslått at ordningen opprettes med en pott på 18 millioner, som vil kunne gi 50 % refusjon for 70 urpremierer og 15 gjenoppsetninger⁵¹, som er omlag det antallet verk som har

⁵⁰ Kilde: Til Kulturdepartementet Att: 08.03.2024 Innspill om utforming av en insentivordning for ny norsk dramatikk Dramatikerforbundet

⁵¹ Vederlagssettsene det tas utgangspunkt for å omregne til antall verk er hentet fra rammeavtalen mellom Spektet og Dramatikerforbundet, som per januar 2024 utgjør kr 463 570 for et helaftens verk, og 231 785 for gjenoppsetting

blitt meldt inn til Ibsenprisen de siste årene⁵². Ordningen anbefales plassert under Kulturdirektoratet, med en administrativ rigg for å skjøte den i tråd med formålet.

En tilsvarende ordning for ny, norsk koreografi bør utvides til ikke bare å gi incentivmidler til å sette opp nye verk, men også ansette koreografer i ulike typer stillinger og prøveprosjekter ved eksisterende scenekunstinstitusjoner. Muligheter for institusjonsansettelser er et sterkt ønske fra koreografenes side, som per i dag ikke har noen slike muligheter.

Ordningen og incentivmidlene bør derfor innrettes som søkbare med flere formål:

- Incentivmidler til oppsetting av ny dans ved institusjoner som vanligvis ikke programmerer det, primært teaterinstitusjoner som distrikts- og regionteatre.
- Incentivmidler til å ansette koreografer ved eksisterende scenekunstinstitusjoner, som f.eks. i åremålsstillinger og prøveprosjekter ved regionale kompetansesentre for dans, regionteatre, samt de store teaterhusene. Slike ordninger er viktig for kunne utvide koreografenes virkeområde og utvikle kompetanse i samspill med ulike sceniske uttrykk. Det koreografiske blikket vil f.eks. kunne løfte det romlige, bevegelsesmessige uttrykket i en rekke teaterforestillinger. Muligheten til å arbeide ved en scenekunstinstitusjon vil også åpne de mer tradisjonelle husene til å tenke nytt rundt anvendelse av den koreografiske kompetansen.
- Incentivmidler til å etablere lønnede åremålsstillinger som choreographer in residence ved Nasjonalballetten og Carte Blanche. Nasjonalballettens ballettlaboratoriet, som utgjorde en viktig kobling mellom den mest etablerte aktøren for dans i Norge, Nasjonalballetten, og det frie dansekunstoffeltet, finnes ikke lenger. Kompetanseutveksling mellom det klassiske uttrykket og samtidsdansen vil gi begge parter gode synergieffekter, derfor er det et ønske å koble disse på nytt. Nasjonalballetten og Carte Blanche kunne bistått den frie dansekunsten både gjennom å programmere flere norske koreografer, og la dem virke innenfor sine egne institusjonelle rammer.

Et viktig innspill vi i prosjektet har fått fra intervjuene er at et vesentlig forarbeid for å kunne få politisk gjennomslag for en slik incentivordning er at de som er tenkt som brukere av ordningen i den andre enden omfavner den og ser nytten av den. Det betyr at Norske Dansekunstnere bør gå i dialog med aktører som region- og distriktsteatre for å avdekke interessen for å faktisk benytte seg av den. Bare dersom det finnes uttalte brukere av ordningen vil det politisk sett være interessant å opprette den. Før en slik ordning spilles inn til statsbudsjettet eller overfor Kulturdepartementet bør det altså gjøres et arbeid med å berede grunnen for den sammen med de som er bestillere og programmerere av nyskapt dans. Noe av bakgrunnen for opprettelsen av en ordning for ny, norsk dramatikk synes å være norsk dramatikk sin økte suksess nasjonalt og internasjonalt de siste årene. En tilsvarende argumentasjon vil være gyldig også for dansekunstens del, sett i lys av statistikken som føres av PAHN over tilskudd til internasjonale oppsetninger av norsk dans, og den internasjonale etterspørselen som fremgår av denne.

⁵² Ibsenprisen tildeles en dramatisk tekst som i løpet av siste kalenderår har hatt urpremiere, eller norgespremiere ved et profesjonelt norsk teater. Urpremierer må finne sted i Norge. Vinneren må bo eller virke i Norge

Anbefalt videre arbeid med Koreografiens Hus

Opprette et team som utvikler Koreografiens Hus som prosjekt og tjenestetilbud

Koreografiens Hus skal styrke både kvaliteten i kunsten som skapes, og profesjonaliteten i produksjonsleddet. Innsiktsarbeidet, behovsvurderingene, konseptutviklingen og tilbakemeldingene vi har fått fra avholdte innspillsverksteder indikerer at dansekunstfeltet trenger tilgang til alle de omtalte tjenestetilbudene og bestanddeler i et fullendt Koreografiens Hus så fort som mulig. Norske Dansekunstnere har over tid gjort et inngående arbeid med å finne passende lokaler, men dette er en krevende prosess som tar lang tid, fordi det finnes få egnede steder tilgjengelig. Derfor har vi både vurdert hva et Koreografiens Hus bør være i sin fullendte form, samtidig som vi har sett på hvordan vi kan iverksette de delene av tilbudet som feltet etterspør aller mest, i påvente av at et samlet og helhetlig sted kan bli en realitet.

For at Koreografiens Hus skal kunne etableres er en første start å opprette en organisasjon, samt sikre finansiering til, og etablere et team. Norske Dansekunstnere bør derfor ta initiativ til å opprette et interimstyre med representanter fra både scenekunst og andre nødvendige kompetansefeltet som bl.a. arkitektur, organisasjonsutforming, jus, kostnadsestimering og økonomi. Dette interimsstyrets oppgave er å sikre prosjektets videre realisering. Under dette styret bør det opprettes et team som jobber for selve etableringen av Koreografiens Hus. Dette teamet, deres oppgaver, og hvordan ulike deler av det totale tilbudet i Koreografiens Hus kan gjøres fremover, er beskrevet i det følgende.

De aller mest prekære behovene som er kartlagt i dette prosjektet er behovet for tilgang til rom, og til profesjonelle produsenttjenester. Derfor er det for det videre arbeidet med etableringen av Koreografiens Hus lagt størst vekt på å raskt opprette et tjenestetilbud i tråd med dette.

Ansettelse av prosjektleder

For å videreføre prosjektet anbefales det at en 100 % stilling opprettes så raskt det er mulig å finne midler til det, og helst allerede fra 2025. Dette er nødvendig for en videre konkretisering av de ulike hubene i Koreografiens Hus, og inngå samarbeider med eksisterende scenekunstenheter om tiltak som kan utføre deler av de oppgavene som er tenkt tilbudt i et ferdigstilt Koreografiens Hus. I tillegg er det naturlig at prosjektleder er den som i det videre arbeidet er i kontakt med institusjoner og myndigheter om finansiering og etablering av Koreografiens Hus.

Prosjektleders oppgaver vil være å sørge for videre kartleggingsarbeid med mål om å realisere formålet for Koreografiens Hus, og sørge for at det øvrige teamet, omtalt i det etterfølgende, utvikler systemer som er i tråd med dette. Punktene i formålet som prosjektleder står ansvarlig for å etterkomme og utvikle Koreografiens Hus i retning av, er de følgende:

- Koreografiens Hus skal være et produserende ressursenter for det frie dansekunsthellet, med særlig fokus på gode produksjonsvilkår, kunstnerisk utviklingsarbeid, rådgivning og nettverksformidling.
- Koreografiens Hus skal være et levende hus som styrker infrastrukturen for dansekunsten slik at det skapes bedre kunst.
- Koreografiens Hus skal være et sted som fasiliterer alle deler av en dansekunstproduksjon, samt være et arbeidssted som gir forutsigbarhet for skapende dansekunstnere.

Til det første formåls punktet vil valg av organisasjonsform og innretning av Koreografiens Hus i samarbeid med eksisterende instanser bli en sentral oppgave for prosjektleder. Utover dette bør prosjektleder videreføre arbeidet med å kartlegge steder og lokaler i Oslo som kan romme Koreografiens Hus i sin fullendte form. Den bør også raskt se på muligheter for å opprette verkstedsordningen i samarbeid med eksisterende aktører og instanser, slik at kunstnerne kan få tilgang til et slikt tilbud så raskt som mulig.

Etablering av ProdusentHUB

ProdusentHUB er det tiltaket som innsikts materialet peker tydeligst mot opprettelsen av. Behovet for og etterspørselen etter produsentkompetanse er stort, og tilgangen svært begrenset. Opprettelse av en slik enhet vil kunne styrke dansekunstproduksjonen umiddelbart, og krever relativt lite midler og ressurser for å starte opp. En produsentHUB vil styrke alle deler av dansekunsthellet, fordi samtlige sjangre etterspør denne

kompetansen.

Derfor anbefales det at etableringen av Koreografiens Hus starter med opprettelsen av en ProdusentHUB. Forslaget er at 3 produsenter ansettes i et 4-årig etableringsprosjekt i 100 % stillinger. Oppstart av ProdusentHUB foreslås allerede fra 2025, eller så raskt finansiering kommer på plass. I etableringsprosjektet vil det være en sentral oppgave å utvikle produksjonssystemer som vil fungere på tvers av kunstnerskap. Dette har i liten grad vært gjort i feltet før, mye på grunn av manglende ressurser. Å sentralisere disse oppgavene og plassere det under Koreografiens Hus vil være en måte både å effektivisere, profesjonalisere og tilgjengeliggjøre produsenttjenester for hele det frie dansekunsthellet.

Det er i formålet bl.a. satt at Koreografiens Hus skal bidra til å effektivisere produksjonsprosessen for dans i dag slik at:

- Administrasjonsutgifter og utgifter til infrastruktur reduseres i hver enkelt produksjon
- Verkene som skapes kan vises flere ganger enn hva som er gjennomsnittet i dag

I det innledende arbeidet vil det være naturlig at produsentene innretter sitt arbeid for å sikre måloppnåelse på disse formåls punktene. I samarbeid med prosjektleder bør de gjøre et kartleggingsarbeid av hvor stor andel administrasjonsutgifter mm. utgjør i enkeltproduksjoner i dag, og kartlegge hvordan nye systemer og tilgang på fasiliteter og et profesjonelt produksjonsapparat vil kunne redusere enkeltproduksjonskostnadene. De bør i dialog med den som ansettes for å etablere Agentur- og nettverksHUB (se under) se på hvordan verker som skapes kan få flere visningsmuligheter enn i dag.

Anbefalingen er at ProdusentHUB først etableres som et ettårig utviklingsprosjekt, der systemer for å jobbe på tvers av kunstnerskap utvikles og testes ut. Neste fase strekker seg over nye tre år, der disse systemene tas i bruk i et større omfang. De tre produsentene vil dermed bruke sitt første år til å utvikle systemer som kan fungere på tvers av ulike kunstnerskap og prosjekter, og teste dem ut i samarbeid med kunstnere i feltet. De neste tre årene vil de rulle ut systemet i fullt omfang og etablere et fullt ut fungerende tjenestetilbud.

Både utviklingen av tjenester og systemer for Produksjonsstab og serviceHUB ligger i ProdusentHUB sitt mandat.

Arbeidsoppgavene er å:

1. bistå kunstnere som er i co-produksjon med f.eks. Dansens Hus og Black Box teater med å videreutvikle sitt kunstnerskap. Kunstnerne som er inne på prosjektstøtteordningen, kunstnerskapsordningen og ordningen for etablerte kompanier er de som har prioritet for bistand. Målet med denne delen av arbeidet er å utvikle metoder for kompetansesamling og ansvarsfordeling.
2. fungere som et servicetorg for hele dansekunsthellet, og utvikle og tilby tjenester som er listet under beskrivelsen av ServiceHUB.

Produsentene har ulike ansvarsområder:

- En ekspert på administrative oppgaver som AML, ansettelse, kontrakter og
- En ekspert på budsjetter, rapportering og økonomi
- En ansvarlig for ServiceHUB og opprettelse av breddetjenester og kompetansehevingstiltak til hele feltet⁵³.

Selv om de har ulike ansvarsområder så deler de på oppgaver på en fleksibel måte, slik at erfaringsoverføringen er både levd og erfart for dem alle.

Et av systemene som må utvikles først er en utvelgelsesmekanisme for hvem som får tilgang til tilbudet. Et kriterium som allerede er satt er at kunstnerne skal ha tildelinger for prosjekter fra utvalgte ordninger under Kulturfondet. I tillegg bør tilbudet om assistanse baseres på en vurdering av hvem som er egnet til å få bistand fra en slik type enhet. Intervjuer vi har gjennomført tilsier at koreografiske prosjekter og kunstnerskap som er av en natur som gjør at de trenger en dedikert produsent i tilretteleggingen kanskje vil velge seg vekk fra dette tilbudet, mens koreografer som har en mer administrativ selvstendig side vil finne støtte i et slikt apparat umiddelbart. En vurdering av egnethet og behov vil stå sentralt i utformingen av denne utvelgelsesmekanismen.

En annen oppgave for ProdusentHUB i samarbeid med prosjektleder er å ta stilling til og definere tjenestetilbudet til hhv. ulike kunstnerskap (Produksjonsstøttetjenester) og hele feltet (ServiceHUB-tjenester). Denne rapporten trekker opp linjene for bruk av huset sentrert rundt 3 typer hovedbrukere:

1. Kunstnerskap og prosjekter med allerede innvilget finansiering fra f.eks. Kulturfondet eller andre instanser skal prioriteres i tilgangen til hovedtjenester fra Produksjonsstaben og selve huset.
2. Skapende dansekunstnere og koreografer med Statens Kunstnerstipend er tiltenkt å kunne få fast arbeidsplass på huset.
3. Bredden av feltet for tjenester tilbudt av ServiceHUB

Avgrensning mot og tilgang til andre typer tjenester er ikke omtalt eller definert. Det vil bli nødvendig, og dette ansvaret ligger hos ProdusentHUB.

Oppgaver for ProdusentHUB første utviklingsår:

- Utvikle økonomisystemer som tilbys på tvers av kunstnerskap og prosjekter
- Utvikle tjenester innen ansettelse, kontrakter og AML-etterlevelse, som tilbys på tvers av kunstnerskap og prosjekter
- Utvikle en utvelgelsesmekanisme for inntak av prosjekter og kunstnerskap som er lettvinnt og ikke fordrer tunge, byråkratiske søknadsprosesser.
- Dokumentere effekter av testene som gjøres
- Utarbeide forslag til forbedringer og kontinuerlig utvikling av de nye systemene
- Bistå prosjektleder for Koreografiens Hus på forespørsel
- Samarbeide med ansvarlig for etablering av Agentur- og nettverksHUB, slik at systemene for produksjon og formidling utvikles i harmoni med hverandre
- Avklare og definere hvem som har tilgang til ulike tjenester, etter hvert som detaljeringen i tilbudet blir tydeligere.

Resultatmål for ProdusentHUB første utviklingsår:

- Har utviklet og testet samtlige systemer i reelle prosjekter i dansekunstfeltet og vist en evne til å bistå som gir god effekt for kunstnere og det kunstneriske produktet

Oppgaver for ProdusentHUB påfølgende tre etableringsår:

- Rulle ut tjenester overfor et knippe prosjekter og kunstnerskap
- Dokumentere effekter
- Vurdere samlet effekt ProdusentHUB og prosjektet fortløpende og sikre kontinuerlig utbedring av systemer
- Lage en plan for fast drift av ProdusentHUB på varig basis, som del av Koreografiens Hus
- Bistå prosjektleder for Koreografiens Hus på forespørsel

Resultatmål for ProdusentHUB påfølgende tre etableringsår

- Kan vise til bedre bruk av ressurser i kunstneriske produksjoner:
 - Administrativ tid fristilt til kunstnerisk arbeid for koreograf / kunstnerisk team
 - Mer effektiv og standardisert bruk av kontrakter og forvaltning av regelverk

Etablering av RomHUB

I påvente av at Norske Dansekunstnere finner et egnet lokale som kan romme et Koreografiens Hus, anbefales det å undersøke mulighetene for å få i stand en avtale med Oslo kommune om midler til å dekke leiekostnader av lokaler dersom noe blir ledig på kort sikt. I etableringen av Dansens Hus hadde Danseinformasjonen med seg Statsbygg gjennom prosessen. Et samarbeid med Statsbygg er også noe Norske Dansekunstnere anbefales å se på mulighetene til å få til.

I innspillsverksteder har det også blitt anbefalt å tilgjengeliggjøre og lage en oversikt over danselokaler som av og til står tomme. Dette gjelder også ved undervisningsinstitusjonene. F.eks. kunne dette vært løst gjennom å utvikle en bookingapp for ledige lokaler, med et tilhørende system for sikker tilgang. En slik app kan vurderes utviklet i samarbeid med PRODA, dersom de tenker å utvikle et digitalt bookingsystem for sine klasser og workshops.

⁵³ Legg merke til at ProdusentHUB i sin endelige form har totalt 5 ansatte i dette forslaget. I anbefalingen om oppstart er det bare 3 av disse stillingene som etableres for å få tiltaket i gang.

Etablering av Agentur- og nettverksHUB

Prosjektet har sett på måter å styrke nettverksbyggingen og distribusjonen av dans i Norge og mot utlandet i påvente av et ferdigstilt Koreografiens Hus.

Vi anbefaler følgende tiltak for etablering av en tidlig Agentur- og nettverksHUB:

- Finansierte og opprette en stilling for utvikling av Agentur- og nettverksHUB. Denne vil jobbe parallelt med ProdusentHUB og samarbeide om:
 - Utforming av tverrkunstneriske systemer for internasjonalt nettverk, formidling og salg.
 - Utvikling av markedsføringsmateriell- og formidlingsystemer som kan benyttes på tvers av kunstnerskap og prosjekter

Parallelt kan Norske Dansekunstnere ta initiativ til:

- Økning i midlene til utenrikssatsinger over Utenriksbudsjettet til styrket distribusjon av dansekunst gjennom PAHN.
- Økning i midlene til Dansenett Norge, slik at de kan bidra til å aktivere incentivordningen for ny koreografi gjennom å bistå regionalteatre og kulturhus til å forplikte seg til å ta en lokal rolle innen publikumsutvikling for dans, slik at det som turneres har et etablert publikum å komme til.
- Gå i dialog med eksisterende visningsinstitusjoner om en utvidelse av deres tjenestetilbud mot det frie feltet.

Etablering av KompetanseHUB

I stedet for å etablere en egen stilling som opprettelse av KompetanseHUB helt fra start anbefaler vi å bidra til å styrke PRODAs tilskudd til å arrangere workshops, seminarer og kurs mot koreografer. Dette som et foreløpig tiltak for å styrke fagtilbudet for koreografer, frem til KompetanseHUB kan opprettes i et fullfinansiert Koreografiens Hus.

Dersom det ansettes en prosjektleder anbefales hen i tillegg å gå i dialog med eksisterende infrastrukturtilbydere, for å avklare hvor og hvordan det er mulig å opprette en verkstedsordning. Dansekunstnere som har fått tilbud om verksteder ved Dramatikkens Hus oppgir å ha hatt stor nytte av dette, derfor er prosjektets anbefaling å opprette et slikt tilbud rettet mot dansekunstnere så raskt som mulig. Aktører det bør kartlegges om man kan samarbeide om verksteder med er Dansens Hus, Black Box teater, Nasjonalballetten og Riksscenen. Norske Dansekunstnere bør vurdere om de vil spille inn behov for midler til slike verksteder overfor myndigheter og politiske beslutningstakere.

Etablering av Teknisk HUB

Et mulig første tilsprang til å gi feltet tilgang til bistand fra den typen kompetanse som Teknisk HUB skal besitte, er at eksisterende visningsinstitusjoner, som Dansens Hus og Black Box teater, gir kunstnere og produsenter i Oslo et tilbud om teknisk veiledning, dersom de ser at de har kapasitet til det.

Tiltak i påvente av en incentivordning for nyskapt dansekunst

Prosjektet har sett på måter å styrke koreografiutviklingen og oppsetning av dans ved eksisterende scenekunstinstitusjoner før en incentivordning kan være på plass.

Under følger en oversikt over tiltak vi har vurdert:

- Direkte tilskudd til scenekunstinstitusjoner nasjonalt og regionalt som ønsker å innlemme dans i sin programmering. Tilskuddet benyttes til oppsetting av danseforestillinger, samt ansettelse av koreografer, evt prosjektmidler til ny koreografi.
- Økte tilskudd til Dansens Hus, slik at de kan gjennomføre flere eller større co-produksjoner. Dette er i tråd med Dansens Hus' egne utviklingsønsker for sitt tjenestetilbud til det frie feltet.
- Prosjektmidler til regionale kompetansesentre for dans i hele landet, i den hensikt å inspirere kulturhus og teaterinstitusjoner i egen region til å ta et medansvar for publikumsutvikling for dans i sitt geografiske omland, slik at stimuleringen og publikumsbyggingen kan starte allerede nå.
- Økte midler til Dansenett Norge, slik at mer nyskapt dans kan spilles rundt i landet.
- Økte midler til PAHN for styrking av nettverk og distribusjon av norsk dans internasjonalt

Oppsummering av tiltak

Norske Dansekunstnere har bedt om en liste over tiltak som faller inn under etableringen av Koreografiens Hus, og øvrige tiltak som vil støtte opp om denne etableringen, samt styrke kunstnerens muligheter i påvente av realisering.

Tiltak for etablering av Koreografiens Hus

- Se på muligheter for å opprette en organisasjon for Koreografiens Hus i samarbeid med øvrige aktører i feltet, som Dansens Hus, Black Box teater, Dansenett Norge, PRODA m.fl.
- Opprette et interimstyre med representanter med relevant fagbakgrunn, også utenfor det scenekunsthaglige
- Finansiere og opprette stillinger til etablering av Koreografiens Hus
 - En prosjektlederstilling
 - 3 produsentstillinger til ProdusentHub
 - 1 stilling til opprettelse av Agentur- og nettverksHUB
- Gå i dialog med Kulturdepartementet og kartlegge hvordan et videre forløp for realisering av Koreografiens Hus kan og bør legges opp
- Se på muligheter for å få til et samarbeid med Statsbygg om lokaler og steder som kan romme Koreografiens Hus, gjerne i dialog med Kulturdepartementet.

Øvrige anbefalte tiltak og muligheter

- Innlede et samarbeid med aktører i feltet, som Dansens Hus m.fl. om å etablere deler av tjenestetilbudet i påvente av et fullendt Koreografiens Hus.
- Innlede samtaler med Nasjonalballetten, Carte Blanche og teaterinstitusjoner nasjonalt og regionalt om interessen for og fordeler de ser ved å opprette en insentivordning for ny koreografi skapt i Norge.
- Innlede dialog med regionale kompetansesentre for dans om hvordan tilbudet i et fremtidig Koreografiens Hus kan supplere og støtte opp om regionale tilbud.
- Se på hvordan man kan skape et strømlinjeformet forløp både for tilknytning av kunstnere og tilrettelegging av den kunstneriske prosessen.
- Innlede dialog med Dansenett Norge om samarbeid og videreutvikling av muligheter for co-produksjon.
- Fortsette dialogen med parter som vil vurdere samlokalisering med et fremtidig Koreografiens Hus, som PRODA.
- Starte en dialog om mulighet for oppstart av kompetansehevende tiltak for koreografer med PRODA, SKUDA, Dansens Hus, PAHN m.fl.
- I påvente av etableringen av et fullstendig Koreografiens Hus, spille inn behov overfor bevilgende myndigheter om midler til produsentstøtte, verksteder og kompetansehevende tiltak. Forvaltningen av slike midler legges til ProdusentHUB når disse stillingene er opprettet, slik at de blir med inn i et ferdig Koreografiens Hus.

Lokaler som er vurdert for Koreografiens Hus

Norske Dansekunstnere og tidligere prosjektleder har tidligere gjort et stort arbeid med å søke etter lokaler som kan romme et Koreografiens Hus i Oslo.

Vi gir her en kort oppsummering av steder som er vurdert og hva kartlegginger har munnet ut for å kontekstualisere det anbefalte konseptet. Steder Norske Dansekunstnere har vært i dialog med om å få tilgang til er:

- Det tidligere Munch-museet på Tøyen
- Lokalene fra Veterinærhøyskolen på Adamstuen
- KVVU for Lokomotivverkstedet i Middelalderparken
- Borggata på Tøyen (tidligere Norges Dansehøyskole)

Disse stedene har av ulike årsaker blitt vurdert som vanskelige å gå videre med, og organisasjonen arbeider i dag ikke aktivt for å få tilgang til disse. Organisasjonens fokus ligger nå i gjennomføringen av en mulighetsstudie, i samarbeid med arkitektkontoret iHUGA. Denne mulighetsstudien har fått midler fra ordningen Kulturrom⁵⁴ til å konseptutvikle rom ut fra feltets behov. Ordningens hovedformål er å gi tilskudd til lokaler og bidra til økt bærekraft og grønnere investeringer. I denne mulighetsstudien er tre steder inne til vurdering og konseptuttegning for et Koreografiens Hus:

- Vollebekk Torg (OBOS)
- Majorstuen stasjon - T-banehallene (Sporveiene)
- Eikenga, Økern (Nordea Liv)

Norske Dansekunstnere vurderer mulighetsstudien som den mest fruktbare og konkrete veien videre med å skissere et Koreografiens Hus. Å etterfølge de andre initiativene og mulighetene har blitt ansett som for kompetanse- ressurs- og tidkrevende. Samtidig er det ingen garanti for at dette arbeidet leder til at man sikrer tilgang til de lokalene som faktisk trengs for Koreografiens Hus. Det er foreløpig ikke gjort en vurdering av om det fulle tilbudet i Koreografiens Hus kan rommes i ett av disse lokalene. For lokalet som eies av OBOS vet vi allerede at dette ikke er tilfellet.

Som nevnt under den tidligere omtalen av hvordan etableringen av Koreografiens Hus kan videreføres, vil det spesielt i dette arbeidet med å finne og få tilgang til egnede steder og lokaler være relevant å be Statsbygg om å bistå med assistanse og direkte involvering og engasjement. Norske Dansekunstnere, evt. interimstyret for Koreografiens Hus, bør forsøke å få i stand en slik avtale. Et første ledd i dette er å kartlegge hvordan den videre prosessen bør forløpe seg og hva som er nødvendige leveranser og dokumentasjon i dialog med Kulturdepartementet.

Avsluttende kommentarer og oppsummering

Dette prosjektets leveranse er et anbefalt konsept for et Koreografiens Hus i Oslo, med en tilhørende behovskartlegging fra dansekunstfeltet, supplert med en gjennomgang av historisk utvikling av infrastruktur for dans i Oslo, samt tidligere politiske strategier for nasjonal utvikling av dans.

Koreografiens Hus skal gi dansekunsten et hjem, styrke kvaliteten i kunsten som skapes, samt profesjonaliteten i produksjonsleddet og gi tilgang til produksjonstjenester til det frie dansekunstfeltet. Et fullendt Koreografiens Hus, slik det er beskrevet under anbefalt konsept, rommer det tjenestetilbudet som det frie dansekunstfeltet etterspør i det kartleggingsarbeidet vi har gjennomført. Det er derfor prosjektets anbefaling overfor Norske Dansekunstnere å fortsette å jobbe for realiseringen av et samlet og fullstendig Koreografiens Hus.

Fordi det er en stor oppgave å realisere et slikt tiltak, har vi også tatt stilling til hva feltet anser som de mest etterspurte tjenestene. ProdusentHUB er som nevnt det tiltaket som innsiktsmaterialet peker tydeligst mot en rask opprettelse av, i tillegg til tilgang til rom og lokaler tilpasset dans. ProdusentHUB vil styrke alle deler av dansekunstfeltet, og samtlige aktører og kunstnere prosjektet har vært i kontakt med oppgir produsentkompetanse og -tilgang som den største utfordringen. Der tilgang til rom avhenger av at man finner og får innpass i et egnet lokale som kan romme tjenestetilbudet i Koreografiens Hus, kan en ProdusentHUB startes opp umiddelbart, fordi det er et tilbud som ikke avhenger av noe annet enn finansiering. Det vil raskt være mulig å innrette et slikt tilbud og ansette folk i de stillingene som utgjør tilbudet, og tilby kontorfasiliteter for det hos en av de eksisterende infrastrukturforvalterne, som f.eks. Dansens Hus.

Norske Dansekunstnere bør i det videre også ha søkelys på å inngå kostnadseffektive og bærekraftige samarbeid med både institusjoner og kunstnere, for å sammen realisere et profesjonelt tjenestetilbud for dans i Oslo i et Koreografiens Hus. Slike samarbeid vil både styrke det frie dansekunstheltet og fremme kunstproduksjonen. Gjennom nettverk og samhandling heves kompetansen og feltet kan løfte hverandre gjensidig. Å komme sammen for kunsten er noe av hovedhensikten bak Koreografiens Hus, og vi ser det som nyttig å innta dette perspektivet og handlingsmåten også i prosessen med å få det realisert. Det vil skape fremdrift og synlighet, og gi gode synergier både politisk og kunstnerisk.

Koreografiens Hus bør derfor videreutvikles i dialog med de aktørene som har tilgrensende virksomhet i Oslo og omegn, samt øvrige relevante aktører rundt i landet. Prosjektet har fra siden det ble startet opp i 2020 hatt dialog med og fått støtteerklæringer fra en rekke aktører som har tilgrensende interesser og løser lignende oppgaver. Erklæringer er gitt fra Den Norske Opera og Ballett, Dansens Hus, Black Box teater, Danseinformasjonen, Dansenett Norge, PAHN, PRODA, SKUDA og Rom for Dans.

Den videre uttegningen og konkretiseringen av Koreografiens Hus må derfor skje i samspill med alle aktørene som er nevnt og omtalt i denne rapporten. Interaksjonen må sikre at det skapes ressurseffektive koblinger og helhetlige strukturer, som gjøres ved å samle aktører i det frie feltet som har sammenfallende behov og samtidig kartlegge hvordan eksisterende infrastruktur kan utfylle og dra nytte av et Koreografiens Hus. Aktører som denne dialogen spesielt bør tas videre med er utdanningsinstitusjonene for dans, Dansens Hus, Black Box teater, Dansenett Norge, de regionale kompetansesentrene for dans, Den Norske Opera & Ballett (Nasjonalballetten), PRODA og Kloden teater. Dersom et Koreografiens Hus skal realiseres i Oslo er det naturlig å se det som en nasjonal sentral, og en koordinator for co-produksjon og samarbeid alle disse instansene imellom.

Det finnes et vedleggsdokument til denne rapporten som kan distribueres digitalt ved henvendelse til Norske Dansekunstnere.

Oslo - September 2024

”Samarbeidet mellom Nasjonalballetten og den frie scenekunsten er viktig både når det gjelder kunstnerisk utvikling og inspirasjon, men samarbeidet handler ikke minst om utnyttelse av ressurser og flere visningsarenaer. Vi trenger et scenekunstliv med adekvate arbeidsvilkår og tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre og utvikle sitt virke som kunstnere og scenekunstkompanier. Vi må legge til rette for en profesjonalisering av feltet og støttende tjenester og vi må skape bedre forhold for produksjon og formidling av den frie scenekunsten. Den frie scenekunsten er i stadig utvikling og denne utviklingen speiles i møtet med etablerte institusjoner. Ved å sikre den frie scenekunsten sørger vi for et levende, dynamisk felt som er i dialog med sine omgivelser og sin samtid, og slik kan vi sikre fremtiden for norsk scenekunst og norsk dans.”

- støtteerklæring fra Den Norske Opera & Ballett

The image features a minimalist design with a white background. On the left side, there are three vertical rectangular blocks of color: a light blue block at the top, a light orange block in the middle, and a dark brown block at the bottom. The dark brown block extends horizontally across the bottom of the page. In the bottom right corner of this dark brown area, the text 'NORSKE DANSE_ _KUNST NERE_ _' is written in white, uppercase, sans-serif font, with each word on a new line and separated by two underscores.

NORSKE
DANSE_
_KUNST
NERE_ _